

ERDÉLYI MAGYARSÁG

XIII. ÉVFOLYAM
2002. MÁRCIUS–
DECEMBER



**Az RMDSZ VII.
kongresszusa
előtt**

**Ady Endre:
Levelek Gogának**

**Az MVSZ és a
kettős
állampolgárság**

**Szabó Vilmos
a kedvezmény-
törvényről**

50

Úgy kezdeném eszmefuttatásomat – bár nem az én politikai hovatartozásomról van most szó –, hogy: azt sem állítom, hogy jobboldali vagyok, azt sem, hogy baloldali.

Hónapok óta a volt miniszterelnök, Orbán Viktor szavaitól hangos a mindössze két-három sajtóorgánium, amit konzervatívnak, jobboldalinak, nemzetinek neveznek – pontosabban: a kormány nem létező médiastratégiája miatt: „Nem tudtunk pályát nyitni az író, olvasó, gondolkodó, az ország és a nemzet jövőjéről elképzelésekkel, gondolatokkal, közölnivalóval rendelkező emberek előtt”. (Magyar Nemzet, 2002. július 6.)

Lovas István ugyanitt június 12-én egész oldalon sorolta: mely arra érdemes személyeket, újságokat – közöttük az Erdélyi Magyarorságot – nem támogatott, lehetetlenített el a nemzeti kormány. Molnár Balázs: Kik vagyunk és miért buktunk el című cikkében (Magyar Demokrata, október 13.) a jobboldali kormányok vétkét szintén a médiapolitikára hiányára szűkíti. Keveset tettünk, de azt is rosszul. Isépy szerint (MN, szeptember 7.) nemcsak a pályanyitás maradt el, de az odafigyelés, a kapcsolatok kialakítása is. A kései bánat megnyilvánulása volt az augusztus 30-iki tüntetés az „eltüntetett sajtószabadság” miatt a Szabadság téren, amelyet a bizonyára jó szándékú, de igen sok ember szerint hiteltelen Kerényi Imre vezényelt le, mint egy musical beli jelenetet. Isépy, idézi egyik (?) Kossuth-díjas írónkat: „Üzenem a fiúknak, ezt nem érdemelték, de rászolgáltak.”

Isépy, Szalay, Tóth Gy. László, Bencsik András, Jávor Béla a Fidesz kormánnyal, apparátusukkal, tisztviselőkkel kapcsolatban ilyeneket emlegetnek: ki-vagysiság, hatalmi gög, kurzuslovagok, kulturcsinonyikok, akik minden jó kezdeményezést egyetlen kézmozdulattal söpörtek le az asztalról.

Szalay Károly kérdése a Magyar Demokrátában, szeptember 5-én így hangzott: „ki volt a miniszterelnök főtanácsadója?” Nálam az Erdélyi Magyarország 49-es számában: „Valami nem stimmel a tanácsadók körül sem, a szívük mintha másfelé húzna, inkább a szabad madarak röpte bűvöli el őket, s csak ráadás, ha egy szép szegfűt is tartanak a csőrükben”. Ismétlem: azt sem állítom, hogy jobboldali vagyok, azt sem, hogy baloldali.

Usztics Máttyás „Nagy volt a tülekedés a damaszku-szi úton” (MD, 2002. szeptember 5.) című cikkében sok lényegi megállapítást tesz. „Ma Magyarországon magyarnak lenni keserves és nehéz dolog. Ma csak mások sok évszázados keserűségét szabad észrevenni, siratni, magunkat nem”. A Kossuth téren olyanok voltak, akik „jó” voltak pártbizottsági tagoknak, jók voltak kigazdálknak, demokrátaoknak, minden rendszernek, lehettek színigazgatók, filmrendezők”, akik percek alatt átmentek a nemzeti oldalra, hogy ott folytassák „silány műveik” létrehozását sok pénzért. „Ma

belülről akarják elpusztítani az országot, árulással, feljelentgetésekkel, európai körbeszaladgálásokkal, vádakkal.”

De hogy jön ide épp Usztics? Úgy, hogy mint a Nemzeti Kamaraszínház alapító tagja Orbán Viktorral történt személyes találkozása alkalmával a színház alapítási terveivel kapcsolatban „elmondtam, hogy nagyon veszedelemes időszak következhet, a szellemi gyarmatosítással, és a történelemhamisítással szemben egyet tehetünk, ha olyan színházat, televíziót, újságot hozunk létre, ahol a nemzeti oldal is elmondhatja véleményét.”

Ezt követően Usztics Máttyás a Fidesz-kormánytól számtalan ígéretet és sorozatos kibúvót kapott. (Figyel-

meztetőül és emlékeztetőül: az 1998-as választásokat nem a Fidesz tagsága nyerte meg, hanem a jobboldali választók, és ez nagy különbség! A 2002-est viszont a Fidesz vesztette el!) És itt jön a Nemzeti Kamaraszínház és az Erdélyi

Magyarország közös sorsa: Orbán Viktor a színháznak 300 milliót ígért, kapott volna a NKÖM politikai államtitkáráról 30 milliót, az Erdélyi Magyarorságnak a kormány megszavazott 30 milliót, de a NKÖM erdélyi származású tisztviselői döntése (?), szabotálása (?) nyomán ez szóban percek alatt 3 millióra redukálódott, majd az is eltűnt szórén szálán!

Kezdem előlről: nem állítom, hogy jobboldali vagyok, azt sem, hogy nem vagyok. Azonban végigtekintve az elmúlt 12 éven, azt állítanám: a jobboldali kormányok nem csak hibáztak, ami kiküszöbölhető, nemcsak tévedtek, mert azon is lehet változtatni, de amit elkövettek, az a politikai analfabétizmus és politikai büntett kategóriába sorolható. Jó szándékú kezdeményezések persze minden téren (gazdaság, szociális helyzet, stb. stb. a nemzet alapvető sorskérdéseinek felvetése, megoldási kísérletek) voltak, kétségtelen.

Van önkritikám, tehát szakmai hozzáértés hiányában nem szeretnék szólni minderről. Azt a kérdést szívesen felteszem, esetleg magának a volt miniszterelnöknek címezve, vagy minisztertársainak, hogy vajon miért engedték szétverni több nemzeti intézményt, hivatalt, a Hivatalt is? Ugyan kinek állt érdekében nem odafigyelni, ha jelzés érkezett a szétverésről?

Isépy János Bélával együtt (MN augusztus 14.) szinte szóról-szóra írja azt, amit én, az EM legutolsó számában: „Sokszor elhangzott, hogy sokan voltunk, de nem elegendő. Vajon miért nem jutott eszünkbe, hogy a távolmaradók talán éppen mi idegenítettük, riasztottuk, martuk el a válasz nélkül hagyott levelekkel, a telefonhívások elmulasztásával, a közvetlen kapcsolatokat elzáró, átjárhatatlan fallal és a sokszor elutasított megnyilvánulással?” Ugye igaz ez, Nagy József Zsigmond, Németh Zsolt, Demeter Ervin?

(Folytatás a következő oldalon)

Metamorphosis Transylvaniae

Erdélyben otthon, régente a politikai oldalak között nem volt oly éles a határ. Nagyszüleim, rokonságom emlegette tréfásan, hogy a banketteken mindig egymás mellett ült egy író, egy gróf és egy paraszt. (Hasonlót magam is megtapasztaltam a 70-es években). Komolyra véve: különösen az első háború óta az erdélyi magyar társadalom rétegeit, osztályait közel hozta egymáshoz a közös sors: a szociális ellehetetlenülés, a mindenkit sújtó román elnyomás.

Néhány sorban lehetetlen visszaadni a lényegét a huszadik századi erdélyi változásoknak. Szükségből, talán segít a távirati stílus. Ime. 1920 után sokan elindultak Erdélyből, állami tisztviselők, közalkalmazottak, arisztokraták, mintegy 200.000-en. Sokan átmenetileg vonalakók lettek, azután a bethleni konszolidáció tíz éve alatt az ő helyzetük is konszolidálódott. Bethlen miniszterelnök pártolta őket, felkarolta, ők is egymást, miként otthon. A középosztály zöme, a kétkézi munkások, földművesek, iparosok azonban maradtak, miként a fák, virágok, vizek, kövek, s a hegyek. 1940, még inkább 1944 után kisebbfajta népvándorlás indult el ismét. Szerencsére kisebbfajta. Az 50-es években nem igen lehetett emigrálni, „áttelepülni” Magyarországra, utazgatni is alig utazhattak a rokonok, ismerősök egymáshoz. Meghalt a párt főtitkára, az öreg vasutas, 1965-ben, jött a másik, a cipészinas, s amíg megszilárdította a pozícióját, tett engedményeket ide is, oda is, a magyarság felé is.

Tíz évvel később, midőn látszott: mindez csalóka szívárvány volt, kezdtek szállingózni az ismert erdélyi magyar értelmiségiek. Kitelepülésük vékony erecskéje, keskeny patakocskája fokozatosan folyóvá szélesült, amely sok mindent, mindenkit hozott magával: törmelék, silány anyagot, selejtet, hitvány fajtáját a magyarságnak. 1989 előtt látszott csak ez igazán. Kicsiny szünet következett, várakozás, és elhangzott a hívó szó, Tökés püspök hívó szava: „Gyertek haza, várunk benneteket, szükségünk van rátok!” Hiába.

Napjainkban a népszámlálási statisztikák, hogy 200.000 ezerrel kevesebb a magyar Romániában sokakat megdöbbentettek. Az RMDSZ el is kezdett kapkodni: hogyan lehetne megakadályozni, hogy az elkövetkező években a magyarság fogyása megálljon?

Érdekes és szükséges lenne valóban tudományos eszközökkel megvizsgálni, hány féle erdélyi, pontosabban romániai magyarral találkozunk itt, ma, Magyarországon?

A 3000 magyar orvos ugyan még jó egzisztenciát találhatott, de az írók, tanárok, színművészek és más értelmiségiek csak tengetik az életüket. Aki otthon vezető színtárnak számított, neki itt szökőévben két-három mondatos felolvasás jut a rádióban, többen elmentek nyugdíjba, legalább az a pár tízezer forintjuk meglegyen. Népművészek, fagaragók takarításból élnek. A széki asszonyok évtizedek óta színes színfoltjai voltak Budapestnek. Az élelmesebbje takarítást is vállalt, majd betegápolást, bár jobban jártak anyagiilag, ha Németországban vagy Izraelben tették ugyanezt.

A társadalom másik, alsóbb szintjein elhelyezkedett szakképzettek és szakképzetlenek tömege vállalt ma Magyarországon rabszolga és fekete munkát. Harmad annyit érnek el, alszanak akolban, pajtában, alig esznek valamit, csakhogy haza küldhessék, haza vihessék azt a kicsi összeget, amely így is a négy-hatszorosa egy ottani havi bérnek.

Azután jöttek az ifjak – a „Whiskys” is, aki népi hőssé avanszált –, és a leányok. Férjhez mentek vagy sem, többnyire nem. A mosodák, kisebb üzemek, éttermek tele vannak velük. A kisebb vagy nagyobb üzletekben – tapasztalhatjuk lakóhelyünkön – hetente, havonta váltják egymást. Sokan szorgalmasan gyűjtögetik a pénzt, férjhezmenésre, ruhára. A magyar cse-léd, felszolgáló lány mindig keresett volt, Bukarestben, Budapesten egyaránt. (Bocsánat, nem bántás, nem sértés a szándékom: de Bukarestben külön utcájuk volt a magyar kurváknak a múlt század 30-as éveiben!).

De bizony utána járt-e valaki annak, hogy hányan kerültek úgymond leánykereskedők kezébe? Hányan tartják el fiújukat, állítólagos vőlegényüket? Hányat fogadtunk be otthonunkba közülük, barátságából, vagy kis bé-reért, hogy rövidesen váratlan és angolos távozásukon, kifizetetlen számlákon csodálkozzunk. Egyébként jóra való lányok ezek, talán fogalmuk sincs, hogy nem lesz esküvő – a magyarországi házasság mindig irigylet rangot adott otthon, Erdélyben –, s pénz sem lesz a hazamenetelhez. Jönnek a pénzbehajtók, mert a vőlegény urak dolgozni nem nagyon szeretnek, annál többet járnak a játéktérmekekbe, akik – vigyázzatok! – eladhatnak még prostinak is benneteket.

Kérdem tőletek: miért nem menekültök inkább most hanyatt homlok haza, amíg nem késő? Ha tettestársak nem is, a hatóságok szemében máris bűnrészesnek számítottok. Miért nem mentek haza, s lesztek jó anyák, jó asszonyok? Kérdem én: Domokos Emilia, Margittáról, miért nem mész

haza? miért távozol el mindig – jó ég tudja hányadig – munkahelyedről és albértletedből szó nélkül, sunyin? Ti, Emiliák, Anikók, Márták, Pendzsik, miért nem mentek haza? Angolos távozás helyett: „erdélyies távozás” mondás járja ezentúl.

És ezentúl szegényelni fogjuk azt, hogy mi is erdélyiek vagyunk, és lesütjük a szemünket, amikor már az értelmiségi környezetünk sem arra asszociál, hogy volt idő, amikor a nemzeti önállóság, a nemzeti egység gondolata Erdélybe költözött, hogy a 70-es években ami a magyar irodalomban, művészet maradáno volt, az Erdélyben született. Eseteket említenek, kit hogy vágtak meg, tízezres, százezres nagyságú számlák kifizetésének elmaradásával. Vagy, hogy nem is az ufók, mint hitték, hanem erdélyi, székely-földi háztartási alkalmazottak tüntetett el ezt-azt.

Végül szólni kell, mert érintettek vagyunk, az áttelepültek, ideiglenesen (vagy állandóan?) Magyarországon állomásozó Romániából elszármazott fiatal, (Fidesz-korú) értelmiségiekről, akik lassan összefüggő, igaz fegyver-nélküli zsoldossereget képeznek. Ők ám az igazi kurzuslovagok! Erdélyi fejedelmeket idegen érdekek szolgálatában orvul törbe csalo székelyek utódai! Már csak koruknál fogva sem lehettek otthon üldözöttek, politikai okokból kifolyólag végképp nem. Fikarcnyi hivatkozási alapjuk nincs tehát, hogy dicsekedjenek: ezt tették a magyarságért, meg azt tették. Épp ezért mélységesen irigyelik azt, aki valóban tett, s mivel döntési helyzetben vannak, igyekeznek elhallgattatni. Tele zseb, tele has, meglegyen a pénz a napi márkás piára, de legalább a borra való. Ez ám a cél. És hogy fogják, keményen a karosszéket és az íróasztalt, ami mellett ülnek.

Engedtessek meg felidézni saját szavaimat, szintén a 49-es számból: „Az új, fiatal nemzedék kezdett hozzájárni a szerephez, nem válaszolnak leveleinkre, telefonjainkra, már nem tegeződnek iskolatársaikkal, akikkel együtt kocsmáztak és hajkurázták a lányokat”.

Én, aki mint erdélyi származású, középosztálybéli, történelem-román szakos tanári diplomával, két tudományos fokozattal rendelkező értelmiségi, történész, lapszerkesztő, a Kádár éra alatt inkább a megtűrt, de semmiképp sem támogatott kategóriába tartoztam, mindazonáltal én írtam először a Maniu-gárdistákról, az Észak-Erdélyi Köztársaságról, az a Magyar Autonóm Tartományról, általában az erdélyi autonómiákról, a Magyar Népi Szövetségről, felelősségem teljes tudatában jelentem ki, hogy, eddig, az Erdélyi Magyarság állami támogatással nem könnyedén, nem milliókat bezsebelve, de meg tudott jelenni 12 évig, egészen addig, amíg a megszá-vazott költségvetési támogatást két erdélyi értelmiségi szép suttyomban elszabotálta.

Tehát amikor önmagam idéztem fentebb, elsősorban rájuk gondoltam, az otthonról elszármazott fiatal magyar értelmiségre. Mert Erdély nekem is otthonom, s ha az élet a fogantatásnál kezdődik, én is a kincses városból származom, s véletlennek tekintem, hogy itt láttam meg a napvilágot, a Csonkaházában. Rájuk, akik főhivatalnokként ülnek a főhatóságoknál, és átmereszto rétegként elszabotálják mind az alulról jövő kezdeményezést, mind a felülről jövő utasítást. Rájuk, akik az Erdélyi Magyarságot, a folyóiratot ellehetetlenítették, de ugyanilyen könnyedén tették ezt külön is Erdélyen és a magyarsággal, határon innen és túl. Parancsra tették? Saját szakálukra? „Rejtély, hogyan történt nem tudom, talányos rejtély”, stb. stb. szól a 60-as évek slágere. Nos, én is csak ezt ismételtethetem.

Páskándi Géza figyelmeztetett minden erdélyi áttelepültet: ne avatkozzanak be a magyarországi politikába, azt a személyi összefonódások oly szövevényessé teszik, hogy vagy pórul járnak, vagy szegényt hoznak az erdélyiek fejére.

Nem mindenki fogadta meg e bölcs intelmet. Sokan közülük minden politikai pártban megfordultak már itt, érdekük szerint. Szakmámnál maradvá – a történettudomány sem lett gazdagabb tőlük. Mintha csak Balogh Edgar nemzedékét hallanám: mivel nem szabad megbántani szomszédaink érzékenységet, egyetem, autonómiák követelésével, stb.

Nos, tudom, nem nagyon érdekli őket, mégis kijelentem – miként Ady tette 1915-ben – én már többé X. úrral és Y. hölgygel nem fogok kezeti! Jézus Krisztus születése havának nemcsak ünnepélyes pillanatai vannak. Az áhitat mellé kívánczik az önkritika is. Töredelmesen bevallom: nem voltam jó keresztény. Azért sem, mert szívem egyáltalán nem dobog hevesebben, az öröm rózsái sem virítanak orcámon, ha azt olvasom, hogy Romániában a 100 leggazdagabb toplistáján két magyar is van: Teszáry Zoltán a maga 60-70 millió dollárjával a 28. és Verestőy Attila szenátor 15-20 milliós vagyonával a 83. helyen.

Uram, bocsáss meg nekem, mert akiket itt megemlítettem – lásd a domokos emiliák és a főtisztviselők viselt doltait –, bizony nem találtam volna más körülmények között említésre érdemes személyeknek. Bizony más dicsőséget kívánnék az erdélyi magyaroknak itt, a Csonkaházában, és otthon is!

Lipsey Jolán

ERDÉLYI MAGYARSÁG

Független szemle

A határainkon túli magyarok fóruma

Alapító főszerkesztő: Köteles Pál

XIII. évfolyam 50. szám

2002. március–december

Kiadja **Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány**

Felelős kiadó: Atzél Ferenc

**Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány
és az Erdélyi Magyarság c. folyóirat
szerkesztőségének címe:**

1116 Budapest Sopron utca 64. I. em.

Telefon/fax: 206-2048.

HU ISSN 0865-6819

Formakészítés: **CoGraf**, Budapest

Nyomdai munkálatok:

TONYO-GRÁF Nyomdai és Grafikai Stúdió

(1154 Budapest, Tompa Mihály utca 25.)

Felelős vezető: Szűcs Barnabás (Tel.: 238-0462)

KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG

ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.

AZ ALÁÍRT CIKKEKÉRT A SZERZŐK

VISELIK A FELELŐSSÉGET.

A SZERKESZTŐSÉG FENNTARTJA

AZ ÍRÁSOK SZELLEMEÁT ÉS TARTALMÁT

NEM ÉRINTŐ RÖVIDÍTÉSEK JOGÁT.

**A folyóirat támogatására küldött befizetésekről
– kérésre – (APEH) igazolást állítunk ki, mely
összeggel – az érvényben lévő rendelet szerint –
támogatónk a befizetés évében adóalapjukat
csökkenthetik.**

Bankszámlánk:

Országos Takarékpénztár (OTP)- Szentendrei

Fiók 11742087 – 20071776

Angol elnevezés: National Savings and

Commercial Bank Limited (2000 Szentendre)

Lapunk beszerezhető:

AZ ERDÉLYI MAGYARSÁGÉRT ALAPÍTVÁNY-nál

(1116 Budapest, Sopron út 64. Telefon és

fax: 206-2048) **Drótposta: azerma@axelero.hu**

Adószámunk: 19667173-1-43

Ezen szám kiadását az olvasók támogatták.

**AZ ERDÉLYI MAGYARSÁG AZ INTERNETEN:
www.cograf.hu/erma**

**KÖVETKEZŐ SZÁMUNK MEGJELENÉSE
TELJESEN BIZONYTALAN**

TARTALOM

- Metamorphosis Hungariae
- Gyóni Géza: Csak egy éjszakára

VALÓSÁG-MÉRLEG

- Borbély Zsolt Attila: Előre a neptuni úton 4 –11 oldal
- Király Károly: Az RMDSZ VII. Kongresszusa – Elvek és érvek..... 10–14
- Szöllősy Tibor: „Ha nincs vizsály – majd mi keltünk.” 15–16
- Interjú Sepsey Csabával és Illés Zoltánnal
- Ketten a kettős állampolgárságról. 17–20

MŰHELY

- Szász István T.: Köteles Pál! Már csak Te segíthetsz? 21
- Kövesdy Pál: Testvérmek a bajban 22
- Atzél Ferenc: In Memoriam Erélyi Magyarság.... 23–25
- Sebesy Tamás: Határváltozások Erdélyben 26
- Koltay András: Magyarország híd Kelet és Nyugat között 27–30

SZÉPMÍVESÉG

- Ady Endre: Levél Goga Octaviánnak 31–32
- Szász István T.: Versek 32–35

DOKUMENTUMOK

- Szász István Tas: Harmadszor Budapesten 35
- Az MVSZ törvénytervezete a külhoni állampolgárságról 36–38
- Csapó I. József: Kollektív jogok elkobzott egyházi vagyonok..... 39–43

FIGYELŐ

- Simon Judit: Interjú Szabó Vilmos államtitkárral 44–45
- Katona Szabó István: Évvégi számvetés..... 46–48
- Magyaródy Szabolcs: Kelet-Közép-Európai szindróma 49–50
- Okos Márton: Régi új szövetségesek!? 51
- Molnár Norbert: Interjú Berényi Józseffel..... 52–53
- Feledy Kovács László: Kár, hogy most még csak cenzorokat választhattunk 54
- Kérés támogatóinkhoz 55
- A Benes-dekrétumok 2002-ben is szedik áldozataikat..... 56

**Ezen lapszámunkat gróf Kornis Gabriella:
Elődök és Utódok c., most megjelent könyvének
képei illusztrálják**

ELŐRE A NEPTUNI ÚTON!

(Az RMDSZ paktum-politikájának anatómiája)

1. A Kolozsvári Nyilatkozattól az 1996-os fordulatig.

Az RMDSZ Küldötteinek Országos Tanácsa (kiegészülve a parlamenti frakciók tagjaival) hosszas viták után, három év bátortalan koncepcionális araszolást követően 1992. október 25-én a Kolozsvári Nyilatkozatban végre határozottan és egyértelműen kimondotta, hogy az erdélyi magyarság a belső önrendelkezés elve mentén kiépített autonómia megvalósítására törekszik. A nyilatkozat elveit a brassói kongresszus határozatai fordították le a program és az alapszabályzat „paragrafusnyelvezetére”. A Szövetség el is indult az autonóm politizálás és az államelvű önépítkezés útján, létrejöttek az állami struktúrákkal analóg belső intézmények, a parlamentnek megfelelő Szövetségi Képviselők Tanácsa (úgy mond ideiglenesen korporatív elvek mentén), a kormánynak megfelelő Ügyvezető Elnökség, a bírósági hierarchiával rokonítható bizottsági rendszer valamint az alkotmánybírók analógiájaként a Szabályzatfelügyelő Bizottság. A struktúra működni látszott, az elvi síkra visszavezethető súlyos belső konfliktusokat (Neptun-ügy¹, Nagy Benedek-ügy²) sikerült úgy, ahogy megoldani.

A második kongresszust követően azonban e folyamatnak vége szakadt. Ennek legfőbb okát abban látom, hogy Markó Béla úgy nyert újabb mandátumot, hogy a Brassóban vállalt határidős célkitűzéseket (az erdélyi magyar kataszter összeállítása, ennek alapján belső választás valamint az autonómia-statutumok megfogalmazása) vezetése alatt a Szövetség nem teljesítette. Világossá válhatott mind Markó, mind az erdélyi magyar közösség számára, hogy az RMDSZ elnöki mandátum megőrzése és a program kiteljesítése között nincs szoros összefüggés. Nem csoda, hogy azóta Markó Béla még egy mandátumot kapott s indul immár a negyedikért, annak dacára, hogy az eredetileg 1995-re tervezett belső választás azóta sem történt meg s az autonómia-

statutumok sem nyertek elfogadást, a kataszterről nem is szólva.³

De 1995 nemcsak azért végzetes dátum az RMDSZ autonómiapolitikájának történetében, mert a felsorolt, kizárólag a magyar politikai akaraton múló lépések nem történtek meg, hanem azért is, mert 1996 legelejétől a szövetség politikája teljes mértékben átalakult. Nemcsak a tudatos államelvű belső önépítkezés szünetel azóta, hanem az önálló külpolitika, az autonómia célkitűzésének külföldi és belső népszerűsítése is, ráadásul a szervezet egyre több pártjellegű vonást mutatott fel. Az intézményesített sokszínűség, a konstruktív viták helyett a programhoz és alapszabályzathoz hű autonomisták kipellengérezése és kiszorítása folyik, az alapszabályzat alkalmazásának módját nem a jogszerűség, hanem a hatalmon levők klikk-érdeke szabja meg, a Szövetség két kongresszus közötti legfelső fóruma, az SZKT immár az eredetileg válságstábként létrehozott s a legelső vezetés által dominált Operatív Tanács döntéseit utólag legitimizáló, bólogató fórum lett. Eme, 1995-ben elindult és 1996 elejétől felerősödött folyamatokat szándékozom bemutatni a továbbiakban.

2. A Neptun-logika

Sokan úgy vélik, hogy „Neptun” lerágott csont, s kifejezetten allergiásak az emlegetésére. Nemcsak azok, akik benne voltak az 1992/3-as Neptun-folyamatban vagy támogatták a tárgyalókat, hanem azok is, akik egyszerűen nem hajlandóak belegondolni abba, hogy Neptun nemcsak egy félresikerült tárgyalás volt, nemcsak egy, az erdélyi magyarságnak ártó politikai akció, hanem egyfajta, mára uralkodóvá vált gondolkodásmód, melynek elemzése elengedhetetlen e keretek között. Elengethetetlen, mert eme gondolkodásmód határozta meg az általunk elemzett korszak egészét, ugyanazon érveket lehetett hallani az 1996-os kampányban, majd a kormányzati szerepvállalás idején, s végül ma a protokollum-politika korszakában, amit a neptuni tárgyalók ismételtettek a ma-guk védelmére.

A Neptun-logika megragadására térjünk vissza a „kályhához”, a Kolozsvári Nyilatkozathoz és az RMDSZ autonómiaprogramjához. Előljáróban annyi leszögezhető, hogy olyan célkitűzésről van szó, mely a reálpolitikai megoldásokon belül egyedül kecsegtet rohamossá vált fogyasztásunk megállításával, s jó esetben e folyamatok visszafordításával.⁴ A 2002-es népszámlálás által abszolút számokban is megadható drámai megfogalmazásunkat⁵ három okra szokás visszavezetni. A természetes fogyasztásra vagyis a gyermekvállalási hajlandóság csökkenésére, az elvándorlásra és az asszimilációra. Mindhárom folyamatot jó irányban befolyásolná a többszintű autonómia létrejötte.

Az autonómia célkitűzésének ellenzői elsősorban azzal érveltek, hogy a román fél semmilyen formában nem lesz hajlandó elfogadni az autonómia gondolatát. Tény s való, e program meghirdetésekor lényegében az egész román politikum ellenkezését kiváltotta. Megvalósítására tehát csak abban az esetben kerülhetett volna illetve kerülhet sor, ha sikerül a román politikai elitet meggyőzni szükségességéről és jogszerűségéről és/vagy rákényszeríteni annak elfogadására. Ha az RMDSZ csúcavezetése komolyan vette volna az autonómia kiküzdését, akkor a román politikai elitet valamint a külföldi fórumokat célzó kommunikációjának középpontjába az autonómiát állította volna, azzal a céllal, hogy mind belföldön, mind külföldön világossá váljék, hogy az erdélyi magyarság sorsának egyetlen rendezési módja az autonómia, ebben a kérdésben az erdélyi magyarság nem alkuszik. Ahhoz, hogy egyáltalán szóba álljanak velünk eme központi célkitűzésünkkel kapcsolatban, nyilvánvaló módon el kellett volna érni azt a kényelmetlenségi küszöböt, amely az egységes román nemzetállam bűvöletében élő centralista etatista államhatalmat meghátrálásra kényszeríti. Ehhez egyébként az egységesedő Európa és Románia integrációs aspirációi kitűnő külpolitikai kontextust biztosítottak.

A Neptun-logika abban áll, hogy távlati céljainkat félretéve lemondjunk egyetlen valós politikai fegyverünkről, a külpolitikai nyomásgyakorlásról és

segítsünk a fennálló állami rend demokratikus mivoltáról meggyőzni a Nyugatot. Mindezt cserébe pedig fogadjuk el a mindenkor hatalom által biztosított, a lényegét nem érintő engedményeket. Erről szolt a neptuni tárgyalás: az RMDSZ három, korábban az autonómia célkitűzésének meghirdetését ellenző tisztségviselője Románia Európa Tanácsi felvételének küszöbén a neptuni tárgyalással hozzájárult az etnikai román hatalom (Iliescu második mandátumáról van szó, 1993 nyarát írjuk) kisebbségbarát színben való feltüntetéséhez. Tették mindezt mandátum nélkül. A neptuni tárgyalás tulajdonképpen egy tárgyalás-sorozat része volt, melynek minden állomása hasonló PER szerepet töltött be a román hatalom szempontjából, de csak a Neptun-ügy 1993 nyarán történt kipattanását követően vett tudomást róla az RMDSZ belső nyilvánossága és az erdélyi magyar közvélemény⁶. Az ügyet az SZKT zárta le a tárgyalók elítélésével. Az SZKT vonatkozó nyilatkozata kimondta, hogy a Neptun folyamat „jelentős politikai károkat okozott a Szövetségnek”, s hogy „lehetőséget teremtett a hatalomnak arra, hogy belső RMDSZ-irányzatok preferálásával kísérletet tegyen szervezetünk megosztására. Olyan politizálási stílus állandósulásának veszélye jelent meg az RMDSZ-ben, amely eltekint a legitim képviselet szabályaitól, a belső döntéshozói illetékességektől.”⁷

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a Neptun-logika mentén megfogalmazódó politika a kelet-középeurópai térség minden hatalmi tényezőjének messzemenően megfelel, egyedül az eltűnéssel fenyegetett erdélyi magyarság ellenértékelt benne.

Megfelel ugyanis tökéletesen a román politikumnak, mely számára középtávon elérhetővé válik az 1923-ban alkotmányszinten kodifikált célprogram, az egységes, etnikailag homogén nemzeti állam.

Megfelel a nyugati politikumnak is, mely e térség vonatkozásában a hatalmi és gazdasági érdekeit előbbre valóknak tartja mindféle humanitárius megfontolásnál. (Megkockáztatnám, hogy a koszovói beavatkozásnak is a stabilitás mielőbbi biztosítása volt a célja s nem a szerb hatalom szankcionálása és/vagy a halálra illetve elűlésre szánt albánok megsegitése.)

Megfelel végül az anyaországi balliberális politikai- és sajtóelitnek, mely jobb esetben teljes érzékten a nemzeti problémák iránt, rosszabb esetben pedig kifejezetten elenséges a nemzeti törekvésekkel szemben. Erről beszélt tulajdonképpen

Tókécs László az RMDSZ V. kongresszusán, midőn a Horn-Kuncze kormány regnálásának idején leszögezte: „A Bukarest, Budapest és a Nyugat hármasszorításába kerülő RMDSZ-re nagy nyomás nehezedik, hogy nehezen kiküzdött, önálló magyar érdekeinket képviselő és nemzeti megmaradásunkat egyedül szavatolni látszó belső önrendelkezési programját feladja, vagy legalábbis kisebbségi engedménypolitikára váltsa.”⁸

Arról akkor még nem szolt, nem szólhatott Tókécs László, hogy eme neptuni engedmény-politika mennyire **megfelel az erdélyi magyar politikai „érdekképviselet” csúcsvezetésének** is, hiszen akkor még nem dőlt el, hogy az autonómiaprogram elvi kiteljesítése (s területi autonómia követelésének programba kerülése) illetve a nemzeti közösségként öndefiníció elfogadása után mi fogja meghatározni a Szövetség mozgását: az előbb ecsetelt nyomás és a hatalmon levőknek a hatalomhoz való görccsös ragaszkodása vagy az autonómiaprogram. Mint tudjuk, az RMDSZ vezetése azóta egyre inkább eltolódott az önfeladás irányába, ahhoz, hogy 1998-ra már maga is a neptuni pályára álljon rá. Nem csoda: e politika biztos egzisztenciát garantál számára, ráadásul presztizsét is járót: a fenti gondolatmenet végig gondolására sajnos kevesen vállalkoznak, és mint a választások eredményei is mutatják, többen vannak azok, akik elfogadják Markóék propagandájának alapmotívumát, hogy a jelen politikai vonalvezetésnek nincs alternatívája.

Az autonomista tábornak ebben a játszmában egyetlen potenciális szövetségese a magyarországi nemzeti elit, mely azonban mindeddig nem merte felvállalni a határon túli magyarság komprádor elitjével⁹ a nyílt konfliktust. Ami egyébként teljesen érhető: még a konszenzussal elfogadott státusztörvény gyakorlatba ültetése kapcsán a szocialisták által indított kampány is végzetesnek bizonyult a választási eredmények szemszögéből¹⁰. El lehet képzelni, hogy milyen hatással járt volna egy olyan ösztűz, amit a nemzeti konzervatív kormány a határon túli magyarság „belügyeibe” való tényleges „beavatkozás” kapott volna. (Egy ilyen ösztűz meggyőzött volna sok jobboldali szavazót is.) Az a helyzet ugyanis, hogy a magyarországi nemzetben gondolkodó szavazók számottevő része hitelesnek tekinti a Markó-Bugár-Kasza vonalat, s nincs tisztában azzal, hogy e politikai vonulat a kisantant országainak geostratégiai érdekeit szolgálja ki.

Az egyetlen remény tehát az RMDSZ autonomista pályára való

visszaállítására az, ha az autonómia-párti erők önerejükre támaszkodva a szervezeten belül átveszik a hatalmat és vezénylik le az RMDSZ politikai kurzusváltását.¹¹ A kétséges belső siker esetén az új vezetésre háruló feladat nem mindennapi: békés eszközökkel, kőkemény lobbymunkával, figyelemfelkeltő akciókkal, a tiltakozás legkülönbözőbb formáival¹² kellene elérni azt, amit más népcsoportok (írek, déltiroli németek, albánok, gagauzok) fegyverrel küzdöttek ki maguknak. Mindehhez, mint mondtam, az első lépés a Neptun logikán belül maradó vezetés leváltása lenne.

3. A kormányzati szerepvállalás

3.1. Elvi kérdések

Az RMDSZ 1995-ben elindult s az önálló magyar politizálás szemszögéből bizvást tragikusnak nevezhető belső folyamatait a kormányzati szerepvállalás majdhogynem visszafordíthatatlanná tette. Megkockáztatnám azt a feltevést is, hogy a kormányzati szerepvállalás tulajdonképpeni célja a Markó-Neptun egységfront hatalmának bebetonozása volt. E lépés ugyanis olyan paradigmát erőszakolt rá az erdélyi magyar közösségre, melyen belül tényleg nincs alternatívája az egyezkedésnek. S mely paradigmában az önálló magyar érdekek mentén politizáló programhű, autonomista erők bajkeverőknek látszanak.

Teljesen igaza van Csapó Józsefnek, mikor azt mondja, hogy az autonómia-törekvések ügyét a kormányzati szerepvállalás negatív irányban befolyásolta, „ugyanis elvileg összeegyeztethetetlen egy önkormányzatra törekvő közösség közképviseletének országos kormányban, kormányzásban való részvétele akkor, amikor a saját önkormányzását nem tudja gyakorolni (...) a kormányprogramban nem szerepel az autonómiatörekvések elemzése és az erre vonatkozó törvényes keretek létrehozása.”¹³

3.2. Gyakorlati megvalósítás

Az a mód, ahogy az RMDSZ vezetése lemenedzselte a kormányzati szerepvállalás kérdését már előre vetítette a következő évek hatalomgyakorlását. Az első lépés az erdélyi magyar közvélemény megdolgozása volt. Az 1996-os kampány józan ésszel megmagyarázhatatlan módon nem az erdélyi ma-

gyarság problémáiról és fontosabb törekvéseiről szolt, nem az volt a Szövetség üzenete a saját tábor, a román politikum és a Nyugat felé, hogy nekünk autonómiára van szükségünk, ahhoz, hogy megmaradjunk. Nem. Egy merőben technikai kérdés volt a Szövetség fő kampánybeli üzenete: az, hogy az RMDSZ kormányra szeretne kerülni. S mindez akkor, amikor még nem volt eldőlvé, hogy ki nyeri a választást, és egyébként a zászló Iliescúéknak állt. Az RMDSZ le is adta a maga jelzéseit a PDSR irányában. Hadd idézzem az Udvarhelyi Híradó 1996. március 7-i számát „*Markó Béla az RMDSZ elnöke a DTV Régiók c. műsorának adott interjújában 1996. február 15-én kizárja a Román Nemzeti Egységpárt, a Nagyrománia Párt és a Szocialista Munka Pártjával való bármilyen együttműködés lehetőségét, mivel azok programja szöges ellentéte az RMDSZ-ének. Ugyanakkor az Iliescu-féle Szocialis Demokrácia Pártjának programjában felfedezett közös vonások megemlítésével és az RMDSZ minden irányba való nyitottságának hangsúlyozásával azt sejteti, hogy létrejöhet egyfajta egyezség jobb híján ezzel a párttal is.*” Hasonló megnyilatkozást rögzít a Szabadság 1996. február 12-i száma is.¹⁴ Megjegyzem, hogy e kontraproduktív kampány címzettje az erdélyi magyarság volt, de értelemszerűen vette az üzenetet a román politikum is. Ami a Szövetség alkupozícióját negatív irányban befolyásolta. Hiszen – s ebben állt a kontraproduktivitás, ha úgy tetszik, antitaktika – ha valaki előre meghirdeti, hogy kormányra akar menni, akkor sokkal kisebb az esélye arra, hogy e lépésnek megkérje utólag az árát.

A megvalósítás második lépését a választások utáni koalíciós tárgyalások képezték, melyeket az Operatív Tanács által megbízott küldöttség folytatott le, az SZKT akkor kapcsolódott a döntési folyamatba, amikor már minden eldőlt. Az RMDSZ vezetői arra hivatkoztak, hogy az 1996. januári SZKT határozat alapján cselekedtek. E nyilatkozat ugyanis leszögezte, hogy „a helyhatósági és a parlamenti választások döntik el, hogy a romániai magyarság képes-e olyan helyzetbe hozni saját érdekepviseleti szervezetét – az RMDSZ-t – hogy az döntéshozói, akár kormányzati tényezőként is érvényesíteni tudja érdekvédelmi feladatát”. Sovány legitimitáció volt ez, tekintetbe véve, hogy az RMDSZ alapszabályzata egyértelműen az SZKT hatáskörébe utalja a szövetségkötés kérdését, mi több, ezekről az SZKT is csak kétharmados többséggel határozhat.¹⁵

Ily módon egy olyan visszás helyzet állott elő, hogy amikor az SZKT tagjai

Bukarestbe utaztak 1996. november 28-án, a sajtóból értesülhettek nemcsak a koalíciókötés tényéről, hanem az RMDSZ-es miniszterek nevééről is. Hiába mondta Takács Csaba az SZKT ülésén, hogy megvan az elvi lehetősége annak, hogy az SZKT nemet mondjon az addigi tárgyalásokra, ez egyenértékű lett volna azzal, hogy a testület megvonja vezetőségétől politikai bizalmat, és mi tagadás a román politikai palettán is a Szövetség addigi következettségének mítosza szertefoszlott volna¹⁶. Ma már úgy tűnik, ez sem lett volna nagy ár elkerülni azt a politikai csapdát, amit számunkra a kormányzati szerepvállalás jelentett, s melyben szövetségünk ma vergődik.¹⁷ Akkor ezt kevesen látták át, s nem csoda, hogy amikor végül döntésre került sor, akkor mindössze öten nem szavaztuk meg a kormányba lépésről szóló határozatot: Csapó József, Katona Ádám s jómagam ellene szavaztunk, Toró T. Tibor és Sógor Csaba tartózkodtak. Annak dacára jött létre ez az abszurd szavazati arány, hogy nem is a kormányzati szerepvállalásról szolt tulajdonképpen a szavazás, hanem arról, hogy az SZKT bizalmat – és biankó csekket – ad-e a továbbiakra nézve annak az Operatív Tanácsnak, mely egyébként az RMDSZ addigi történetében példátlan módon kész helyzet elé állította a testületet.

3.3. Az utolsó feltétel eltűnése

A kormányzati szerepvállalásról döntő SZKT ülésen Tőkés László javasolta, hogy ha már elkerülhetetlen a kormánykoalícióba való belépés, akkor az SZKT legalább annak feltételrendszerét dolgozza ki. Tőkés László konkrét javaslatokat is tett ezügyben, többek között az alkotmány kisebbségellenes kitételeinek megváltoztatását, a kisebbségi törvény elfogadtatását, a személyelvű autonómia intézményesítését, a többszintű autonómia megvalósításáról szóló tárgyalások beindítását, az egyházi javak visszaszolgáltatását, a magyar felsőoktatás helyzetének rendezését ajánlotta a küldöttek figyelmébe.¹⁸ Javaslatait az SZKT Markó Béla tetszetős érvelésének hatására sepete le az asztalról, aki kifejtette: „a jó alkusz nem mondja meg a liba legalsó árát”. Vagyis, ha az SZKT elfogadja Tőkés László javaslatát, akkor ezzel beszűkíti a tárgyalók mozgásterét, megakadályozza, hogy esetleg anélkül többet alkudjanak ki, mint amit a testület feltételül szabott volna. Mint utóbb kiderült, a metafora arra volt jó, hogy a „libát” szinte ingyen adják oda: az RMDSZ programjának leglényege-

sebb pontjai tudomásunk szerint meg tárgyalásra sem kerültek. Az a néhány kérdés, melyre a kormányprogram vállalást tett, ami később az emlékezetes sürgősségi kormányrendeletekben öltött testet (egyiket egyébként végül is a Nastase-kabinet fogadtatta el) a kevésnél is kevesebb volt. Nem véletlen, hogy az elvi politika hívei, nem bíztak a vezetés következetességében s továbbra is igyekeztek a kormányzati szerepvállalás árát megkérni, s olyan feltételt találni, melyből a Szövetség nem enged. Több sikertelen próbálkozás után konszenzus látszott kialakulni az RMDSZ-en belül atekintetben, hogy az önálló állami magyar egyetem létrejötte szakítópróba. Am Toró T. Tibor 1998 első felében megírt soraí beteljesedtek: „A történelem és a földrajz oktatási nyelvének kérdésében sajnos az RMDSZ addig kőkemény álláspontja megpuhult, abból a – tévesnek bizonyult – kompromisszumos alapállásból kiindulva, hogy az erről való lemondással megmenthető a többi, például az egyetem ügye. Az 1997. december 3-án aláírt (...) paktum ellenére a szenátus leszavazta az önálló egyetem létrehozásának a lehetőségét biztosító cikelyt. Ez az oda-vissza táncoló kislépéses politika kudarcának iskolapéldája.”¹⁹

Hosszas huzavona és ismételt határidő-módosítást követően 1998 szeptember elejére nyilvánvalóvá lett, hogy a kormányzati partnerek eme minimál-feltételt sem hajlandóak teljesíteni. 1998. szeptember 5-én az SZKT egy olyan határozatot fogadott el, mely szerint, ha 1998. szeptember 30-ig nem teremődnek meg az önálló magyar egyetem létesítésének jogi keretei²⁰, akkor az RMDSZ elhagyja a koalíciót. A lépés helyes volt, ám egyrészt szerencseesebb lett volna, ha a SZKT az azonnali távozás mellett szavaz, másrészt az elfogadott határozat több szempontból is kifogásolható volt. Ezek közül első és legfontosabb a felelősség szétkenése. A nyilatkozat első passzusa az adott helyzet kialakulását külső tényezőknél tulajdonítja, mi több, voltaképpen a rosszra sikeredett bizonyítványt magyarázza. Eszerint az RMDSZ „olyan kormányprogram kidolgozásához járult hozzá, mely tartalmazta azokat az intézkedéseket, amelyek gazdasági, közgazgatási és oktatási reformok révén Romániát az euro-atlanti integrációért pályázó országok közé emelik, a jogállamiság szellemében pedig megteremthették volna azokat a törvényi kereteket, amelyek a kisebbségek jogainak teljes körű gyakorlását biztosítják.”²¹

Ez voltaképpen a Ciorbea kormány programjának mitizálása, hamis, pozitív színben való feltüntetése. Azon túl-

menően, hogy az egyes országos integrációját elsődlegesen nem azok „jó magaviselete”, demokratikus berendezkedése stb. határozza meg, hanem a nagyhatalmak geopolitikai érdek-ütközésének eredője, enyhe túlzás a két sürgősségi kormányrendelet mögé bújva azt állítani, hogy e program megvalósítása *érdemlegesen* javított volna az erdélyi magyarság helyzetén. Arról nem is beszélve, hogy milyen távol esik attól, amit a nyilatkozat megfogalmazói „a kisebbségek jogainak teljes körű gyakorlásán” értenek. E megfogalmazás mellelleg úgy rossz, ahogy van. Mert nem elsősorban kisebbségeknek a pozitív jogi normák által kodifikált jogainak valóságba való átültetésével, tehát a jogok *gyakorlásával* van gond! A meglevő jogaink gyakorlásának lehetőségét a jelenlegi törvényi keretek is értelemszerűen biztosítják – ellentétben pl. a korábbi rendszerrel, ahol sokkal élesebb ellentmondás volt pl. az alkotmány és a törvényerejű rendeletek betűje illetve azok szellemisége s a megvalósítás között. Legfőbb gondunk ma az, hogy a kisebbségek jogainak körét olyan szűkre szabja a jelenlegi törvényi szabályozás, hogy az nem felel meg sem a (túl) sokat emlegetett európai normáknak, sem a Románia által is elfogadott nemzetközi jogi dokumentumoknak (lásd példának okáért a magyar-román alapszerződést, hogy messzebb ne menjek), sem pedig – és ez a legfontosabb – az erdélyi magyarság igényeinek. A Ciorbea kormány *nem irányozta elő* e kérdés *gyökeres megoldását, a belső önrendelkezés biztosítását az erdélyi magyarság számára.*

Az SZKT által elfogadott nyilatkozat eltereli a figyelmet arról, ami a lényeg: az indokolatlan bizalom-megelőlegezés a politikában kudarcra van ítélve. Márpedig egészen kivételes eseteket leszámítva a bizalom-megelőlegezés a politikában mindig indokolatlan. Az erdélyi magyarság esetében, melynek vezetőit 82 esztendő alatt mindaddig minden egyes román kormány becsapta – már ha egyáltalán szóba állt vele – különösképpen az. Nem tartom tisztességesnek, hogy bárki 1998-ban azt állítsa, hogy nem lehetett előre látni mindazt, ami bekövetkezett, s hogy az RMDSZ helyesen lépett, midőn kormánykoalíciót alkotott olyan erővel, melyeknek hozzánk való viszonyulását pontosan ismerhettük. Az 1996-ig eltelt 6 esztendő fényesen igazolta, hogy ezekkel az erővel mindaddig együtt lehet működni, amíg napirendre nem kerül a nemzeti kérdés. Mert abban a pillanatban az esetek túlnyomó többségében azok oldalára kerülnek, akiket egyébként legfőbb ellenfeleiknek tartá-

nak. Az oktatási bizottságban lezajlott román blokk-szavazás s az 1999-ben elfogadott oktatási törvény mintegy szimbolikus megjelenítője ennek a sajnálatos ténynek.

Hogy mi lett az ultimátumba foglalt fenyegetéssel azt tudjuk. Miután a kormányzati partnerek hajthatatlannak bizonyultak, az RMDSZ vezetése gyökeresen módosítva korábbi álláspontján mentőövet dobott a kormánynak, azzal, hogy javasolta egy magyar-német nyelvű „Petőfi-Schiller” elnevezésű egyetem létrehozásáról szóló kormányrendelet elfogadását. Sejtteni lehetett, hogy a dologból nem lesz semmi, az akció nyilvánvaló módon azt szolgálta, hogy legyen, mire hivatkozson az RMDSZ vezetése, mikor az SZKT-től azt kéri, hogy egy hónap elteltével szavazzon saját korábbi határozata ellen. Más szóval vonja vissza az ultimátumokat. Az SZKT ennek megfelelően szavazott²², ám a szükséges kétharmados többség nem volt meg. Erre sajnos az ülés idején senki nem figyelte fel, vagy ha felfigyelt, akkor nem figyelmeztette a jelenlevőket.

Az ügy megoldása a Szabályzat-felügyelő Bizottságra hárult, mely kemény dilemma elé került. Az 1998. szeptember 5-i határozatnak ugyanis megvolt a két harmados támogatottsága. A bizottság végül nem úgy látta megoldhatónak a helyzetet, ahogy az normális lett volna, vagyis, hogy újabb döntésre hívja fel az SZKT-t, hanem azt szögezte le, hogy a kétharmados többséggel elfogadott határozatok csak akkor érvényesek, ha előtte figyelmeztetik a termet, arra, hogy két harmados határozat következik. Vagyis érvénytelenítette mind a szeptember 5-i, mind pedig az október 3-i határozatot. Ezzel viszont automatikusan érvénytelenítette a kormányzati szerepvállalásról szóló 1996-os döntést is, hiszen akkor sem figyelmeztették a termet a szavazás előtt. Vagyis az RMDSZ úgy kormányzott végig négy évet, hogy alapszabályszerű döntés nem volt ebben a kérdésben.

Az 1998. október 3-i tragikus döntés legteljesebb elemzését (az ultimátumok visszavonásának alighanem minden erkölcsi és politikai vetületét számba véve) Toró T. Tibor adta meg Markó Bélához címzett nyílt levelében:

„Megőriztük egy tartalmatlanná vált koalíciós együttműködés számunkra káros status quoját. Bármí áron, akár a becsület árán is. A hátunk mögött, a legteljesebb titokban Szövetségünk nem csak társszerzőjévé, de Tokay György miniszter személyén keresztül legfőbb székértőlójává vált a senki által nem kívánt kreatúrának, a Petőfi-Schiller „bikulturális” egyetemnek. Az

RMDSZ-es miniszter által előterjesztett kormányhatározatnak az RMDSZ-programhoz ugyan nem sok köze van, de egyengette a román miniszterelnök amerikai útját, és ürügyet szolgáltatott a kormányrúdba görcsösen kapaszkodó RMDSZ-vezetőknek a „diadalmas” maradásra.

Beadtuk a derekunk és legitimáltuk a partnereink által stratégiai kezdeményezéseink lebunkózására használt ideológiai fegyvert, a margai értelmezésű „multikulturalitást”.

Továbbéltettük a „román kisebbségvédelmi modell” hamis mítosztát, amely éppen azért veszélyes, mert az igazi szándéknak, az eltelt 80 év etnokrata beállítottságú román politikájában folyamatosan és szinte töretlenül jelen lévő asszimilációs törekvéseknek állít paravánt.

Megnyugtattuk jelenlegi és eljövendő politikai partnereinket, hogy végsőnek szánt figyelmeztetéseink ennyit érnek és ennyire kell minket, magyarokat komolyan venni.

Üzentünk saját népünknek, hogy az adott szó már nálunk sem kötelez, hogy politika és erkölcsi tartás az RMDSZ-elit értelmezésében már köszönő viszonyban sincs, továbbá, hogy az értékelvű politizálás gyakorlatát felszereltük a balkáni köpönyegforgatásra.

Végül, de nem utolsósorban:

Minden eddig szakítópróbának tartott konkrét feltétel teljes fellazításával szabad kezét adtunk annak a maroknyi – gátlástalanságában is profi – politikai csoportnak, amelynek lételeme a bukaresti zavarosban halászás, a problémák megoldás helyetti folyamatos elodázása, a jogi garanciákat helyettesítő kétes értékű egyezkedések és egyéb, a kívülről számra átláthatatlan és ellenőrizhetetlen paktumpolitika.”²³

4. A protokollumok

A protokollum-politika sem az alapszabályszerűség, sem pedig a politikai irányultság tekintetében nem különbözött a kormányzati szerepvállalástól. Az első protokollum elfogadásakor, 2001 januárjában ismét elmulasztották a termet figyelmeztetni arra, hogy két harmados döntés következik. Nyilván azért, mert amennyiben nem jött volna össze a két harmados többség, akkor megindult volna az érvelés, hogy nincs is szükség rá. Erre utalt az is, hogy nyilatkozatok láttak napvilágot a sajtóban, melyek a feles többség elengedendő mivoltát hangsúlyozták. Miután figyelmeztették az ülésvezetőt a mulasztásra, és kérték a kétharmados

döntés bejelentését illetve az újrászavaztatást, az ülésvezető megtagadta ezt. A Szabályzatfelügyelő Bizottsághoz benyújtott óvást pedig vélhetően nem tárgyalta azóta sem a testület, mert döntést nem hozott az ügyben.

A második protokollum elfogadtásakor sem járt el a szabályzat szerint a testület. Az SZKT ugyanis csak az *Operatív Tanácsnak a protokollum aláírására vonatkozó előzetes jóváhagyását erősítette csak meg*. A Reform Tömörülés hiába kérte az alapszabályzatra hivatkozva, mind az Egyeztető Kerekasztalon, mind az SZKT ülésen, hogy magát a protokollumot is erősítse meg a testület, az SZKT ezt leszavazta.

Persze a protokollum-politikával sem az a fő probléma, hogy elfogadása nem felel meg az RMDSZ belső szabályzatának, hanem az, hogy legitimizál a Nyugat felé egy olyan sovén ihletettséggű posztkommunista kormányzatot, melynek valódi törekvéseiről nem a nagy nehezen kialakított engedmények (tulajdoni kérdések rendezése, helyi közigazgatási törvény) vallanak, hanem a tankönyvkommandók működése, a Székelyföldön ünneptelt egyesülés, a csángók zaklatása, és több ehhez hasonló akció.

Senki nem tagadhatja, hogy a protokollumok útján az RMDSZ-nek sikerült elérni olyan célokat, melyek régóta programjában voltak. Ilyen el-

ért eredménynek számít a közigazgatási törvényben foglalt nyelvhasználati jogok biztosítása, a föld- és erdőkérdés megoldása, az egyéb ingatlanok helyzetének rendezése, az egyházi javak visszaszolgáltatására vonatkozó, (megvalósulásában egyelőre még kétséges) jogi szabályozás valamint a rendőrség demilitarizálása és bizonyos területeken kisebbségi nyelvismeretre való kötelezése. (Persze feltevődik a kérdés, hogy vajon ezen kérdések nem oldódtak volna-e meg az RMDSZ közbefjárása nélkül is. Úgy vélem, hogy míg a tulajdont érintő problémák mindenképpen hasonló megoldást nyertek volna, erre vonatkozóan az ország miniszterelnöke is nyilatkozott, az európai igényeknek való megfelelésre hivatkozva, addig egy-két kérdésben – főleg a kisebbségi nyelvhasználat ügyében – mindenképp szükség volt az RMDSZ lobbizására.) **A fő probléma viszont az, hogy mi volt az ára mindennek.**

5. A paktumpolitika elsődleges és másodlagos következményei

A paktumpolitika *elsődleges* következményei közé azokat sorolom, melyek

közvetlenül következnek a protokollumból. Ide tartozik mindenekelőtt, hogy az RMDSZ kül- és belpolitikai mozgásteret tulajdonképpen megszűnt²⁴. Ami a belpolitikai mozgásteret illeti, immár nem lehet azt a politikát folytatni, hogy szemelgetünk a kormányzati előterjesztések között s ami egybevág az RMDSZ programjával, politikai értékrendjével azt támogatjuk s ami nem, azt nem. Így az RMDSZ-nek sikerült elveszteni a demokratikus közvélemény egy részének szimpátiáját, mivel kénytelen volt támogatni a kormányt egy sor antidemokratikus, etatista, centralista intézkedését.

Ennél nagyobb probléma az önálló külpolitika megszűnése. Az RMDSZ ma de facto kormánypárt, olyan kormánypárt, mely nem ad minisztereket és államtitkárokat, de melyre a frakciófegyelem s a kormányhoz való lojalitás a protokollum értelmében éppen annyira kötelező, mintha maga is részese volna a végrehajtó hatalomnak. Tökéletesen igazak rá Toró T. Tibor által még a Vasile kormány alatt mondottak: „*hogy néz az ki, amikor egy kormánypárt kormányon kívüli eszközökkel próbálja rákényszeríteni a saját kormányát, hogy olyan lépéseket tegyen, amelyeket valójában nem akarna. Ezt az ellentmondást viszont feloldaná Csapó I. József szenátor azon javaslata, hogy az RMDSZ maradjon tagja a koalíciónak, de ne vegyen részt a vég-*



Aranyos-Gyéres – Béldi-Bethlen kuria (Eredetileg Apafi)

rehajtó hatalomban. Ez kiszélesítené a külpolitikai mozgásteret. A dél-tiroliak, albánok, katalánok eredményei azt igazolják, hogy a nemzetközi közösség kényszerítő nyomása alatt igenis lehet eredményt elérni. Igaz, csak hosszú távon. Most a román külpolitika elhittette Nyugaton – számtalan hivatalos állásfoglalást lehetne idézni –, hogy a magyar kérdés egyszer és mindenkorra meg van oldva Romániában. Tény, hogy az euroatlanti intézmények napirendjén jelenleg legfennebb a cigányok ügyében téma Románia és a kisebbségi kérdés.²⁵ Ez itt a fő probléma, egy vissza nem térő külpolitikai konstelláció ki nem használása. Ha Románia integrálódik, belátható időn belül nem kerül olyan nyomás, olyan bizonyítási kényszer alá, hogy az autonómia kérdése egyáltalán napirendre kerüljön. Az RMDSZ pedig a protokollumoknak köszönhetően nem tud a fentieknek megfelelően profitálni a kormányon kívüli helyzetből

Markó Béla az SZKT 2002. szeptember 21-i ülésén a Református Világtalálkozóra hivatkozva cáfolta azok elképzeléseit, akik szerint a „Nyugat alig várja, hogy mi felmutassuk igényeinket”. Nem tudom, hogy van-e bárki eszmetársaim között, aki ezt így véli, de aligha hinném, hogy bárki is közülünk ennyire ne lenne tisztában a realitásokkal. Szó sincs arról, hogy a Nyugat akárcsak elvárna tőlünk, hogy érdekeink szerint cselekedjünk. A helyzet fordított: nekünk kell a Nyugatot igen szívós és hajlíthatatlan külpolitikai munkával meggyőznünk, hogy a Clintontól Schröderig szlozmázott tézis az erdélyi magyarság problémáinak modellértékű megoldásáról: *tévhit*. S hogy közösségünket középtávú eltűnés, de legalábbis eljelentéktelenedés fenyegeti, ha nem sikerül autonómiánkat kiharcolni. Erre kellene fókuszálni a Szövetség energiájának jó részét, kiépíteni a lobbykapcsolatokat, fellármázni minden lehetséges (természetesen békés és törvényes) módon a nyugati közvéleményt, hogy nálunk bizony finom eszközökkel végzett etnikai tisztogatás folyik, amit a hivatalos népszámlálás is alátámaszt.

A protokollum-politika másodlagos következményének nevezem mindazt, ami kimondatlanul, öncenzúra formájában jelentkezik az RMDSZ bukaresti „élcsapatában”. A protokollumokban szabályozott kölcsönös viszonyrendszer ugyanis az RMDSZ és a kormányzó Szociáldemokrata Párt között sokkal szorosabb, mint ami Romániában akár koalíciós partnerek között létrejött, a rendszerváltás óta. Ilyen fokú összefonódás ismereteim szerint legfeljebb ha közös listán induló pártok kö-

zött volt csak tapasztalható. Ennek legfőbb negatív következménye a másik fél feltételezett elvárásaihoz való sokszor önkéntelen idomulás, a belsővé tett megfelelési kényszer.

Hogy pontosan mire is gondolok, azt egy konkrét példával tudnám legjobban megvilágítani. Még az első protokollum idején történt – az Európai Idő meg is írta – hogy az RMDSZ frakciójában a Markó-vonal képviselői részéről (konkrétan Márton Árpádot, Kelemen Attilát és Markó Bélát említ-hetem) hatalmas felháborulást váltott ki, hogy az RMDSZ parlamenti frakciójának egy munkaanyagába belekerült, mint törvényhozási prioritás, az autonómia kérdése. A frakció nagy része által immár aláírt dokumentumot Kelemen Attila fizikai erejével visszaélve bezúgta. Mikor kérdőre vonták, hogy miként tehette ezt, válasza az volt, hogy „mert ilyen nagy vagyok és ilyen erős”. Ebben a történetben nem az a legtragikusabb, hogy az RMDSZ frakcióvezetője az emberi őstörténet kódébe vesző horda-társadalmak hierarchizálódásának fő szempontjára, a fizikai erőre hivatkozott közösségünk politikai szempontból legfelső grémiumában, hanem az, hogy mekkora megfelelési kényszer kell, hogy uralkodjon politikai vezetőinkben, ha *felháborodást válthat ki az, hogy egy belső anyag (!) tartalmazza legfontosabb dokumentumunknak, a hivatalos programnak legfontosabb elemét*. Világossá válik, hogy mennyire farizeus Markóék azon érvelése, hogy ők nem adták fel az autonómiát, sőt – miként azt mostanság hallani lehet – éppen annak építésén dolgoznak, vagy még elrugaszkodottabban: az autonómiát már meg is valósítottuk²⁶. Hogy dolgozhatnak valaminek a megvalósításán, ami még egy munkaanyagba sem kerülhet bele? A válasz egyszerű: az autonómia immár nem cél számukra, hanem olyan kategória, amit tetszőleges tartalommal igyekeznek feltölteni. (Ebben nyilván akadályozná őket egy hivatalosan elfogadott autonómia-státutum, így e kulcsfontosságú dokumentumok elkészültére még egy évtized elteltével is alighanem várnunk kell addig, amíg vagy a vezetők személye vagy a vezető stratégiája gyökeresen meg nem változik.) Az egész Neptun-vonal arról szónokolt²⁷, hogy 1993 és 1995 között deklaratív politikát folytatott az RMDSZ, most pedig eszközöket keres az akkor meghirdetett célokhoz.²⁸ Frunda György tovább megy és elértnek tekinti a kulturális autonómiát, Markó pedig az önállósággal azonosítja azt egy mondatában. („Az önállóság – más szóval autonómia – ugyanis azt jelenti (...) hogy a román pártokkal pragmatikus

viszonyt kell kialakítani stb.” Nem ezt jelenti. Azt jelenti, hogy sorsunkat – közjogi legitimációval – magunk irányítjuk a magunk érdeke szerint.)

A paktumpolitikának másodlagos következményként az is betudható, hogy az RMDSZ nem tesz olyan lépéseket, melyek az erdélyi magyar társadalom önépítése, közjogi felhatalmazással nem rendelkező autonóm struktúráinak létrehozása irányban mutatna. Ha netán Markóék elfogadnák az erdélyi magyar parlament gondolatát, akkor is várható lenne, hogy a kormánypárt tiltakozásától való félelem miatt elmaradna a megvalósítás. A helyzet félelmetesen emlékeztet a Securitate által alkalmazott jó tiszt – rossz tiszt technikához. A különbség csak az, hogy itt Adrian Nastase miniszterelnök játssza el mindkét szerepet. Ő az, aki bekeményít s ő az, aki enged. Az RMDSZ vezetése meg minden mozdulatában azt a benyomást kelti, hogy egyetlen igyekezete a kormányfő szerepváltoztatásának késleltetése. Szövetségünk olyan elemi és már 1990-ben programba vett vállalásait sem teljesítette, mint egy fehér könyv összeállítása, mely az erdélyi magyarság jogsérelemait rögzíti, s arról sem tudunk, hogy lenne az RMDSZ-nek egy „demokráciavonala”, melyet bármely magyar ember felhívhatna az ország bármely pontjáról, amennyiben jogsérelem éri. Pedig az érdekvédelem valahol itt kezdődik.

A paktumpolitikához köthető a pártjelleg további erősödése, a belső demokrácia felszámolása is. Szoros pártszövetség²⁹ menedzseléséhez inkább megfelel az erős kézzel irányított pártmodell. S az RMDSZ egyre inkább eszerint működik. Ennek a politikának jó szimbolikus megjelenítő Frunda György, aki már a látszatra sem ügyel. A szövetségi képviselők felszólalásait elnöki tisztségével visszaélve hol cinikusan, hol ironikusan kommentálja, az időkereteket manipulálja (a saját táborhoz tartozókat többet engedi beszélni, míg az autonomistákat időben leállítja), rendszeresen áthágja a szabályokat³⁰, ha éppen úgy tetszik neki, nem ad szót egyeseknek, ügyrendi kérdésekben sem, rosszabb esetben információival megteveszti a termet s nem ad helyt a helyesbítésnek³¹. A pártjelleg erősödése érhető tetten a Szövetség hivatalos tájékoztatójának szerkesztésében, melyből a többségi irányvonal-tól eltérő prominensek akciói egyszerűen nem kerülnek bele (e tendenciának legkirívóbb példája, hogy a tiszteletbeli elnöknek a Magyar Köztársaság érdemkeresztjével való kitüntetéséről is hallgatott az RMDSZ tájékoztató), ez nyilvánul meg az SZKT végleges

eljelentéktelenítésében, a civil szféra gyarmatosításában, a saját alárendelt ifjúsági tetőszervezetet megalakításában.

Vagyis nyugodtan kijelenthető, hogy *igen magas ára van az elért eredményeknek.*

Toró T. Tibor a legutóbbi SZKT ülésen elmondotta: a két tábor többek között az eltérő jövőképek is megkülönböztetik. Az egyik oldal jövőképét a kisebbségi perspektíva jellemzi, míg a másikat az autonóm közösség önszemlélete. Igen: pont erről van szó. A kisebbségi jövőképbe belefér, hogy a közösséget egy pártosodott Szövetség vezesse ilyen-olyan eszközökkel, jellemzően nem túl demokratikus módon, a hatalomtól kialakulva bizonyos engedményeket. Belefér, hogy a román hatalmat kifelé legitimizáljuk, hogy hallgassunk sérelmeinkről, ha épp hallgatunk „taktikus”, ha a szólással a remélt hatalmi gesztust veszélyeztetjük.

Az autonóm közösség jövőképe ezzel szemben távlatokban gondolkodik. Stratégiában s nem kicsinyes taktikázgatásban. Célja a pillanatnyi mozgáster maximális kihasználása mellett³² a mozgáster permanens tágítása. Nem fogadja el a „jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok” logikáját, mert immáron számokkal is adatoltan a nem is oly lassú felmorzsolást látja benne.

A soron következő kongresszus nem elsősorban személyek, hanem jövőképek között kell, hogy döntsön. Arról, hogy folytatja-e a Szövetség a jelenlegi befele, az „ellenzékkal” szemben kemény, kifele flexibilis távlatlan elitpolitizálást vagy egy olyan vezetést választ, mely a politika társadalmasítását, a vezetőség és a tagság közötti kapcsolat szervezését s a belső önrendelkezés elvén alapuló autonómiát tűzte zászlajára.

Borbély Zsolt Attila

JEGYZETEK

¹ A Neptun ügy lényegét összefoglalom a Neptun-logikáról szóló fejezetben

² Alig egy év telt el Tökés László legendás temesvári helytállása s az általa elindított román rendszerváltás óta, amikor a román sajtó már összűzt alá vette az erdélyi magyarság első számú prominensét, többek között azzal vádolva őt meg, hogy együttműködött a Securitateval. Később, a Horn-Kuncze kormány mandátumának idején eme vád átgyűrűzött a magyar sajtóba is. Az abszurd vádnak Nagy Benedek képviselő úgymond hitelt adva megírta „Mind nem vagyunk bűnösök” című röpiratát, melyben az RMDSZ tiszteletbeli elnökét az „ördög szolgájának”, „gátlástalan puhánynak” nevezte, aki „fülelő lel-

kiismerettel” szolgálja embertársait. Az RMDSZ képviselője attól sem riadt vissza, hogy Tökés László anyagi visszaéléssel vádolja meg. A röpirat szétosztásra került a Szövetség parlamenti frakciójában. Tokay György frakcióvezető hatalmi szóval akadályozta meg az ügy rögtöni megtárgyalását és az azonnali elhatárolódást. Markó Béla két héten keresztül hallgatott, nem vette védelmébe megtámadott vezetőtársát, annak dacára, hogy 29 RMDSZ tisztségviselő nyílt levélben kérte fel az állásfoglalásra. Végül 1995. január 5-ére Operatív Tanácsi ülést (válságstábot!) hívott össze, ezzel is azt a látszatot erősítve, hogy válság van. (Holott csak egy renitens képviselő alpári támadásáról volt szó.) Tökés László az RMDSZ öt éves évfordulóját megünneplő jubileumi ülésre csak az utolsó pillanatban kapott meghívót. Minden jel arra mutat tehát, hogy Nagy Benedek nem volt magányos tettes, hogy jól összehangolt, szerencsére sikertelen akcióról volt szó. (Nagy Benedek ügyében a kolozsvári, 1995 májusában megtartott kongresszus mondta ki a vég-sőt, s szankcióképpen megvonta a képviselő SZKT tagságát.)

³ A belső választást a katasztroftól már 1996-ban sikerült elszakítani: az 1996 első negyedében megtartott SZKT ülésen elfogadott választási törvény az RMDSZ tagoknak s nem az erdélyi magyarságnak ad választójogot. Így a kataszter – mely nem utolsó sorban választási névjegyzéként is funkcionálhatott volna – szinte tárgyalanná vált, talonba tehető volt azzal a kifogással, hogy úgyszincs pénz és szervezőkapacitás. Holott csak a politikai akarat hiányzott a tét alá hozatalához. Azt talán mondanom sem kell, hogy ma, a román állam által tervszerűen meg-hamisított népszámlálási adatok közléte-le idején, egy naprakész kataszter micso-da hivatkozási alap lenne.

⁴ Aligha tagadható, hogy egy, a nagyhatalmak által garantált, etnikai határokat követő területi rendezés hosszútávon biztosabb és stabilabb megoldást jelentene minden autonómiánál, de ez középtávon kivihetetlennek tűnik részben a magyar politika e kérdésbeni megosztottsága, részben a területi rendezéstől óvakodó nagyhatalmak „stabilitáspolitikája” miatt.

⁵ Mint korábban említettem, felettébb kétséges a népszámlálás eredményeinek hittelessége, mindenki tucatjával tudna idézni ceruzás, rábeszélős eseteket, melyek azt igazolják, hogy volt egy központi utasítás, melyet a „megbízhatónak” ítélt számlálóbiztosok kaptak meg, ami szerint amennyire csak lehet, le kell szorítani a megszámlált magyarok számát. Ez azonban nem jelenti azt, hogy apadásunk mértékét ne adná meg aránylag pontosan az idei népszámlálás és az 1992-es eredményeinek különbsége. Semmi okunk ugyanis azt feltételezni, hogy 1992-ben ne vetették volna be ugyanezeket a módszereket s azok akkor ne lettek volna ugyanolyan hatékonyak. A két népszámlálás adatai által megadott, s az elmúlt tíz esz-

tendőre vonatkozó népességszökkenés megítélésem szerint nagyságrendi szempontból hiteles.

⁶ A Neptun-ügy sajtóanyaga kötetekre rúg, álljon csak itt néhány újságcikk címe az amerikai sajtóból: „Románia kezdeményező lépéseket tesz a magyar kisebbség felé” (Washington Post, 1993. április 3.) „Románok és magyarok erősítik egymás között a bizalmat” (New York Times, 1993. július 20.), „Románia bővíti a magyar kisebbségi jogokat” (International Herald Tribune, 1993. július 21.) S azok megnyugtatóra, akik szerint az erdélyi magyarság jeles és elhivatott képviselőit a román hatalom „csöbe húzta”, s tulajdonképpen fel sem fogták, hogy milyen játszmába mennek bele, hadd idézzem fel, hogy Tökés László Az RMDSZ PERe c. írásában (szétosztott a Neptun ügyet tárgyaló SZKT-n, később megjelent Tökés László Remény és valóság c., általam másutt is idézett kötetében) több passzust is lefordított a nyugati sajtóban megjelent nyilatkozatokból. Hadd vegyük ezeket is szemügyre: „Fruna György: „Ki fogom hangsúlyozni az itt megnyilvánult tiszteletet, toleranciát és bizalmat”; Tokay György „El fogom mondani népemnek, hogy konstruktív előrehaladást valószínűsítünk meg, hogy megmutassuk: Románia nem Jugoszlávia”. Szintén Tökés László idézi Tokay Györgynek rá vonatkozó és az erdélyi magyarság érdekeit aligha szolgáló, ugyanebből az időből való nyilatkozatát: „Tökés pap, biblikusan gondolkozik és néha apokaliptikus látomásai vannak. Hibázik.” (Washington Post, 1993. IV. 3.)

⁷ Lásd: RMDSZ Közlöny, 1993. december (7-8.)

⁸ Lásd: Tökés László beszéde az RMDSZ IV Kongresszusán, In.: Tökés László: Remény és valóság, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület kiadása, 1999, 137. o.

⁹ A komprádorság említése megítélésem szerint nem annyira metafora, mint a valós helyzetet leíró megállapítás. Nehéz ugyanis meghatározni a különbséget a Markó-Neptun egységfront román hatalmat kiszolgáló politikája és a gyarmattartó nagyhatalmak által a gyarmatosított bennszülött lakosság köréből verbuvált komprádor-elit szerepe között.

¹⁰ A választást természetesen nem kizárólag a státustörvény kapcsán indított hazug szocialista propaganda-offenzíva miatt vesztette el a magyarországi jobboldal. Több egymástól jobbra független hibás lépésre is visszavezethető a vereség, melyek közül alighanem egynek az elmaradása is elég lett volna a győzelemhez. (Félreértés ne legyen: a státustörvény egyáltalán nem volt hibás lépés, viszont helyesebb lett volna hamarabb a végrehajtás fázisába juttatni a jogszabályt a MÁERT hamarabbi megszervezésével s e tematika gyorsított jogi kodifikációjával. Ezzel elkerülhető lett volna, hogy az egyébként várható baloldali támadás kihasson a választásokra.)

¹¹ Úgy vélem, Erdélyben esélytelen a délvidéki modell, amikor is a VMDK domináns

szerepét egy új szerveződés, a VMSZ át tudta venni. Nálunk a szakadás alighanem mindkét politikai erő parlamenten kívülségét jelentené. Sokan úgy vélik, hogy egy ilyen forgatókönyv is kedvezőbb, mint a magyar érdekek jelenlegi kiárusítása. E kérdésben nehéz teljes határozottsággal állást foglalni, annyi bizonyos, hogy a Szövetséget elhagyná a karrierista derékhad, de az is, hogy a választóközönség tekintélyes része hatalmas sokként élné meg a történeteket s elképzelhető, hogy közösségünk önbecsülésében is maradandó károsodást okozna a parlamentből való kimaradásunk. Messze nem biztos, hogy egy megtisztult RMDSZ vissza tudná e küzdeni magát a törvényhozásba.

¹² Mondják itt és most csak két példát: ha az RMDSZ parlamenti frakciójának egy-egy tagja valamelyik európai fórum lépésőjén ülőstrájkot folytatna a teljes frakció erkölcsi támogatásával, egyből vége szakadna annak a hamis tévképzetnek, hogy az erdélyi magyarság problémái példáulértékű megoldást nyertek. De az is messze hallatszódná, ha holnaptól az RMDSZ képviselői és szenátorai csak anyanyelvükön lennének hajlandóak megszólalni. A román hatalom lépéskényszerbe kerülne: vagy vállalná ország világ előtt, hogy egy másfél milliós nemzeti kisebbség legitim képviselőinek nem adja meg a szólásjogot, vagy felszerelné a tolmácgépeket és a magyar nyelv de facto második hivatalos nyelvvé válna. Mit látunk ehelyett: azt, hogy Marosvásárhelyen, ahol számarányunk egyelőre 50% körüli, még mindig románul folynak a tanácsulések.

¹³ Ld.: „Zsákutcában az autonómiánk!”, Botos László interjúja dr. Csapó József szenátorral, In.: Európai Idő, 1997 szeptember 20.

¹⁴ Az már csak hab a tortán, hogy amikor Iliescuéknak a népszerűségi indexe éppen elég alacsony volt az erdélyi magyarság körében, akkor Markó Béla a Maros megyei Népújság 1999. május 14-i számában a következőket nyilatkozta: „Nem egy olyan érvet, bizonyítás nélküli hangzatos szöveget tudnék idézni, amelyek egyszerűen hazugságok. (...) szó sincs arról, hogy az RMDSZ el tudta volna képzelni a koalícióra lépést Iliescu pártjával.”

¹⁵ Az RMDSZ 1995-ben elfogadott alapszabályzatának V. fejezete (SZKT) 31. bekezdésének (organikus határozatok) c) pontja rögzíti, hogy az SZKT jogkörébe tartozik a Szövetségre vonatkozó megállapodások jóváhagyása. Ahhoz viszont, hogy az SZKT jóváhagyjon egy ilyen sorsdöntő határozatot, értelemszerűen előtte elvi döntést kell, hogy hozzon ugyanezen bekezdés a) pontjának megfelelően. (Miszert az SZKT sarkalatos határozattal „alapvető és hosszú távú, a szövetség programjából levezetett stratégiai döntések”-et fogad el.)

¹⁶ E tekintetben nyertünk két évet. E mítosz az 1998. október 3-i ultimátum-visszavonással oszlott szét. Erről részletesen szöveg a 3.3. alfejezetben.

¹⁷ Hogy ma formálisan nem vagyunk kormányon, annak oka nem az, hogy az RMDSZ vezetői ne lennének hajlandóak együtt kormányozni a román posztkommunista párttal, hanem az, hogy a 2000-es választásokon nyertes párt zsákmányrendszerben gondolkodik s úgy véli, hogy jobb minél kevesebb párt között szétosztani a koncot. Más szóval minden tárcát magának tart meg. Az RMDSZ ma is a kormányzati szerepvállalás torz politikafelfogásának – a Neptun-logikának – a foglya.

¹⁸ Lásd: Tókes László: Előterjesztés az RMDSZ kormányzati szerepvállalásáról, In.: Magyar Kisebbség, 1998/2

¹⁹ Lásd: Toró T. Tibor: Az RMDSZ koalíciós szerepvállalása: zsákutca vagy kiút egy hatékonyabb politikai érdekképviselet felé?, In.: Magyar Kisebbség, 1998/1

²⁰ Az eredeti szöveget idézve: „Amennyiben 1998. szeptember 30-ig a parlamenti többség nem szavazza meg a tanügyi törvényt módosító 36/1997-es sürgősségi kormányrendeletet a kormányprogramban foglaltaknak megfelelően, az RMDSZ 1998. szeptember 30-án kilép a kormányból.”

²¹ Lásd: RMDSZ Közlöny, 1998 december (32. szám)

²² Az SZKT „hatályon kívül helyezi a kormányból való kilépéssel kapcsolatos határozatait. Koalíciós szerepvállalását a kormányprogramban foglaltak szellemében, az általános reform megvalósításától, a kisebbségi jogok törvénybe iktatásától, valamint a vonatkozó kormányhatározatok gyakorlatba ültetésétől teszi függővé.” A világos és számon kérhető feltételt tehát egy testetlen, magyarázható, tetszőlegesen értelmezhető passzus váltotta fel. Ld.: RMDSZ Közlöny, 1998. december (32. szám)

²³ Ld.: Erdélyi Napló, 1998. november 11.

²⁴ Hogy az RMDSZ szövetségi elnökének kommunikációja milyen mértékben szakadt el a valóságtól, azt híven tükrözi az SZKT 2002. május 25-i ülésén elhangzott elnöki beszámoló, mely középpontba az önállóságot emelte. Nyugodtan ki merem jelenteni: a rendszerváltás óta, soha olyan távol nem állt az RMDSZ az önálló, magyar érdekek mentén való politikizálástól, mint napjainkban

²⁵ Lásd: A kormányzás zsákutcai, Gazda Árpád beszélgetése Toró T. Tiborral, Erdélyi Napló 1998. május 19.

²⁶ Frunda György a Népújság 2001. november 20-i számában a következőképpen fogalmaz: „az autonómia nem háromszintes, hanem sokkal több szintes, sokkal összetettebb kérdés. Nem lehet etnikai alapon létrehozni az autonómia intézményét, hanem a helyi közösségek kell létrehozni. Véleményem szerint a kulturális autonómia biztosítva van Romániában, ez az a terület, ahol az elmúlt tíz évben a legnagyobb eredményt elértük.” Már az is vitára ingerlő kijelentés, hogy „nem lehet” etnikai alapon autonómiát létrehozni. Már hogyne lehetne, a személyes autonómia (s a benne foglaltatott kulturális autonómia) per definitionem etnikai alapú, a területi autonómia pedig azáltal lesz

etnikai elvű, hogy etnikai határok mentén húzzák meg az adott terület határait. (A Magyar Autonóm Tartomány, mely igen csökkentett hatáskörrel bírt, de szintén etnikai elvű volt.) Ennél durvább az a csúsztatás, hogy kulturális autonómiát megvalósítottuk. Holott a kulturális autonómia az a kisebbségi léthelyzet, amikor a központi költségvetésből biztosított arányos adórészből a magyar nemzeti önkormányzat által működtetett intézményrendszer ad keretet az erdélyi magyar oktatásnak. Azaz olyan léthelyzet melyben elképzelhetetlenek a tankönyv-kommandók, a csángók szabadidejét magyaróráinak betöltése, s legfőképpen olyan léthelyzet, melyben a magyar nemzet önkormányzat csúcsszerve (jelen esetben az SZKT) határoz arról, hogy hány egyetemet akar működtetni a rendelkezésére álló forrásokból.

²⁷ Az általam idézett megfogalmazás Markó Bélától származik (emlékezetem szerint a második protokollumot megszavazó, 2002. januári SZKT-ülésen hangzott el), de Borbély Lászlótól Frunda Györgyig nagyjából minden, gondolatait kanonizált formában előadni képes emberük így vagy úgy, de a lényeget tekintve ezt mondja.

²⁸ Hogy ezen eszközökkel elért eredmények köszönőviszonyban sincsenek az autonómiával, arról persze nem szól a hivatalos propaganda.

²⁹ Vagy hogy a mostanra már általánossá vált, tükrőfordításból származó, fűlértő zsargont használjam: „politikai alakulatok szövetsége”.

³⁰ A legutóbbi SZKT-SZET közös gyűlésen például az SZKT napirendjét egyszerűen meg sem tárgyalták. De hogy ennél durvább dolgot mondjak: az alkotmánymódosítás kérdésének külön napirendi pontként való szerepeltetését azzal hárították el, hogy majd az Operatív Tanács határozatainak megerősítésekor úgyszor kerül ennek a kérdésnek a megtárgyalására. Amikor ehhez a ponthoz értünk, Frunda György vita nélkül megszavaztatta a határozatot. Vagyis még meg sem kérdezte a termet, hogy akár esetleg vitázni egy olyan kulcsfontosságú kérdésben, mely közvetlenül befolyásolhatja az erdélyi magyarság jövőjét. Tehát nemcsak hogy a dokumentum elfogadása előtt nem nyilváníthatott véleményt az erdélyi magyarság „belső parlamentje”, de még utólagosan sem vitakozhatott a témáról.

³¹ A májusi ülésen egy Szabályzatfelügyelő Bizottsági határozatról melynek szövegében olvasható volt hogy a döntés jogerős, nemcsak hogy azt állította, hogy az nem jogerős, de még a teremmel való ismertetését, azaz felolvasását is megtagadta.

³² Jelenleg sajnos még erről sem beszélhetünk: mert ugyan mit tett az RMDSZ központi vezetősége, hogy az önkormányzatokban valóban használják is anyanyelvüket a magyar tanácsosok, ott, ahol most törvényi lehetőség van rá? Semmit. S miért? Mert a jogkitöltés, a joggal való élés is konfliktust okozhat, márpedig e politika egyik legfőbb jellemzője a konfliktuskerülés.

ELVEK és ÉRVEK

A Z R M D S Z V I I . K o n g r e s s z u s a

Izgalmas témák: november végén a prágai NATO csúcstalálkozó – Románia felvétele a szövetségbe biztosra vehető –, 2003 január végén RMDSZ kongresszus, Sabin Gherman pártjának bejegyzése vagy kirekesztése, a Nastase kormány regionális politikája a Románia EU-hoz való csatlakozási esélyei, szegénység, korrupció, szekusbotrányok, – mindannyi érdekes, ismétlődő és kiapadhatatlan vitatéma.

Elöttem a november 12-13-i „Romániai Magyar Szó”. Az első oldalon Gyarmath János főszerkesztő exkluzív interjúja Markó Béla szövetségi elnökkel. „A kongresszusnak hangsúlyosan a fiatalokról kellene szólnia” címmel. A terjedelmes cikk legérdekesebb témája a személyi kultusz. Markó Bélának hat fényképe látható a szövegbe ékelve. Különben Markó Béla beszél, de nem sokat mond. Emlekezetet valamihez a nemrég múlt időkből. Ez az interjúszöveg inkább azon felszólalások egyikére hasonlít, amelyek a 70-es, 80-as években a Magyar Nemzetiségű dolgozók Tanácsában hangoztak el, s amelyeket pártfeladathoz Gyarmath János szerkesztett. Ugyanazon az oldalon egy Markó Bélához intézett nyílt levél olvasható „Menni, vagy menni?” címmel Murányi Sándor tollából. Idézzünk belőle.

„Székelyudvarhelyi születésű diák vagyok, idén államvizsgáztam a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetemen. Több száz végzős társammal együtt én is latolgattam, hogy mit lehetne tenni az egyetemi végzés után, amikor egyik tanárom, aki éppen RMDSZ-tanácskozássra indult, ezzel a kérdéssel fordult hozzám:

– Holnap vitatja az RMDSZ vezetőbizottsága a kivándorlás problémáját, mondj névtelenül egy véleményt te is, mint idén államvizsgázó diák: Mit lehetne tenni, hogy itthon maradjanak Erdélyben a fiatal értelmiségiek, hogy ne vándoroljanak külföldre a diákjaink?

A huszoneves fontoskodó magatartásával kérdésre kérdéssel válaszoltam:

– Mennyi a fizetése egy RMDSZ-parlamenti képviselőnek?
– Úgy negyvenmillió lej.
– És hányan dolgoznak Bukarestben?

Zavarban vagyok. Atzél Ferenc barátom, az Erdélyi Magyarságért folyóirat felelős kiadója cikket kért tőlem a decemberi számba. Zavarom annál nagyobb, mivel barátom megjegyezte, hogy lehet ez a folyóirat utolsó száma is.

Nem a téma hiánya okoz zavart számomra, hiszen Románia a „minden lehetőségek” országa, ahol már minden megtörtént vagy megtörténhet.

– Vagy negyvenen.

– Nos, a fizetésük negyven százalékából, ami messze az átlagkereset felett áll, hozzanak létre a magyar politikusaink egy alapítványt, amellyel elkezdik segíteni a frissen végzett egyetemistákat, hogy albérletet (!), megélhetést találjanak otthon, Erdélyben. Mi soha nem mertünk arra gondolni, hogy tanári fizetésből saját lakásunk lesz, csakis albérletben reménykedhetünk – mindhiába... A fenti kezdeményezést biztosan felkarolná a Magyarok Világszövetsége, sőt a Magyar Kormány is...

– Zseniális! – kiáltott fel tanárom, mire jómagam lehangolóan válaszoltam:

– Tanár úr, biztosan olvasta Ön Thomas Morus Utópia című művét, s tudja azt, hogy jelen esetben is egy utópikus helyzettel állunk szemben, ugyanis az RMDSZ-tanácskozások nem azért jönnek létre, hogy megoldják a problémát, senki nem teszi az egyéni érdekeit a közösbe, kit érdekel már itt a nép, a másfélmillió, a szavazótáborot kellene megtartani valahogy, hogy megmaradjon a munkahely Bukarestben.”

És mit válaszol erre az RMDSZ szövetségi elnök, idézzük:

„Legnagyobb feladatunk a rövid- és a középtávú, de ha szükséges, akár

a hosszútávú stratégia kidolgozása, felmutatni azt a romániai magyarságnak, hiszen olyan időszakban vagyunk, amikor nem kerülhetünk meg bizonyos kérdéseket, hogy a szó szoros értelmében érdekképviselői szervezet vagyunk. Például azt, hogy mi lesz, milyen sorsot szánunk fiatal nemzedéknek!”

Markó Béla válasza a szép kerek mondatokon kívül nem tartalmaz semmi konkrétumot.

Még időzzünk egy kicsit Murányi Sándor levele körül. Idézzük a levél befejező részét:

„Írásom nem támadó szándékú, hanem kétségbeesett emberi kiáltás a másfélmillióért. Kezdjék el végre a közösbe tenni egyéni érdekeiket, hogy hazamehessünk! Amíg ez nem fog megtörténni, senki nem megy haza és érkeznek a következő kivándorlók... A romániai gazdasági életben az RMDSZ nem diktál, ez tudvalévő, de a felelősség ne az üres sajtótájékoztatók, tanácskozások szintjén nyilvánuljon meg! Ismétlem, jelen kiáltásom, Markó Bélához, az Emberhez szól, levelem végén pedig kívánok Önnek erőt, egészséget munkájához, életéhez.”

Fiatalkorunk nemzettársunk írása kétségbeesett emberi kiáltás a másfélmillióért.

Az utolsó népszámlálás tükrében az erdélyi magyarság lélekszáma 200.000-rel apadt. A szövetségi elnöknek ez nem gond. Legalábbis ezt a látszatot kelti a Gyarmath János által jegyzet interjú.

Kettőezer-kettőben Romániában fellángolt az autonómia és a regionalizmus körül vita, miután tavaly decemberben napvilágot látott a Provincia folyóirat köré tömörült román és magyar értelmiségiek egy csoportjának memorandumja a regionalizmusról, amit akkor a Nastase kormány vehemensen elítélt és szerzőit megfenyegette. Az EU intésére Nastase kormánya irányt változtatott, és nemrég meghirdette a Románia regionalizálását 2007 távlatában.

Sabin Ghermannak is van regionális politikája. Az RMDSZ-nek nincs, nem is foglalkozik a témával.

Az autonómiáról az RMDSZ hallani sem akar. Számára csak a helyi önkormányzatok jöhetnek szóba. Az autonómia kérdését feszegető riporternak a Duna TV-ben Markó Béla így válaszol: „Az RMDSZ autonómia-törekvéseivel kapcsolatos kérdésekre válaszolva a szövetségi elnök e tekintetben is igen jelentős előrelépésnek nevezte a közigazgatásban történő anyanyelvhasználatot, a kétnyelvűség megerteremtését, de hasonlóan fontos eredményként értékelte azt is, hogy az államosított földek és erdők visszaszolgáltatása révén az erdélyi magyarság visszaszerezte azt a gazdasági erejét, amely a belső önrendelkezés alapvető feltételének tekinthető.” No comment.

No comment – igen ám, de a téma megkerülhetetlen. November 8-án a sepsiszer-tgyörgyi városi RMDSZ lakosági fórumot szervezett. November 11.-én a „Háromszék” hasábjain cikk jelent meg Simó Erzsébet tollából, „Ísmét terítéken az autonómia” címmel.

„A hozzászólók szavá tették, hogy az RMDSZ-vezetése klikkesedik, bárati körök találkozóhelyévé vagy rivális csoportosulások csataterévé vált, volt, aki rosszallta, hogy a szövetség nem csatlakozott Sabin Gherman gazdasági és regionális autonómiát követelő mozgalmához, volt, aki azt róta fel a szövetségnek, hogy egyre szűkül támogatói tábora, hogy nem épp tiszta vállalkozásokba kezdett, az amúgy is elszegényedett magyarság kis pénzéből harácsolts vagyonsfélét (Trinvest) magának, hogy semmit vagy nagyon keveset tett a nyugdíjasokért, hogy kevésbé érvényesül politikájában a tömbmagyarság érdeke, hogy meg sem próbál tenni az általános elszegényedés ellen, hogy adminisztratív eszközökkel akarja megállítani az agyelszívást, hogy demokráciaellenes törvényeket szavaznak meg, és partnerek az SZDP-vel abban, hogy a kormány sürgősségi rendeletekkel módosítson törvényeket (egészségbiztosítás, cégbíróság), hogy antidemokratikus jogszabályokra bólintanak rá (párttörvény, a Prutenau-féle nyelvtörvény, a Btk. módosítása stb.). Volt, aki meggyőző adatokkal bizonyította: megyénk, de egész Erdély is jóval többet fizet be a kincstárba, mint amennyit visszkap, volt, aki január végét túl korai időpontnak tartotta a VII. kongresszus megtartására.” – idézet a cikkből.

Senki nem tagadja, hogy az RMDSZ fontos szerepet töltött be Románia társadalmi életében az utóbbi

tizenkét esztendőben. Román politikai elemzők és politológusok szerint is az RMDSZ motorszerepet játszott Románia demokratizálódási folyamatában és az euroatlanti struktúráiba való beilleszkedésében. Úgy is mondhatnánk, hogy az RMDSZ nagyobb szerepet vállalt magára, mint annyit politikai fajsúlya megenged neki. Nemzetközi síkon a román politika kiemelkedő teljesítményének, modellértékűnek tekintik, hogy az erdélyi magyarság képviselte kormánytényező. Innen származik az a hamis állítás, hogy Románia kisebbségpolitikája modell értékű. A belpolitikában az államnacionalizmus állandó céltáblája lett az RMDSZ. De nemcsak az RMDSZ, hanem az erdélyi magyarság, és általában a magyarság. Tizenkét éve nem szűnő hamis alapvád, hogy erdélyi magyarság, az RMDSZ szeparatista, revizionista törekvéseket táplál, Románia regionalizálását követeli és Erdély Magyarországhoz való csatolását vagy önállósodását szándékszik megvalósítani. Az RMDSZ elfogadta a kihívást és igyekezett megfelelni a neki kiosztott szerepkörnek. Az erdélyi magyarság csapdahelyzetbe került. A nemzetközi támogatottságot elveszítette, a kilátástalanság eluralkodott. Jogos aspirációit nemezőközileg is megkérdőjelezték, mivel az RMDSZ kormánytényező, szerződéses viszonyban van a román hatalmi erővel. Az RMDSZ deffenzív politizálásra szorult, lojalitását kétségbe vonták, állandó önigazolásra kényszerült. Innen a saját autonómiaprogramjának tagadása, elvtelen és káros kompromisszumok kötése a román hatalmi politikával, s így az RMDSZ megszűnt olyan politikai tényezőnek lenni, amely kimondottan az erdélyi magyarság érdekeit, törekvéseit hivatott képviselni. Egyike lett a romániai román pártoknak. Szekértoló politikát folytat.

A román politikával való elvtelen kacérkodását a kislépések politikájának becézte. Sőt, nemegyszer hangsúlyozza az RMDSZ csúcsvezetése, hogy nem híve a konfrontációnak, s már nemzetközileg is elfogadták, hogy az RMDSZ békés úton szándékszik kivívni az erdélyi magyarság állampolgári, kisebbségi, nemzeti és emberi jogegyenlőségét. Ezzel a törekvessel az erdélyi magyarság azonosul. Márkó Béla a Duna TV-ben az érintett témáról így nyilatkozott:

„Az RMDSZ helyes utat választott, amikor úgy döntött, hogy a magyar kisebbség helyzetén a román politikai erővel együttműködve, po-

litikai döntések kieszközlésével kívánt javítani.”

Nem azzal van a baj, hogy szövetkezett a román politikai erővel, nem is ezt kifogásoljuk. Ez természetes. Természetellenes, hogy az erdélyi magyarság aspirációit alárendeli a román államnacionalizmusnak. Az autonómiát tagadva implicit azonosul a román nacionalista törekvésekkel.

Az RMDSZ kormányzati szerepvállalása után az erdélyi magyarság megfélemlítése, vád alá helyezése, a román politikai elit nacionalista diskurzusa csökkent, de nem változott. A többségi magyarul lakta megyékben az esélyegyenlőség romlott. A magyartalanítást az állami intézményekben, a gazdasági életben, a pénzügyben, a karhatalomban, az igazságszolgáltatásban nagy ütemben hajtották végre. A magyarok jelenléte ezekben az intézményekben 60-70%-os szintről 25-30%-ra csökkent. A Székelyföldön a rendőrök és a csendőrök 95%-a román ajkú. A magyarul tudók száma nem haladja meg a 10%-ot. A fent említett november 8-i lakossági fórumon elhangzottakból idézünk még egy passzust: „... mi lesz itt húsz év múlva, ha az elmúlt tíz esztendő alatt a magyarság lélekszáma 200.000-rel apadt? Van-e valószínű válasza az RMDSZ-nek, a jelenlegi csúcsvezetésnek a nyolcvan éve megszakítás nélkül romboló román államnacionalizmusra, mely most kisebb-nagyobb engedményeket ugyan tesz, de arról is gondoskodik, hogy minden kisebbségbarátnak tűnő intézkedést adminisztratív eszközökkel gátolja is? Igen egyszerű, de épp napirenden lévő példát említett: a közigazgatási törvény lehetőséget teremtett a kisebbségek lakta településeken az anyanyelvhasználatra, a kétnyelvű feliratok kifüggesztésére. Hogy hatását ellensúlyozza, a hatalom azonnal létrehozta a prefektúra szintjén az utcanévbizottságot, mely gondoskodik arról, hogy még ezek a jelképes vívmányok se érvényesülhessenek.”

Az RMDSZ egyik igen vonzó politikai vesszőparipája, amit a magyar politika is előszeretettel hangsúlyoz a NATO és az EU romániai csatlakozásának fontossága. Olyan kulcsfontosságú politikai lépés, amelyre teljes mértékben alapozni lehet. Románia integrálásával e struktúrába megoldódik az erdélyi magyarság minden gondja, sérelmeinek jogorvoslása, szülőföldön való megmaradása, érvényesülése, és így tovább, és így tovább. Ez így nagyon szép, jól hang-

zik, csak hamis. Rolf Ekens, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) nemzeti kisebbségi főbiztosa Koppenhágában az EU dán elnökségének vetette fel: „félő, hogy az új tagállamok csatlakozása után a kisebbségek helyzete romlik. A belépés előtt ugyanis az Európai Bizottság szigorúan elvárja a tagjelölt országoktól a kisebbségi jogok érvényesítését, fellépve a többségi nacionalizmus ellen – ám az adott ország csatlakozása után a brüsszeli testület egy tagállammal szemben ezt már nem teheti meg.”

„... Az EBESZ főbiztos elmondta: intő példa, hogy a Szlovákiában és Romániában élő nagy lélekszámú magyar kisebbség iránti budapesti gondoskodást még mindig sokan fogadatlan prókátorokodásnak, sőt a belügyekbe való beavatkozásnak vélik. Pedig anyaországi segítség és jogi erejű uniós védelem híján a kisebbségek kutyaszorítóba kerülhetnek, és ismét nem lesz akadály a többségi államnacionalizmus eldurvulása előtt...”.

Egy politikai párt vagy akár érdekképviselő, amilyen az RMDSZ, legitimitását, népszerűségét, tömegbefolyását, nemzetközi elismertségét programjában szereplő célkitűzései, politikai törekvései és gyakorlati politizálása határozzák meg, s alapozzák meg tömegbázisát. Az erdélyi magyarság dilemmája, csapdahelyzete abban rejlik, hogy az erdélyi magyar társadalomban az egypártrendszer érvényesül. Az RMDSZ totalitárius koncepcióját erősíti, tagadhatatlanná teszi a Romániai Magyar Kiszagdapárt és a Magyar Kereszténydemokrata párt bekebelezése. A platformosodás formailag tölti be az ellenzéki, pontosabban a belső ellenzéki szerepet. A platformok marginalizáltak, javaslatukat, véleményüket legtöbbször figyelmen kívül hagyják, leszavazzák. A demokratikusan kinevezett és újratermelt nomenklátúra – alias klientúra.

Nem fér kétség ahhoz, hogy a Markó Béla által vezetett párbürokrácia megkapja a kongresszus többségsvázatát. Ez a megbonthatatlan egység a párt vezetősége körül tíz éve tart. Ez a sajátos demokrácia addig tart, amíg a szabályozókat nem módosítják. Az RMDSZ és csúcsvezetése legitimnek tekinti önmagát, mert a parlamenti és a helyhatósági választásokon a nép rájuk szavazott. És ez így igaz. A kérdés, ami megválaszolatlan: hogy egy egypártrendszerben ki másra szavazhat egy erdélyi jóér-

zésű magyar ember? Mert aki másra szavaz, például az udvarhelyi UPE-re, a gyergyószentmiklósi román liberális pártra vagy független polgármesterre, azt az RMDSZ kitagadja, jogi eljárásokkal zaklatja, egységbontónak titulálja. A kilátástalanságot és reményvesztést táplálja ez a legitimnek nevezett, Markó Béla és társai által képviselt és gyakorolt politika.

Mi lesz itt húsz év múlva? Hány magyar marad még Erdélyben? Milyen többség, nemzetség váltja fel a

Szekelyföld és más tömbmagyar település lakosságát? A legitim RMDSZ csúcsvezetésnek erre nincs válasza, érdeklődését ez a témakör nem zavarja.

Szeretném, örülnék, ha a januári RMDSZ kongresszus megcáfolná állításaimat, nyílt és egyenes választ adna az erdélyi magyarságot foglalkoztató gondokra.

Sepsiszentgyörgy, 2002. nov. 15.

Király Károly

Közlemény

Tekintettel arra, hogy a Magyarok Világszövetségét, a MÁÉRT egyik kezdeményezőjét és alapító tagját jogilag, szakmailag és politikailag elfogadhatatlan módon, a kormányzat nem hívta meg a Magyar Állandó Értekezlet e hétvégén Budapesten sorra kerülő ülésére, az MVSZ közvetett úton kényszerül a kedvezménytörvény végrehajtásához kapcsolódó, a határon túli magyarok azonosság-megőrzését jelentősen befolyásoló javaslatát előterjeszteni.

Javaslat a szomszédos államokkal kapcsolatos postai díjszabások előnyös megváltoztatására.

Az anyaországgal való sokrétű kapcsolattartás korlátozásoktól mentes biztosítása a nemzeti azonosságvédelem egyik elengedhetetlen, nemzetközi egyezmények egész sorában előírt feltétele. A kapcsolattartás körében meghatározó szerep jut a postai küldeményekre, különösen az újságok, folyóiratok és általában a szellemi termékek akadálymentes továbbítására.

A Magyarok Világszövetsége immár sokadszor hívja fel a figyelmet arra, hogy a Magyar Postának díjszabásai, melyek a szomszédos államokba irányuló küldeményeket terhelik, jelentősen megnehezítik a külhoni magyarokkal való kapcsolattartást, és ezzel a külhoni magyarok nemzetközi kisebbségvédelmi egyezményekben szavatolt jogait csorbitják.

Ez a tényállás ugyancsak ellentétes a Magyarországgal szomszédos államokban élő magyarok támogatását célzó kedvezménytörvény szellemével is. Ezért a Magyarok Világszövetsége a kedvezménytörvény módosítását tárgyaló MÁÉRT tanácskozásra az alábbi javaslatot terjeszti elő.

1. Kerüljön be a kedvezménytörvény szövegébe egy cikkely, melynek rendelkezési szerint a magyar állam biztosítja, hogy a szomszédos országokba irányuló postai küldemények díjszabása azonos legyen a belföldi díjszabással, valamint arra kötelezi a mindenkor magyar kormányt, hogy a szomszédos államokkal kötendő egyezményekkel szavatolja az onnan Magyarországra irányuló postai küldemények ugyancsak belföldi díjszabásúnak minősítését.
2. A költségvetés megfelelő fejezetében, amely a kedvezménytörvény végrehajtásához szükséges forrásokat irányozza elő, tartalékoljanak a fenti javaslat életbe lépéséhez szükséges pénzeszközöket.
3. A Magyarok Világszövetsége, miközben fenti javaslatát előterjeszti, tételesen kéri, hogy a magyar-magyar kapcsolattartást elősegítő indítványának többletköltségeit semmiképpen ne hárítsák a Magyar Postára, mert ez a nemzeti intézmény jelentős anyagi gondokkal küzd. A Magyarok Világszövetsége egyben szolidaritását fejezi ki a magyar postai alkalmazottak iránt, akik a magyar nemzetgazdaság legalacsonyabb bérezésű ágazatában végzik valamennyiünket szolgáló munkájukat. Az MVSZ javaslatának forrásait, tekintettel az előterjesztés kiemelten közhasznú jellegére, az állami költségvetésben kell előirányozni.

Javaslatunkat abban a reményben terjesztjük elő, hogy az elnyeri a Magyar Állandó Értekezlet részvevőinek támogatását és ekként, a kedvezménytörvény érdemi megváltoztatásához vezet.

Budapest, 2002. november 16-án

Patrubány Miklós,
a Magyarok Világszövetségének elnöke

„HA NINCS VISZÁLY – MAJD MI KELTÜNK”

A státustörvény visszhangja Kárpátalján

Az anyaországi és ukrainai parlamenti és helyhatósági választások utáni hetekben újra hullámokat vertek a magyarellenesség megnyilatkozások a kárpátaljai ukrán sajtóban, nevezetesen az egyik legnagyobb példányszámban megjelenő (és befolyásos) hetilapban, a Sztribná Zemlyában (Ezüst Föld).

Noha az írások silányak voltak, mégis figyelmet érdemelnek, mert a lap, a kiadvány gazdája az a Begy Viktor jogászprofesszor, aki a szélsőséges megnyilatkozásoktól korántsem mentes RUH (Népi Mozgalom) egyik alapító tagja és (valamikor) zászlóvivője. Ennek a mozgalomnak képviselőjeként négy évig parlamenti küldött (furcsa fintora a sorsnak, hogy a helyi magyarság hathatós támogatásával), aki folyamatos szélsőséges, időnként-helyenként sovíniszta mellékízü nyilatkozatokkal, politikai elemzésekkel kelt figyelmet, s aki lapjában helyt ad illetően véleményeknek, aki a legutóbbi választások alatt a Jusczenko vezette (győztes) jobboldali pártszövetség kárpátaljai csapatának helyettes vezetője volt, és politikai pályafutása során – amely a kilencvenes években kezdődött – tagja volt talán mindegyik politikai pártnak.

A lap, melynek fejlécén magasztos gondolat olvasható: „Istenünk, örök időök Fejedelme, Te óvsz minket a földön”, idei júniusi számában vezércikkkel lépett az olvasók elé ezzel a címmel: *Mikor a sovínizmus megszédíti az elmét.*

Bevezető (hangulatkeltő) sorai-
ban arról tudósítja a nyájas olvasót, hogy a választásokat követő napokban felerősödött Magyarországon a revizionizmus, sovíniszta hangulat, s hogy a szélsőséges megnyilatkozások oka a trianoni határok revíziója utáni sóvárgás. Ennek – írja a Sztribná Zemlyá – a felerősödött vágyakozásnak az a „Mozgalom Magyarország-

ért” szervezet a zászlóvivője, melynek a „10 év a revízió mellett” című felhívása röplapokat terjeszt Kárpátalján is... (A krónikás megjegyzése: hetek óta keresem-kutatom az ominózus röplapot, de sehogy sem találom, s számos megkérdezett kárpátaljai őslakos sem tud ebben segíteni, mivel nem hallottak, nem láttak ilyesmit ők sem. Márpedig, ha senki sem látta, és senki sem hallott róla, akkor vajon hogyan terjedhetett?...) A „röplap” hat pontját a Sztribná Zemlyá a nagyobb hitelesség kedvéért magyarul is közli a Trianon előtti Magyarország térképével együtt, majd a 10 pontot ukránul. Kommentálva a felháborító „tényt”, az újság ostorozza a volt magyar kormányt, s mindazokat, akik kiállnak a pontokban foglaltak mellett. Tetőfokára hág felháborodása, mikor ismerteti a szándékot, hogy a Magyarországon figyelemfelkeltő mozgalom veszi kezdetét, s mindezen történések Kárpátaljára is begyűrűznek. Ez pedig politikai destabilizációt okozhat, sérti a helyi ukrán lakosság érzelmeit, méltelyezi a magyar-ukrán barátságot stb.

A csúc: – „Revízió magyar módra” cím alatt az a *Nyilatkozat-Protestálás* (Zájává-Proteszt), melynek fogalmazói és aláírói V. Begy és társai, a Reformok és Rend párt helyi vezetői, a címzett pedig L. Kucsma államelnök, az Ukrán Parlament és a Miniszterelnöki Hivatal.

Ezen nyílt levél megfogalmazói a nemzetközi politikai gyakorlatban megszokott kétoldalú egyezmények jogosságáról szólva aggodalmaiknak

adnak hangot, mert „egyes magyarországi politikai erők a jelenlegi határok felülvizsgálatát követelik”. Ennek megnyilvánulása a „Mozgalom Magyarorszáért” szervezet aktivizálódása, melynek bizonyítéka az ominózus röplap, a Nagy-Magyarország térképeinek kárpátaljai forgalmazása. Mindez – így a *Nyilatkozat* – magyar igényt jelent az ősi ukrán, román, szlovák földekre, sérti a szomszédok érdekeit, ellenségeskedést szít stb. Aggodalomra, felháborodásra okot adó állapotok melegágya a magyar parlament által szentesített kedvezménytörvény, vagy státustörvény mely lovat ad a revizionizmus, a sovínizmus alá.

Záróakkorként az írás arra kéri a címzetteket, hogy tegyenek hathatós lépéseket a nemzeti érdekek megmentése céljából, tűzzék napirendre ezen kérdések megvitatását.

A magyarellenesség hangulatot fokozandó, a lap június 22-i számában felerősödött a sárdobálás: Vaszilij Hudanics, az Ungvári Nemzeti Egyetem professzora a „Vereckei-hágó sírja” cím alatt „vádíratot” jelentetett meg, melynek bevezető passzusában arról elmélkedik, hogy – abszolút hozzá nem értésről téve tanúbizonyságot –, mi is a státustörvény, majd egy lóugrást téve emlékeztet arra „hogyan taposták Horthy honvédei 1938-1939-ben az ukrán (kárpátaljai) földet.”

A szerző szemmel láthatóan megvan sértődve amiatt, hogy a két fél (magyar és ukrán) korábban aláírta a 2001 áprilisi és decemberi közös nyilatkozatokat a kisebbségi jogok biztosításáról és folyamatos betartásáról. Érthetlenségét aláhúzó felháborodik, mert a nyilatkozatok foglalkoznak a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolákkal, ami több: segíteni akarnak azok állagának megőrzésében, javításában stb.

A pontot az „i”-re az első jegyzőkönyv 23. pontja tette fel, mely a vereckei emlékművel foglalkozik. Vitriolba mártott tollal kérdezi: mit keres egy magyar emlékmű ukrán földön? Miközben emlékeztet arra, hogy az évekkel ezelőtt életre hívott

ukrán-magyar szakcsoport a mai napig nem jutott konszenzusra a kérdést illetően. (Ebben sajnos igaza van – Sz. T.)

Hudanics professzornak az fáj a legjobban, hogy ezek a fránya magyarok e mellett még szentségtörők (is), mert a hősi halált halt szicsgárdisták csoportjai fölé akarják felépíteni gaz hódításuk emlékművét a Vereckei-hágón. Majd hosszú eszmefuttatásokba bocsátkozik, melynek során arról ír, hogy mikor a magyar honvédek hozzáálltak a kárpátaljai ukrán föld okkupálásához az 1938-39-es években, a szomszédos Galícia szicsgárdistái testvéreik segítségére siettek, ám hősi ellenállásuk megtört. A magyar megszállók átadták a foglyul ejtett személyeket a Galíciát lerohanó lengyeleknek, akik 1939 télvéig idején több százukat lemészárolták a Vereckei-hágó környékén (Mindennek van egy(!) szemtanúja.) Tették ezt végül a magyarok is, úgyhogy a hágó környéke teleüzdelt közös sírokkal, melyekben a hősi ellenállók csontjai porladoznak. Összesen körülbelül 500-600 szicsgárdistát végeztek ki a lengyelek és magyarok Clivka, Nova Rosztoka, Verbjazs falvak környékén. Ott is vannak elföldelve, s habár eddig nem bolygatták sírjaikat, van két szemtanú, akik meg tudják mutatni a temetkezési helyeket... (Évekkel ezelőtt a Huszt melléki Vérmező kapcsán említett 1938-39-es magyar „vérengzések” áldozatait, azaz a kivégzett szicsgárdistákat még ötezerre becsülték.).

Továbbá figyelmen kívül hagyva azt a tényt, hogy a Vereckei-hágó és környéke az ukránok számára szent föld, a Magyarországról ide látogatók (valószínűleg irredenták) feltétlenül felmásznak a Vereckei-hágóra, s ott filmeznek, fényképeznek, miközben nem vesznek tudomást a szicsgárdisták sírjairól. „Ám ezen nem kell csodálkozni – vonja meg a következtetést a professzor –, hiszen ismert, hogy kikkel van dolgunk.”

Megkoronázandó saját művét, felteszi végezetül a retorikus kérdést: lehet-e emlékművet állítani a megszállóknak (magyaroknak), akik vérbe borították az Ukrán Kárpátokat? Hiszen mindezzel a magyarok azt szeretnék demonstrálni, hogy Magyarország határa a Kárpátokban van...

Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke a „Kárpátalja” című hetilap hasábjain mindezt így reagált:

– Világosan meg kell érteni, hogy provokációról van szó. A lényeg tehát nem az, hogy mi mindent hordanak össze rólunk, magyarokról, hanem hogy mit akarnak ezzel elérni, s ki által. Az első cikkben például a státustörvényt próbálják valamilyen irredenta propagandával összekötni. Vagyis ürüggyel igyekeznek szolgálni az ukrán hatóságoknak a törvény végrehajtásának elszabotálására.

Amikor annak idején a vereckei emlékmű állításának a leállítását a súlytalan, általában figyelmen kívül hagyott nacionalisták agitálásra hivatkozva rendelte el a megyei hatalom, világossá vált, hogy ők maguk sugallták azt. Most is a közeljövő világítja majd meg, ki jelezte Begyéknek: újra menthetik az ukrán államot a magyaroktól. Amelyik ukrán hivatalos szerv, vagy személy felépít a státustörvény ellen, az volt a megrendelő.

A történethez még hozzátartozik, hogy Kőszeghy Elemér közismert újságíró terjedelmes interjút készített Viktor Begy-gyel, melyben a megkérdezett szerencsenként mosakodott, s többek között a következőket mondta:

– A nyilatkozatokat azok a politikusok váltották ki, és azok ellen irányul, akik nincsenek tisztában az egységes Európa felépítésének folyamatával. Pártunk nagy tisztelettel viszonyul ahhoz az állami politikához, amit Magyarország korábbi és jelenlegi demokratikusan megválasztott kormányai folytattak és folytatnak. Támogatjuk azt az elképzelést, hogy Európa második világháború után kialakult határainak felülvizsgálása elképzelhetetlen. Egy ilyen lépés előre nem látható súlyos következményekkel járna... Mi amiatt vagyunk nyugtalanok, hogy Magyarországon még vannak olyan politikai erők, amelyek bár kis létszámúak, nem rendelkeznek tömegbázissal, de tevékenységükkel mégis azt a célt követik, hogy ártsanak az Európa egyesülését célzó folyamatnak. Nem tagadom, ilyen szélsőjobb nézeteket valló erők Ukrajnában is vannak... Meggyőződésünk szerint mindkét ország vezetői, mind a két ország állampolgárai a szoros együttműködés hívei. Vagyis: nyilatkozatunk nem a magyar kormány és a magyar nép

ellen szól... Célunk az volt, hogy a vérszelyre felhívjuk a magyar és ukrán, azon belül a kárpátaljai politikai vezetést figyelmét...

A Vereckei-hágón felépítendő emlékművel kapcsolatosan a következőket nyilatkozta:

... 1939 márciusa fekete betűkkel íródott be népünk történelmébe, amikor Magyarország megszállta Kárpát-Ukrajnát... Az emlékmű terve az ukrán hazafias érzelmű erők meg nem értését váltja ki. Szerintem ez érthető, hiszen érinti a történelmi együttélés kevésbé jó időszakát...

Arra a kérdésre, hogy mi a véleménye a magyar státustörvényről, a következőket válaszolta:

Ukrajna azon országok közé tartozik, amelyek nem tiltakoztak a törvény elfogadása ellen. Mi több: megértéssel viszonyult hozzá. Megítélésem szerint a Magyar Állam, a magyar kultúra, a magyar történelem és általában a magyarság megőrzésében szinte minden szomszédos államot megelőzött. A magyar vezetést csak dicsérni lehet amiatt, hogy nem fellelkezik meg véreiről. Adja Isten, hogy a kedvezménytörvény a magyarság, az ukrán állampolgárságú magyarok hasznát szolgálja. Ami az általam képviselt politikai erőket illeti, támogatjuk a jogszabályt, s szükség esetén akár segítséget is tudunk nyújtani annak végrehajtásában.

Napvilágot látott a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (M.É.K.K.) nyilatkozata is, mely kemény hangnemben kritizálja a Sztribná Zemlyában írottakat, s visszautasítja a vádakokat ezt nyilatkozva:

– Kárpátalja területén egyetlen magyar szervezet sem nem terjesztette, sem nem tűrte az újságban publikált röplap terjesztését, úgyszintén nincs tudomásunk semmiféle magyarországi revizionista szervezet tevékenységéről területünkön. Mi biztosak vagyunk abban, hogy Magyarország meghatározó politikai erőinek nincs és nem is lesz semmi közük ilyen kalandorokhoz, ahogy ugyancsak bizakodunk, hogy az említett ukrán „álmódózók” sem kerülnek soha hatalomközelbe. Bízunk abban, hogy a Begy-féle uraknak sem sikerül politikai karrierjüket nemzetiségi viszály szítására felhasználni...

Válasz a mai napig nem érkezett.

dr. Szöllősy Tibor

Ketten a kettős állampolgárságról

INTERJÚ ILLÉS ZOLTÁNNAL ÉS SEPSEY CSABÁVAL

A Fidesz MPP a kettős állampolgárság intézményét szorgalmazza

Dr. Illés Zoltán, a Fidesz Magyar Polgári Párt szabadkai születésű alelnöke nyilatkozik Szabadkáról, a Magyar Nemzeti Tanácsról és a kettős állampolgárság intézményéről

– A képviselő úr Szabadkáról származik. Milyen érzés újra itthon lenni, látni azokat az épületeket, színhelyeket, ahol egykor a pályafutását az Életjel keretében kezdte?

– Nagy élmény számomra. Szeretettel és tisztelettel emlékezem azokra az emberekre, akik a művészvilágban tevékenykedtek riporterként, újságíróként, színházi emberként, színészként. Szívesen emlékezem azokra, akik egyengették az utamat, s a jelenlétükkel, kedvességükkel, a tudásukkal meghatározták a sorsomat, hozzájárultak ahhoz, hogy az legyek, aki vagyok. Szabadka az a közege, ahonnan én jövök, de nemcsak én, hanem mindazok, akik itt élnek (akár magyarok, akár horvátok, akár szerbek). Az Életjel színpadán a magyar kultúrának voltam a képviselője, akár egy Kosztolányi-versnek, akár más nagy magyar költő versének az elmondásával. Örömmel hazajönni, jó érzés, hiszen ez a szülőföldem. Ez a város az, ahol a gyermekkoromat töltöttem, ahol a középiskolás élmények születtek. Legyenek azok iskolaiak vagy személyesek, szerelmi élmények vagy családiak... Mindezt az ember nem felejtheti el. Amikor hazajövök, sok ismerős arcot látok. Ma is, a városházáról jövet, sok ismeretlen ismerős látom.

E közösség tagjának érzem magam. Szívesen vagyok idehaza, szívesen segítek, mert a város és az emberek meghatározóak az életemben. Gyakran utazom haza, nem csak hivatalos látogatásra a Fidesz képviselőjeként. Budapesthez a sorsom és a munkám: a környezet és a természetvédelem ügye köt.

– A Fidesz MPP alelnökeként, hogyan értékeli a Magyar Nemzeti Tanács megalakulását?

– Fontosnak tartom létrejöttét, mert szükség van azokra az intézményekre, amelyek felülről határozzák meg az itt élő magyarság sorsát. Megteremtik azokat a feltételeket, amelyek közepette a közösség meglelheti a kulturális, a gazdasági és a politikai téren felmerülő kérdéseire a megoldást. Nem véletlen, hogy felhívásomban Kosztolányit idéztem, s nemcsak magyarságában idéztem őt, hanem emberi mivoltában is. Szerbül is szóltam, és ennek üzenetértéke volt. Azt köszöntem meg a szabadkai városházán megjelent szerb politikusoknak, hogy nyitottak, európai gondolkodásúak voltak. Nagyon fontos, hogy megadták azokat a lehetőségeket, törvényeket, amelyek a közösség számára elengedhetetlenül szükségesek. Ez nem egy folyamatnak a vége, hanem annak egyik állomása. A Nemzeti Tanács előtt tehát nagy lehetőségek állnak, és ezzel élni kell. Elsősorban meg kell határozni azokat az alapvető feltételeket, amelyekkel a közösség élni, boldogulni tud. Több pénzt kell biztosítani a kultúrára, olyan körülményeket kell teremteni, amelyek közepette jobban lehet élni ebben az országban. Azt kell mondanom, amit

Martin Luther King amerikai polgári harcos mondott: „Van egy álmom!” Nekem is van egy álmom. Az, hogy tíz év alatt, remélhetőleg nem hosszabb időn belül, Jugoszlávia, Szerbia, ezen belül pedig a Vajdaság nemcsak az autonómiáját tudja kialakítani, hanem az ország is az EU tagja lesz. Tíz év alatt olyan gazdasági fejlődést lehet elérni ebben az országban, mely által az élet sokkal könnyebb, jobb és szebb lesz, azonkívül általa az asszimiláció és az elvándorlás megfékezhető, talán meg is állítható. A sokszínűség csak erősíthet egy társadalmat. Amikor egy társadalomban monolitikus dolgok vannak, például csak egyfajta ideológia, egyfajta igazság lehetséges, akkor ez nem ereje a társadalomnak, hanem ellenkezőleg: gyöngítője. A rét, a mező akkor szép, ha sokszínű. A társadalmi rendszerek is akkor stabilak, ha sokszínűek. Akkor működik jól, ha megvan a megértés, a készség az együttműködésre egyének és nemzetek között. Az én álmom, hogy mindannyian jobban éljünk ebben az országban.

– A Magyar Nemzeti Tanácsot Szlovénia után először a Délvidéken sikerült létrehozni. Mi a Fidesz elképzelése: ezt a modellt az egész Kárpát-medencére ki lehet-e terjeszteni?

– Olyan törvény született Szerbiában a többségi nép részéről a parlamentben, aminek következtében a törvény jogi alapja megalapozódott. Ez példaértékű. Példaértékű egyrészt Romániában a román többség számára, hiszen Szerbiában mindezt a szerb többség tette lehetővé. Másrészt példaértékű lehet az RMDSZ számára. Képviselőjük itt volt a mai tanácskozáson. Magánbeszélgetés során megemlítettem, hogy hasznos lenne nekik is hasonló törvénytervezetet szorgalmazni a parlamentben. Ehhez Szerbia a példa. Az RMDSZ-nek ebben a kérdésben a VMSZ által kitaposott utat kellene követnie. Ez ugyanígy igaz a Felvidék és Kárpátalja esetében is. Mint a Fidesz MPP alelnöke szorgalmazni tudom,

hogy a határon túli magyarság intézményei, politikai tömörülései érik el azt a sikert, aminek itt részesei, tanúi lehettünk: jöjjön létre ott is a Magyar Nemzeti Tanács.

– *Magyarország 2004-ben az EU teljes jogú tagjává válhat. A kárpát-aljai és a délvidéki magyarság számára ez a vízumkényszer bevezetését is jelenti. Orbán Viktor miniszterelnök tavasszal a pécsi és a Zombori Rádió együttműködésében sugárzott műsorában nyilatkozva megemlítette a kettős állampolgárság bevezetésének a lehetőségét. Az új kormány ebben a kérdésben nem nyilatkozott, és a státustörvény eddig is meglehetősen szűk hatáskörét tovább akarják csökkenti. Hogyan vélekedik erről a Fidesz csúcsvezetősége?*

– Nagyon szomorúak voltunk, amikor a 2002. évi választásokon a Fidesz MPP nem került abba a helyzetbe, hogy kormányt alakítson. Többek között azért is, mert olyan dolgokat képviseltünk szilárdan, elkötelezve, határozottan, amelyek nem önző módon csak a Fidesz érdekeit szolgálták volna, hanem az összmagyarságét. Tudom, hogy Délvidék-szerre sokan szurkoltak nekünk, nehezen élték meg a dolgokat. Eszközeink ugyan kisebbek, a lehetőségeink korlátozottak, de eltökéltek vagyunk, értékekben gondolkodunk! A határon túli magyarságért ugyanúgy kiállunk, mint a magyar állampolgárokért. Kijelentem: szorgalmazzuk a kettős állampolgárság intézményének a bevezetését, másrészt szorgalmazzuk, hogy a magyarigazolvány révén az utazási kedvezmények megmaradjanak és megvalósuljanak. Nem célunk és nem érdekünk sem politikai, sem társadalmi, sem gazdasági szempontból, hogy a határon túl élő magyarság teljes elszigeteltségében szemlélje, élje meg az anyaországi változásokat. Ellenkezőleg: az a célunk, hogy a határok mind gazdasági, mind kulturális, mind politikai tekintetben átjárhatóak legyenek. A végső cél tíz év távlatában Szerbia uniós tagsága. Addig is: mindent el kell követni annak érdekében, hogy a délvidéki magyarság könnyebben beutazhasson az anyaországba. Ebből kifolyólag a magyarigazolvány intézménye és annak mindenfajta támogatása, előnye, haszna, akár a schengeni határ átlépésének tekintetében is kiaknázandó. Ellenzéki pozícióból ezt várjuk el, ezt követeljük a kormánytól.

Dévavári D. Zoltán

A vajdasági magyarok reményei és követelései: Kettős állampolgárságot!

A közelmúltban megalakult a Magyar Nemzeti Tanácsa a Vajdaságban. A testületnek elvileg rendkívül sok feladata lenne, s rendkívül nagyok is az igények vele szemben. Nagy gond azonban, hogy meglehetősen egyszínű ez a tanács, hiszen az a VMSZ nevű magyar párt uralja, mely rendkívül jó kapcsolatokat ápol a magyar baloldallal. A VMSZ ellenlábas, a polgári és konzervatív nézeteket valló VM DP nem kap szerepet a testületben. Erről az aggasztó helyzetről beszélget Sepsey Csabával, a VM DP alelnökével Sinkovics Ferenc.

– *Otthon, Magyarországon úgy gondoljuk, hogy rendkívül sokat tehet az itteni magyarságért ez a tanács. Mi a feladat tulajdonképpen?*

– Kezdjük azzal, hogy a jugoszláv szövetségi parlament hozott egy törvényt 2002 nyarán. Egy évig tartott az előkészítése, melyben három magyar politikus is szerepet kapott, rövid idő után azonban ketten kiléptek a munkacsoportból, mondván, nem adják a nevüket egy ilyen kisebbségellenes törvénytervezetnek. Ez már eleve sokatmondó mozzanat volt, jelezte, hogy mire is számíthat az itteni magyarság. Ettől persze még megszületett a törvény, ami tényleg olyan is lett, sajnos, mint amilyenre számítottunk.

– *Milyen?*

– Semmiféle gyakorlati értelme nincs. Kísérletet sem tesz a kisebbségi autonómia megteremtésére, és csak valamiféle halvány, jelzésszerű formában emlegeti a kollektív jogokat. Semmilyen végrehajtó funkciót nem ad a nemzeti tanácsnak, ami azt jelenti, hogy a testület továbbra sem intézheti például az itteni magyarság ügyeit. Ráadásul betagolja az egészet az országos nemzeti tanácsba, amelynek elnöke a szerb köztársasági elnök. Ebbe a testületbe csupán egy-egy tagot delegálhatnak a különböző népcsoportok nemzeti tanácsai.

– *Ezek szerint a szerbiai bosnyákok azért nem alakítottak maguknak saját nemzeti tanácsot, mert eleve komolytalannak tartották az egészet?*

– Nemcsak a bosnyákok, hanem az albánok és más kisebbségek is így gondolkodtak. Jellemző módon nagy hírnek számított a szerb sajtóban, hogy a magyarok mellett az itteni románok is megalakítják a nemzeti tanácsukat, arról viszont már semmit sem olvashattunk, hogy valóban létrejött-e a testület.

– *A magyaroknak korábban volt egy ideiglenes nemzeti tanácsuk. Ebben sem vett részt a VM DP?*

– Igen, volt ilyen. De úgy láttuk, ez is csak egy sóhivatal, ezt is kizárta magát a VMSZ. Nem vettünk részt benne. Ráadásul az egy illegális szervezet volt. A mostani legális ugyan, de nem legitim.

– *Miért?*

– Nagyon leegyszerűsítve a dolgokat: az itteni magyar választói névjegyzék alapján kellene megválasztani a nemzeti tanácsot, akár egy kis parlamentet. De nem ez történt. Sajnos nem született meg a tanácsok megválasztására vonatkozó törvény, csak egy átmenetinek tekintett miniszteri rendelet írja elő a tennivalókat. E szerint elektorok útján választják meg a nemzeti tanácsot. Természetesen azt is meghatározták, ki lehet elektor. Ezen a



Mezőpagocsa – Szentkirályi kuria

téren is súlyos ellentmondások mutatkoztak. Az adott feltételrendszer szerint elektorok lehettek például olyan politikusok is, akik éppenséggel Milosevics vagy Seselj pártjának tagjai, s egyáltalán nem magyar szavazatokkal jutottak képviselői mandátumhoz a szerb politikai életben. De még ez is semmi ahhoz képest, hogy a rendelkezés szerint a kisebbségi minisztérium a helyszínre küldött egy tisztviselőt, aki mint valami szuperrevizor, kedve szerint dönthetett arról, hogy elfogad-e valakit elektornak, vagy sem.

– *Mire lesz elég az így létrejött Magyar Nemzeti Tanács ereje?*

– Minimális jogosultságai vannak, a kormány irányába például csak tanácsadó szereppel rendelkezik. Még a legegyszerűbb parlamenti képviselőnek is joga van például ahhoz, hogy benyújtson egy törvénytervezetet a parlamentnek. Ugyanerre viszont a Magyar Nemzeti Tanácsnak már nincs lehetősége. De ami még elképesztőbb: semmi pénzszközt sem biztosít a kormány a nemzeti tanács számára, a központi költségvetés egyetlen dinárt sem irányoz elő erre.

– *Önön milyen jogosítványokat tartanak fontosnak?*

– Már az olyan minimumok is nagy dolognak számítanak például,

hogy a nemzeti tanács magyar jogosítványokat kapjon a kétnyelvűség ügyében, vagy kinevezhetné az egyedüli magyar napilap, a Magyar Szó főszerkesztőjét.

– *Média... az otthon sem könnyű. De el tudja-e érni a mostani testület, hogy például át lehessen hozni könyveket, tankönyveket Magyarországból?*

– Hogy elér-e, azt nem tudom, de mindenképpen követelnie kellene.

– *És követeli?*

– Nincs hír róla. De ne ítélkezünk előre a testület fölött. A VMDP azt mondta, hogy a nyugati országok demokratikus gyakorlatának megfelelően száz napig ne kritizáljuk a nemzeti tanácsot. A könyvek behozatalával kapcsolatos problémákra egyébként már korábban is felhívtuk Kasza József figyelmét, aki, mint ismeretes, szerb kormány alelnöke. A választások előtt meg is ígérte, hogy lépéseket tesz az ügyben. De még csak meg sem próbálta.

– *Úgy tudni, aggasztónak tartják, hogy Kasza József uralja a Magyar Nemzeti Tanácsot.*

– Hivatalosan ugyan nem mondhatjuk, hogy ő uralná, hiszen még csak nem is tagja a testületnek, nemhogy a vezetője lenne, de mivel a VMSZ tagjai alkotják a nemzeti

tanácsot, Kasza József a párhierarchián keresztül teljes mértékben kezében tartja a testületet.

– *Önök száz nap türelmet adtak a nemzeti tanácsnak. Mi lesz, ha letelik az idő?*

– Amennyien nem tesznek lépéseket azokba az irányokba, melyekbe tehetnének, akkor elképzelhető, hogy a VMDP is létrehoz egy Magyar Nemzeti Tanácsot.

– *Megengedi ezt a törvény?*

– Nem zárja ki. A másik dolog: beadványt intéztünk a szerb alkotmánybírósághoz a nemzeti tanácsok létrehozásával kapcsolatos törvény ügyében. Kiegyeznénk azzal is, ha olyan rendelkezés születne, hogy a magyar választói névjegyzék alapján válasszák meg a testületet.

– *Úgy tűnik, mintha a mostani nemzeti tanács az öt vajdasági magyar párt fölé helyezte volna magát.*

– Ez a helyzet. Bár többször is elmondtam, tisztességgel kíváruk a száz napot, noha tartunk attól, hogy tulajdonképpen ez a nemzeti tanács is csak egy sóhivatal. A szerb hatalom szempontjából persze megvan a maga szerepe. A Milosevics-rendszerben létrehoztak a tartományi kormány mellett egy kisebbségi tanácsot. Azt is csak statisztika szerepre szánták. Azt mondtuk rá: sóhivatal a sóhivatalon belül. Mert a tartományi kormányt is annak tartottuk. Ez a kabinet akkora költségvetéssel rendelkezett, hogy éppen csak ki tudta fizetni a hivatalnokait. A mellette működő kisebbségi tanács tipikus szemfényvesztés volt, hogy lám, mennyi figyelmet és energiát áldoz Belgrád a magyarságra.

– *Az újvidéki magyarok közül sokan várják, hogy nemzeti tanács fel lépjen végre a kettős állampolgárság ügyében is.*

– Igen, ennek a testületnek tulajdonképpen ez lesz az igazi próbatétele. Az itteni magyarság ugyanis – gondolva a maradék ország uniós csatlakozására – mindennél fontosabbnak tartja, hogy Budapesttől megkapja a kettős állampolgárságot. Különben megszakad a természetes kapcsolata Magyarországgal, hiszen minden beutazáshoz vízumot kell majd kérnie. Ami a kapcsolatok gyengüléséhez vezethet. Úgy tudjuk, írt is már a testület a magyar kormánynak, de konkrétan nem említette a kettős állampolgárságot, megdöbbentő módon csak annyit javasoltak, hogy tenni kellene valamit.

– Kivel lehetne egyáltalán tárgyalni erről, amikor még az sem dőlt el, ki lesz majd Jugoszlávia elnöke?

– Két jelölt van. Labusz úr pénzügyi szakember. Nem gyakorló politikus, habár képviselő volt több cikluson keresztül is. Jól el tudna vezetni egy szakminisztériumot vagy a nemzeti bankot. Akik jelölték, azok a balliberális eszme elkötelezettjei. Nem vagyok meggyőződve, hogy éppen erre az ideológiára lenne szüksége ennek az országnak. Csak egy nagyon szűk réteg támogatja ezt az eszmerendszert, akárcsak Magyarországon az SZDSZ-t. Jellemző, hogy a Szerb liberálisok, a Kasza József vezette VMSZ és a magyarországi SZDSZ között nagyon jó kapcsolatok vannak. Nem véletlen az sem, hogy az itteni elnökválasztási kampány hajrájában, amikor Labusz Szabadkára látogatott, az új magyar kormány ideküldte Szabó Vilmost, a Határon Túli Magyarok Hivatalának politikai államtitkárát, valamint Szent-Iványi Istvánt, a magyar Európai Integrációs Ügyek Bizottságának alelnökét. Tárgyaltak Labusszal. Ő persze semmit sem ígért az itteni magyarság sorsával kapcsolatosan. Csak frázisokat puffogatott, olyanokat, hogy jobban akarunk élni, alacsonyak a fizetések, elmennek a fiataljaink, békét akarunk, demokráciát, utat Európába. Hadd tegyem hozzá, Labusz Kasza Józsefen és a VMSZ-en keresztül biztosan ismeri a magyarok gondjait. De mint igazi liberális, csak az emberi jogokat tiszteli, a kollektív jogokat nem.

– És a másik jelölt, Kostunica?

– Felvilágosult szerb nacionalistának tartjuk, még ha kicsit fura is a kívülállók számára ez a kifejezés. Kostunica egyébként jogtudós, egyetemi tanár, alkotmányjogász... A VM DP-nek az az álláspontja, hogy mindenképpen elnököt kell választani, különben végképp a káosz tengerébe merül az ország... Mély válságban van a gazdaság, politikai stabilitás nélkül viszont nagy ívben elkerül bennünket a külföldi tőke. Itt tehát minden elveszett óra számít. Túl vagyunk egyébként minden törvényes határidőn. Cselekvésképtelen a belgrádi parlament, annyira bizonytalan ugyanis az összetétele, hogy össze sem lehet hívni. Így pedig nem tudja meghozni a szükséges törvénymódosítást például a válasz-

tás 50 százalékos részvételi arányával kapcsolatosan.

– Hogyhogy?

– Kostunica negyvenöt képviselőjéről – vitatott módon – megvonták a mandátumot, s mivel ezek listás helyek voltak, másoknak adták oda. Az újak pedig még nem foglalhatták el a helyüket, a szövetségi alkotmánybírók ugyanis alkotmányellenesnek nevezte a mandátummegvonást, fel is függesztette az ezzel kapcsolatos határozatot. Ha tehát most össze akarják hívni a parlamentet, nem tudják, kik is ülhetnének ott tulajdonképpen azon a bizonyos negyvenöt széken. Úgy látom, Kostunica az esélyesebb. Ha megválasztják, akkor általános választásokat ír ki. Nagyon remélem, hogy Jugoszláviában már nem lőnek többé, s valahogy lebonyolódik majd ez a választás, és lesz működőképes kormánya és parlamentje az országnak.

– Valamikor úgy tekintett Jugoszláviára a szocialista tábor, mint egy félig, vagy inkább háromnegyed részig nyugati országra...

– Lerobbantunk. Csak abban bízhatunk, hogy rend lesz végre ebben az országban és akkor be tudunk kapcsolódni Európa politikai és gazdasági vérkeringésébe. Tudjuk, a Nyugat nem szeret bennünket, bár akkor megkérdeztem, ki szeret egyáltalán a régióban? A Nyugat oda szeret menni, ahol rend van. Azért Jugoszláviában sohasem volt olyan rossz az infrastruktúra, a Vajdaságban kellően képzett munkaerő áll rendelkezésre, hosszan folytathatnám... Van egyfajta közeledési szándék Jugoszlávia részéről is, egyre többet emlegetik például a NATO békepartnerség ügyét, bár itt egy kis gond keletkezett, a NATO ugyanis rámutatott, hogy Jugoszlávia milyen módon támogatta mostanában Irakot. Nem titok, az embargó alatt pedig Irak támogatta Jugoszláviát, nyilván ez volt a hála. Ami pedig a régmúltat és a csodálatot illeti: tényleg nem volt olyan rossz az élet, a többi szocialista országnál szabadabban mozoghatott itt az ember. Ott lapult a zsebünkben a világútlevél, ami egy kis magabiztosságot adott mindannyiunknak, alig akadt család, amelynek legalább egy tagja nem ment volna külföldre dolgozni. Ezek az emberek aztán valutában hozták haza a fizetésüket, ügyeskedtek egy kicsit a nyugati árucikkkel. A hi-

vatalos pénznem a dinár volt, de mindenki német márkában számolt. Ezek azok a dolgok, amelyek az egyén életét jellemezték. A kollektív jogokkal viszont gond volt. Ezért is szeretnénk, hogy végre a nemzeti tanács kezébe kerüljenek például az itteni magyarság művelődésével, tájékoztatásával, oktatásával kapcsolatos ügyek. És megkapná hozzá a megfelelő anyagi eszközöket. Amit ma Jugoszlávia a magyarok kisebbségi oktatására költ, azt adja oda a nemzeti tanácsnak, amely jobban, ésszerűbben osztaná el.

– Például a magyar nyelvű iskoláknak...

– Nincsenek magyar iskolák, csak magyar tagozatok vannak. Az iskolaigazgatók általában már nem beszélnek magyarul, sőt a tanárok egy jelentős része sem, az iskolapszichológusnak, illetve a szociális munkásnak tolmácsot kell keresnie ahhoz, ha meg akarja értetni magát egy nyolcéves magyar kisdíákkal.

– Szabó Vilmos nem tartotta kivitelezhetőnek a vajdasági magyarok perszonális autonómiáját... Vajon miért?

– Azt mondta, csakis a VMSZ lehet a magyarság stabilitásának garanciája. Ennek a kijelentésnek nyilván a VMSZ és a magyar baloldal közötti kapcsolat jelenti a háttérét. A magyar külügy még mindig az MSZMP, illetve az MSZP kezében van. Nem véletlen, hogy ide, Jugoszláviába mindig is csak filteren keresztül juthatott le nagykövet. A NATO-bombázás alatt is az volt az akkori magyar nagykövet elsődleges feladata, hogy Milosevics pártjával egyeztessen. Pedig a szerbek nem mindig voltak előzékenyek a magyar szocialistákkal. Horn Gyula 1995-ben járt Belgrádban. Beszél szerbül, szolgált itt mint diplomata. Kontity, az akkori szövetségi kormány elnöke mégis kirúgta, mondván, milyen joga van beszélni bele Jugoszlávia belügyeibe.

– Nem találták meg az elvtársi hangot?

– Ezek szerint nem. Megint csak a régi vesszőparipámmal jövők elő: új időszámításnak kell itt kezdődnie. Egyfelől követeljük a kettős állampolgárságot, másfelől pedig az alulról választott, legitim Magyar Nemzeti Tanácsot. Ez a vajdasági magyarság jövőjének záloga.

(Demokrata)

K Ö T E L E S P Á L ! M Á R C S A K T E S E G Í T H E T S Z !

A fekete varrott betűk mindenkor vigasztalóan néznek le, az egykori nagyok: Kós, Tamási, Dsida, Kuncz és a többiek képei felett sorakozván. Mellettük csak két sorozat kapott helyet. Az Erdélyi Gazda nap-tárának számomra kedves kötetei és egy fiatalabb, varrottasba már általam kötetett sorozat, a kék betűkkel kukucskáló Erdélyi Magyarság. A két-évente egybegyűjtött számok már tekintélyt parancsolóan nehezednek a polcra. Köteles Pál hagyatéka és szel-leme lebeg ott fenn, a megmaradás ígé-retét hirdelve.

Szép volt az indulás és szép az ifjú-kor, sőt virágzásának kora is.

A lap, az akkor még aktívan támo-gató kinti nagy öregek jóvoltából in-gyen juthatott el oda, ahol szomjasan itták minden sorát. Úgy állt ez a ne-gyedévente érkező folyóirat az éjjeli-székényeken, mint az imádságos könyv, mint az orvosságos doboz. Gyó-gyította a lelkeket s ezzel talán a lan-kadni kész testet is. Vitte a hitet, a reményt, a megmaradniakarást erősítő nyomelemeket.

De az idők változtak.

Először az öregek haltak ki és el-apadtak a források. Ugyanakkor azon-ban a rendszerváltás nagy remények-re jogosított. Most aztán majd szár-nyalhat lapunk. Most majd havi-lapként töltheti be szép hivatását.

Mert az igény a helyzet vélt javulá-sával nem csökkent. Sőt az ismert ne-hézségek és az aktív cselekvés lehetősége által jelentkező kérdések stb. csak fokozták azt.

Mindennek ellenére más történt.

A lap olvasói által már jól ismert csúnya történetek szabdalta évek so-rán fogott fokozatosan az erő és vé-gül csak néhány ember hősies helytál-lása tartotta életben az ekkorra már nagyon széles olvasótábor számára kedves és várva-várt periodikát.

Ennyi a hűvös tárgyilagossággal rövidre fogott történet.

Most szomorúan állunk a semmi partján. Egyik oldalon az elszakadot-tak – egész magyarságunkat a legjob-ban fenyegető – fogyása, morzsolódá-sa, a másik oldalon a közöny. Egyik oldalon néhány lelkes, tettekre-kész ember, a másik oldalon a megosztó gya-nakvás.

Mondják, hogy ma az információ ezer csatornán át áramlik. Ott vannak a többi lapok, ott a tv és a rádió, sőt az internet.

Ülök házam központi he-lyiségében. Ez a HITEL emlékszoba. Itt őrzöm át-mentett ereklýeit és kalo-taszegi varrottasba – még néhai főszerkesztői által – kötetett számait.

A vita meddő. Elsősorban nem is ide való. Az írott betű és az elektroni-kus információ hullámmó vitája ez. De a többi jól-rosszul elérhető lap emlegetése mint ellenérv?

Tudjuk, mivel szeret, mivel tud, és mivel akar foglalkozni általában a sa-jtó. Sőt a média, mint olyan. Ezernyi kötöttség szorítja tartalmi és terjedel-mi korlátok közé és főleg a címzett ol-vasó lehetőségei, melyek még hosszú időn át nem mérhetők azokkal az ügy-nevezett európai mércékkel. Ma sem fogyott ki a magyar föld népének az igénye a számára legfontosabb infor-mációt belterjesen kapni. Olyan össze-gyűjtött formában, mint ahogyan azt az éjjeliszekrényen kéznél levő – már említet – imádságos könyv nyújtja.

Nos ilyen szerepben és ilyen he-lyen láttam én számtalanszor ezt a tartásos lapot. Okos szeművegek pásztázták és fáradt büty-kös ujjak böktek rá címeire, mint bi-zonyágtevőkre. Ezért áll nálam az Er-délyi Magyarság a Hitel és az Erdélyi Gazda katonásan sorakozó kötetei mel-lett. Magától értetődően nyerte el ezt a helyet.

Azok az érdekek, vélemények, lob-byk, ravaszságok, amelyek sorsát – mint gonosz, megvesztegetett révkala-uz – erre terelték, sokmindent nem tudtak, sokmindennel nem törődtek, és jaj, lehet, hogy nagyon sok másról tudtak. Amiről mi nem.

Óhatatlanul körülnéz az igazság ilyen szomorú pillanataiban az ember és nagyobb perspektívát keres.

Ha most jogos kéréseink nem talál-nak fülekre, ha most nem kapjuk meg azt, amit a célok és az ezekért annyi éven át bizonyítva küzdők, munkájuk-hoz megérdemelnek, akkor nehéz lesz elhinni, hogy valóban érdekes a 15 millió, hogy tisztába vannak az illeté-

kesek a Kárpát-medencei összmagyar érdekekkel. Akkor nem tudatosult még valakikben az, hogy ezek az érdekek nem önző, jogtalan követelések, hanem éppen ellenkezőleg. Ezeknek érvénye-sítése nem csak megmaradásunk zálo-ga, de e térség európai integrálódásá-nak legbiztosabb és legveszélytelenebb útja. Érdeke az anyaországnak és az utódállamoknak nevezetteknek egy-aránt.

Ha valaki, akkor mi bebizonyítot-tuk ezt. Földrajz, történelem s gazda-ságtörténet is igazolják.

Iszonyú tapasztalat az, amit a ma, amit a politikai aktualitás sugalmaz. Talán ki sem lenne szabad mondani, meg sem volna szabad hallani. Mégis leirom.

Míg a Kárpát-medence magyar-sága eltiport jogaiért csak po-litikai eszközökkel küzd, ad-dig voltak, akik bizonyosan nem léte-ző, de általuk joguknak vélt céljaikért tömegsírok százaival szórták tele a tá-jat. A világ hatalmasai pedig most fel-éljük fordulnak. Míg mi ki tudja med-dig nyögjük nem kívánt s általunk csak részben felélt adósságainkat, addig nekik most engedik el annak kéthar-madát. Szinte kérés nélkül. Hipp-hopp. Segélyeket kapnak abból a pénzből, amit mi szelidek fizetünk a telhetetlen zsebeknek, azoknak, akik eladósodá-sunkat (egyébként okosan) a háború helyett használták egy világrendszer legyőzésére. Csak aztán nem hazudtol-ták meg magukat és az életben-maradott áldozatokkal hetediziglen le-dolgoztatják azt, ami nem jelent meg nálunk mint erre a ledolgozásra módot adó erősítő tőke. Azt fizetjük, amit egy-szer, valamikor, ki tudja ki, kit tudja hol...

Es ebben a minket megcsúfoló és hálátlan világban nekünk annyira sem futja, hogy saját immunrendszerünk szinttartására áldozzunk néhány másfelé oly könnyen guruló forintot?

Ülök a nagyszobában, a galériáról lenéznek rám a betűk. Velük szemben Báthori, Bocskai, Rákóczi, Apafi pil-lantgatnak lefelé. Mintha most lett volna amint, Köteles Pállal állunk a szoba közepén és tisztelettel nézünk fel rájuk.

Azóta bizonyosan személyesen is találkoztak.

Már csak ők segíthetnek?

Leányfalu

Szász István Tas

Testvérnek a bajban

1988-as áttelepülésünk után gátszakadásszerűen ért minkel a rendszerváltozás szellemi forgataga. A született anyaországiak is csak kapkodták akkor a fejüket, hát még mi, a csauescui drill, a nemzeti, szellemi-lelki terror alól szédülve ocsúdók.

Fokozatosan, évek alatt tisztult csak a kép, kerültek helyükre az új eszmék és hirdetőik, kaptak rangsorolást az értékek és értéktelenségek, nyert érdemi érzékelést fény és árnyék, hideg és meleg. Ebben a folyamatban került figyelmünk fókuszába – előbb csak a neve folytán – az Erdélyi Magyarság c. folyóirat. Aztán számról számra vált azzá, amit ma is jelent számunkra: színvonal, érték, bátorság, erkölcsi tisztaság, hűség a haza és a nemzet, szerető odafigyelés és nem szűnő segíteni akarás a leszakítottak irányában. Ha akkor azt kérte volna valaki, jellemezzem egy szóval, azt mondtam volna: barát.

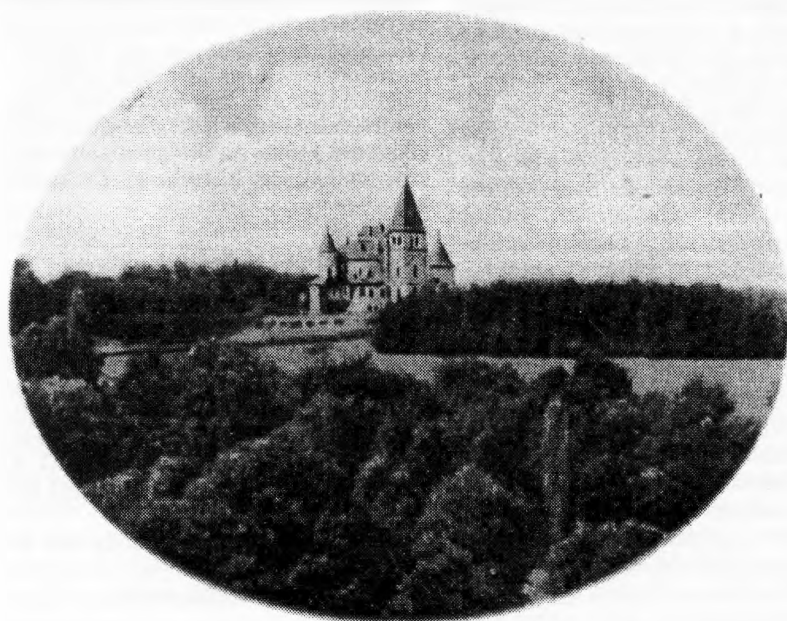
Aztán a dolgok alakulása folytán lett EKOSZ (Erdélyi Körök Országos Szövetsége – a Szerk.) és

lett Átalvető (az EKOSZ lapja – a Szerk.). Ennek főszerkesztőjeként a fenti egyszavas minősítésen csupán a képzavart elkerülendő kellett módosítanom, mint az idősebb testvér szerető kisöccse. Amikor saját lapunk odáig nőtt, hogy egyáltalán észrevehetővé vált a hasonló célokat követő, azonos eszmeiségű testvér lap mellett. Amikor váll-váll mellett küzdve éreztük az egymásra utaltságot és azt, hogy mindig, mindenben számíthatunk egymásra. Így váltunk egymásnak fegyvertársává, az Erdélyi Magyarság és az Átalvető, jómagam és Atzél Ferenc – majd később dr. Lipcsey Ildikó. Rangot, tartást és kitartást adott ez nekünk és lapunknak is. A némileg eltérő olvasótáborra tekintettel boldogan vettem át az EM re-

mek írásaiból és láttam viszont büszkén sajátjainkat amott. Értelme és öröme volt e közös munkának.

Hogy közben az anyagi gondok Schillája és Charibdisé között tántorgott folytonosan az Erdélyi Magyarság, azt sajátos, magyarországi erdélyi létünk fonákságai közepette még természetesnek is éreztettük, és az anyaország iránti, magunkkal hozott és még mindig meglévő irracionális bizalmunk folyományaként vakon hittünk a megoldásban. Amit szinte magától értetődőnek véltünk a nemzetinek tudott polgári kormány hatalomra kerülésével. Csakhogy kiderült: túl szépnek és ártatlannak véltük a menyasszonyt! Csakhogy elképedve kellett szemlélnünk, miként fordulnak a nemzeti erők önnön fiaik, támaszaik ellen, miként verik szét a világ magyarságát összefogni hivatott MVSZ-t, miként válnak méltatlanokká személyek és csoportok azon magasztos feladatokhoz és reményekhez, melyeket minden magyar érzelmű ember hozzájuk fűzött. Miként üti fel fejét a zsebrákok és konjunktúralovagok siserehada, ellepve hivatalt és döntési pozíciót, orcátlanul szemünkbe vágva: senkik és semmik vagyunk előttük. Kezére játszva a múlt erőinek, aláásva tiszta és elhivatott vezetőket, romba döntve annyi eredményt és bizakodást. Köztük az Erdélyi Magyarságot és az erdélyi magyarságét. Imígyen jutván közös sorsra lap és névadója. A dolgok pillanatnyi állása szerint. Mert azért még itt vagyunk, letagadhatatlanul és szavunk sem némult el. Csepp a tengerben, a mi tengerünkben: az Átalvető a helyén van, olvasótáborunk változatlanul hűséges és várja a nagyobbik testvér talpra állását.

Bizakodjunk azért. Konokul és irracionálisan. Hiszen ezt tesszük Erdélyben sok évszázada!



Mező-Záh – Ugron kastély

Kövesdy Pál
az Átalvető főszerkesztője

Mottó: A világméretű átverések idején az igazság kimondása forradalmi tett. (George Orwell)

In memoriam Erdélyi Magyarság

SZUBJEKTÍV BESZÁMOLÓ

AVAGY A „TÖRTÉNELMI LECKE FIÚKTÓL” FOLYTATÓDIK

Előző, 49-es számunkban részletesen tájékoztattuk olvasóinkat arról a kálváriáról, amit alapítványunk végigjárt, hogy még az Orbán kormány által kalandos módon megítélt(etett) 30 millió Ft-os támogatáshoz hozzájuthassunk. (Ez a törvényesen megítélt összeg a Határozatok Tárában, a Magyar Köztársaság Kormányának Hivatalos Lapjában 2001. december 18-án 55/2001-szám alatt meg is jelent). Az egész ügy kapcsán, akik döntési helyzetben voltak, az egyetlen tisztességesen viselkedő személy Orbán Viktor volt. Amikor sikerült megkerülni az őt akadályozó, őt leárnyékoló mameluk, esetenként kétkulacsos, parvenü udvartartást, s kezébe adni kérésünket, ő szinte percekben belül meghozta, meghozatta az egyedüli helyes döntést. Az már más lapra tartozik, hogy az összeget a „saját emberei”, a prozeliták pillanatok alatt elsinkófálták. Alapítványunk azt a mai napig nem kapta meg. Na, de nézzük a további fejleményeket!

Mint arról már tudósítottunk, az összeg kiutalásához szükséges összes igazolást leadtuk a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Etnikai és Kisebbségi Főosztályánál Elekes Botond főosztályvezetőnek, akinek az ügyvel kapcsolatos rosszindulatú hozzáállásánál már csak szervilizmusa nagyobb. Kezdeti lelkesedése – amikor még lakásomra telefonálva közölte az „örömhírt”, mivel nem tudhatta, hogy honnét fúj a szél – hamar elmúlt, amikor is rájöhett arra, hogy Ferencz I. Szabolcs-csal (FISZ-szel), Rockenbauer kabinetfőnökével összefogva meg lehet fűrni a dolgot. Róluk mindent el tudok képzelni. Az események utólagos elemzése után nem csodálkoznék, ha kiderülne, hogy nem saját szakállukra cselekedtek. Hiszen néhány évvel ezelőtt még mindketten Erdélyben ették a kisebbségi sors számukra minden bizonnyal nem olyan keserű kenyerét.

Elekes néhány évvel ezelőtt Marosvásárhelyen mint a Megyei Kórház alagsorának raktári segédmun-

kása bizonyára nem gondolta, hogy rövidesen – az anyaországba való átsettenkedése után, felkapaszkodva az uborkafára – mennyit fog tudni ártani az erdélyi magyarság ügyének. Ma azon kesereg szegény, hogy az új kormány alatt korábbi fizetésének feléért kell szolgálnia – továbbra is a minisztériumban – a házat. Persze azért az a fél még így is sok családot eltartana, boldoggá tenné, s Erdélyben még többet!

Elekesre nem érdemes szót vesztegetni, ő mindig az aktuális gazdát szolgálja ki rossz értelemben vett cselédmentalitással.

F.I.SZ.-nél, Rockenbauer korábbi kabinetfőnökénél azonban érdemes egy röpke szóra megállni.

Nem is olyan régen még ő is Temesváron „szenvedett” mint elnyomott magyar, s koptatta a II. sz. Matematika-Fizika Liceum padjait. Az ifjú hatalombódult titán pókchendisége, nagyképűsége már előző cikkünkben is kiderült, de azon olvasóink, akik vele kapcsolatban bővebb információkra

vágynak, vegyék kezükbe a Havi Magyar Fórum 2002. X. évf. 3. számát, s abban is olvassák el *Legéndy Péter: Az ellenség kétszer csenget c. cikkét.*

A derék pártaparatcsik mint még az előző adminisztráció által kinevezett „főtisztviselő” ma évi sokmilliós „törvényesen megítélt” apanázsért rendelkezési állományban, korábbi munkahelyén a minisztérium állománylistáján osztja, szorozza a semmit, s továbbra is aggódik a haza jobb sorsáért. Még a mai havi jövedelméből is lapunkat havonta kiadhatnánk. Hogy azonban legalább ily módon sikerült ámokfutását megakadályozni, azért illesse dicséret „az illetékes elvtársat”!

Figyelemre méltó ezzel kapcsolatban még Lovas István: *A polgári oldal Stockholm-szindrómája, Segítsük likvidátorainkat? Vagy négy esztendő már elég volt?* című cikke (Magyar Nemzet, 2002. június 12. p. 6.). Nagy kár, hogy ez a cikk nem korábban jelent meg, amikor még Orbán kellő időben felfigyelhetett volna rá!

Nagy Andor, Orbán egykori kabinetfőnöke ez ügyben ugyanúgy hibáztatható. Az nem lehet mentség, hogy ő az alsóbb szintek áskálódása alapján cselekedett. A dokumentumok Elekesnek való átadása után másfél órával (!) lakásomra való telefonálásakor előhozott indok – miszerint a gépirónó elgépelte, a 30 csak 3 millió (nem osztogatnak, hanem fosztogatnak!) – nagyon primitív volt. („Természetesen” még ezt a hármat is elsinkófálták!). Ő is tipikus képviselője annak a nagyképű, gátlástalan felkapaszkodott társaságnak, amelyiknek oly hálás az MSZP, mivel választási győzelmüket viselkedésük nagymértékben elősegítette. Ő volt az, aki eldöntötte, hogy ki, és mi kerülhet Orbán színe elé. Ő döntötte el, hogy a miniszterelnök láthatja e aznap a napot! Ő volt az, aki egy évvel korábbi gratulációjában Orbán nevében a

következőket írta alapítványunknak: „...A lap (Erdélyi Magyarság – a Szerk.) beváltotta az alapításkor hozzáfűzött reményeket, hozzájárult a nemzeti felelősségtudat ébrentartásához, szerepet játszott abban, hogy a Kárpát-medencében és általában a világon bárhol is élő magyarok helyesen tájékozódjanak a magyar nemzet egészének sorsát érintő kérdésekben.” Ex Kabinetfőnök Úr! Hurrá! Egyetértünk! Ezért kellett azt törvénytelen módon erőszakkal tönkretenni, tönkretennie?

Sok ember számára nyilvánvaló volt, hogy a tavaszi választásokat ilyen emberekkel nem lehet megnyerni, hiszen pökhendiségük, nagyképességük, gátlástalanságuk, bolsevik mentalitásuk még az előző kormány szimpatizánsait is taszította, s a kevésbé szilárd szavazókat pedig egyenesen átlökte az ellentáborba. Hogy mennyire, azt láthatuk.

Hogy mentünk, ami menthető, a két választás között még ezek után is próbálkoztunk számtalan olyan, ügyünkkel kapcsolatban „helyzetben lévő” személynél, akikről – addigi szavaik alapján – úgy véltük, hogy valamennyire azért mégiscsak szívükön viselik nem csupán az erdélyi magyarság, hanem az Erdélyi Magyarság sorsát is.

Íme az a „Tájékoztató”, amivel szerettünk volna eredményt elérni.

Tájékoztató

Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány – mint közhasznú alapítvány a legmesszebb menőig megfelel a törvényes előírásoknak. – minden tekintetben stabil. Kivéve az anyagiakat.

Könyvelése naprakész, köztartozása nincs, működő infrastruktúrája hatékony, **rugalmasabb és megbízhatóbb, mint bármilyen (használó) szervezet!**

Az alapszabály által biztosított lehetőségek szinte minden területet átfognak, átfoghatnak.

Az alapítványra az elkövetkező időkben nagyobb szükség lesz, sem mint azt bárki még csak feltételezheti is.

A tavaly decemberi 55/2001-es Határozatok Tárában megjelent kormányhatározat által az alapítványnak biztosított 30,0 millió forint lehe-

tővé tenné a következő években az alapítvány, illetve az általa kiadott **Erdélyi Magyarság** című folyóirat szerény, de folyamatos működését. (Sőt! Nem csak ekkora összeggel, hanem jelentősen nagyobb kellene azt megtámogatni.) Ennek jelentőségére – jó lenne hinni, hogy – nem kell külön kitérni.

A pénz kiutalását azonban mind a mai napig néhány személy megakadályozta, ill. akadályozza.

Ez azonban néhány napon belül – teljesen törvényesen – még pótolható!

Az esetleges következmények a hallgatók, a nemcselekvők fejére visszahullanak!

Dixi et salvavi animam meam!

És vajon, akik ez ügyben eredményesen szólhatnak, vagy intézkedhetnek azok is?

Ez a próbálkozásunk is hasztalannak bizonyult! Hogy csak két nevet említsek: Németh Zsolt és Tőkés.

Németh, bár az ügy minden részletéről személyesen tájékoztatva volt, és azonnal érdemben intézkedhetett volna is, a füle botját sem mozgatta. Réa sem érdemes sok szót vesztegetni. Szerény képességei őt inkább más területre predesztináltak volna, ami munkáján és eredményein igen csak meglátszott, s amik még ma is sajnálatos módon „visszaköszönnek”. Hogy csupán az igen csak üresre sikeredett, egyébként még így is rendkívüli jelentőségű, de dilettáns, pancser módon előkészített, és félszívvel összefuszított kedvezménytörvénynek becézett státustörvényt említsük. Ami még ma sem működik tisztességesen. Aminek eddig csak füstje volt – az aztán bőven – de lángja szinte semmi. Amiben ő nagy volt, az a szavak és az önteltség. Erről azok a határon túli szervezetek – de akár az MVSZ is, aminek törvénytelen tönkretételében a mi Zsoltunknak oroszlánrésze volt – amelyekkel nem szimpatizált, kötelet tudnának mesélni.

Tőkésnél azonban – mint lapunk ill. alapítványunk megmentésére irányuló kérelem egyik aláírójánál – érdemesebb egy kicsit hosszabban elidőzni. Politikai megnyilvánulásai, a magyarság ügye iránti elkötelezettsége közismert, az a legnagyobb rendben van. Ezzel nem is lenne baj, ha hiúságát nem helyezné mindenek elé. Állandó tak-

tikázásaival, fegyelmezetlenségével, sokszor modortalan durvaságával, állandó elkéséseivel még a legjobb, leghűbb fegyvertársait is elmarja maga mellől. Az MVSZ elnöki posztjára való jelöltetése az erdélyi küldöttek szinte egységes ellenállásán – nem véletlenül (!) – megbukott. Rövidesen a püspöki székből is kitaktikázza magát. S ha nem sikerül egy új, Székelyföldi Református Püspökséget összetaktikázniának magának, akkor rövidesen megint egy kis parókiára dolgozza le magát.

Ismerve megtévesztő, ellentmondásos, zavaró személyiségjegyeit, önteltségét és nagyképességét, vele nem is akartam aláíratni az ominózus levelet, de barátaim rávettek, hogy egy ilyenből „őt nem lehet kihagyni”. Mikor az addigra már aláírók – több notabilitás mellett hét püspöktársa – nevét meglátta, „na jó, ha ők aláírták, akkor én is aláírom” jelszóval ezt nagy kegyesen meg is tette.

Ezek után történtek, amik történtek.

Majd következett a már fent említett tájékoztató.

Amikor szerettem volna azt budapesti lakására átfaxolni, bemutatkozása után, mikor megtudta, hogy a telefon másik végén én vagyok, nemes egyszerűséggel szó nélkül lecsapta a kagylót. Ez számomra teljesen érthetetlen volt, hiszen eddigi kapcsolatunk ezt egyáltalán nem indokolta.

És itt meg kell állnunk egy szóra.

Egy ilyen viselkedést nem lehet egy esetleges nikotin, vagy alkoholfüggőséggel magyarázni. Itt nem egy szokványos hisztérikus kitörésről van szó. Itt a gyökek mélyebbek. Számomra nyilvánvaló, hogy különösen ebben a helyzetben, ha akart volna, ő aztán tudott volna segíteni. De mivel, mint a Magyarok Világszövetségének tönkretételkor is, most is taktikázott. Mivel alapítványunk nem volt „komilfó” Németh Zsoltnál, ezért kegyvesztetté váltunk Tőkés Lacinál is, aki alapítványunk megsegítésére a nevezetes beadványt jöllehet aláírtta.

Tőkés és Orbán jó kapcsolata közismert. Ez abban is megmutatkozik, hogy a kolozsvári Szabadság c. lapban ez év október 11-én megjelent cikk tanúsága szerint (Interjú



Abafája – Huszár kastély

Patrubány Miklóssal, a Magyarok Világszövetségének elnökével) a félresikeredett, kudarcra végződött nagyváradi református (regionális) világtalálkozóra 242 (!!!) millió Ft-ot utalt át még az Orbán kormány, mint ahogy erről a Népszabadság is tudósított. Akkor mi lett volna ehhez képest a 30 millió?! Pláne, hogy az a hivatalos közlönyben még meg is jelent! S az egyéb összegekről most ne is essék szó. Tőkés Lacinak csak egy szavába került volna – de hát ő ezt nem akarta. Aláírás ide, aláírás oda – mert egy ilyen aláírást azért nem illett volna megtagadni, az zseniált lett volna – ő most feleslegesnek ítélte meg az Erdélyi Magyarság c. folyóiratot. Mint életében eddig már oly sokszor, megint kényszerűen érzett – ezúttal is hibásan – a helyezkedésre. Lelke rajta!

Tőkés legnagyobb baja – mint ahogy az egyik általa többször hátbadöfött régi barátja jegyezte meg nagyon keserűen –, hogy nincs benne, hiányzik belőle a szeretet.

Ezek után alapítványunk levelet írt Medgyessy Péter miniszterelnöknek, hivatkozva arra, hogy ő többször kijelentette: különös gondot fordít a határon túli magyarok ügyére, és arra az ELTE-n április 5-én, a Medgyessy-Orbán vitában elhangzott kijelentésére, miszerint: „A következő kormány olyan kormány lesz minden bizonnyal, amelyik az elődje törvényesen vállalt kötelezettségeit teljesíti”. Nosza! Hic Rhodus, hic salta!

Öt hónap eltelté után – többszöri sürgetésünkre – Szabó Vilmos államtitkártól azt a választ kaptuk a miniszterelnökhöz írt levélre, hogy a megítélt összeg a pénzügyi év zárásakor mint fel nem használt előirányzat véglegesen „**viszakerült**” (???) a költségvetéshez. Ugyanakkor javasolta, hogy „az évtizedes múlttal, elismert tevékenységgel rendelkező alapítvány” forduljon az Illyés Alapítványhoz.

Ennek akadálya csak egy van, az, hogy a ma még mindig működéské-

telen Illyés Alapítvány alapszabálya szerint a határontúliakat támogathatja csupán!...

Ezek után november közepén a kultusztárcához fordultam, mivel a miniszterelnöki értesítés ill. a Határozatok Tára a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumát jelölte meg, mint a döntés végrehajtóját, kértem a szabotázs kivizsgálását és a törvényesen megítélt összeg utalását.

Ma itt tartunk tehát.

Jó lenne, ha nem kellene bírósági keresetet benyújtani az ügyben.

További kommentár helyett kérem, a kedves olvasó most tegye le a lapot.

Csukja be – és – gondolkozzék el! Miről beszélünk?

Az ún. „nemzeti oldal” miről beszél?

Magyarország – 2002!

Jézus születésének havában – nagyon szomorú szívvel:

Atzél Ferenc

HATÁRVÁLTOZÁSOK ERDÉLYBEN

1920

Wilson amerikai elnök béketerve vonatkozó tizennégy pontjából – beleértve a népek önrendelkezési jogát is – csak az utolsó pont: a Népszövetség tervezete maradt meg.

1920-ban a magyar-román határ meghúzásánál a következő elvek, illetve érdekek érvényesültek:

- Franciaország „kisantantot” akart, vagyis hogy a történelmi Magyarország területén keletkezett utódállamok, mintegy harapófogó-szerűen vegyék körül a maradék Magyarországot.

- Az angolok közömbösek voltak, és a határ meghúzását jobbára a franciákra bízták, s csak a trianoni diktátum megszületése után pár héttel cikkeztek hevesen a brit lapok a Versailles-i „békék” képtelenségéről és elfogadhatatlanságáról.

Az olaszok és az amerikaiak meglepően kedvező határvonalat fogadtak volna el. Ebbe beletartozott volna a Avasújavárostól délre Szatmárnémeti, Nagykároly, az Érmellék, Nagyvárad, Nagyszalonta, Kis- és Nagyzerénd, a magyarpécskai nyelv-sziget, Arad és Temesvár is. Az olaszok javaslata szerint a határ le egészen a Dunáig haladt volna, Fehértemplomnál érve el a folyó vonalát!

Az olasz és amerikai határjavaslatot figyelemre sem méltatták nagyhatalmi szinten, elsősorban a fő diktátor, Franciaország követelése maradt érvényben. Fontos megjegyezni, hogy az USA alá sem írta a trianoni szerződést.

Így 1920-tól a II. bécsi döntés időpontjáig csupán 93.000 km terület illette meg Magyarországot. A II. bécsi döntés időpontja a német-olasz döntőbíráskodás szerint 1940. augusztus 30-a volt.

1940

Ezáltal Erdély nagyobb része, mintegy 60.000 km², Romániánál maradt.

A II. bécsi döntés értelmében Magyarországhoz került a Pártium északi része, Kalotaszeg nagyobbik része, a Mezőség északkeleti fele, Szolnok-Doboka és Beszterce megye, valamint a Székelyföld.

A második világháború folyamán Nagybritannia is és az USA is – sőt a Szovjetunió, lásd a Litvinov vezette munkacsoport tervét 1944-ben – elképzelhetőnek tartotta volna Erdély, vagy ezen terület egy részének visszacsatolását Magyarországhoz. A Szovjetunió úgy fogalmazott a háború végén az 1944. szeptember 12-i román-szovjet fegyverszüneti egyezményben, hogy Erdélyt, vagy annak nagyobbik részét Romániához kell csatolni. Tehát a háború végén a szovjetek nem zárkóztak el attól, hogy Magyarország számára a trianoninál kedvezőbb határt javasoljanak. Pontosabban: ha Magyarország távol marad a Szovjetunió elleni háborútól!

1940. augusztus 16-a és 24-e között Turnu-Severinben Magyarország és Románia között kölcsönös tárgyalások kezdődtek a határ kérdésében. Ezen a tárgyaláson a két fél egyike sem tudta elfogadni a másik álláspontját. A románok területi ajánlata az elcsatolandó magyar területekre nézve vagy a 11.000 km²-es kis Pártiumos, vagy a 22.000 km-es nagy Pártiumos megoldás volt, de ezt az ajánlatot lakosságcserével köttették össze. A magyarok területi igénye a románokkal szemben a trianoni határtól a Maros vonala volt a Székelyfölddel bezárólag.

Kölcsönös konszenzus hiányában a már fent említett II. bécsi döntés határozatának megfelelően alakultak a határvonalak: A Magyarországtól 1920-ban elcsatolt 103.000 km-ből a II. bécsi döntés által visszacsatolt terület 43.000 km volt, vagyis Erdély 42%-a.

Érdekes és fontos az anyanyelvi összetétel 1941-ben, amelyet össze is vetünk az e területre vonatkozó 1910-es népszámlálási adatokkal. 1941. január 31-én az összlakosság 52,1%-a mondta magát magyar anyanyelvűnek, 1910-ben pedig 51,4%. román anyanyelvűnek vallotta magát 1941-ben 41,4%, 1910-ben pedig 42,1%.

Az így visszacsatolt terület Hitler politikájának játékszerévé vált. Ugyanis mind a román, mind a magyar fél minél többet akart elérni Hitlernél a terület oda-, vagy visszacsatolása érdekében. 1944-re nyilvánvalóvá vált, hogy Németország el-

veszíti a háborút és az erdélyi kérdés ellenfelei érdekei szerint dől el.

Románia 1944. augusztus 23-án ugrott ki a szovjetellenes szövetségből, míg Magyarország csak 1944. október 15-én tett erre kísérletet. Így jelentősen csökkentette esélyeit a későbbi béketárgyalásokon, elsősorban a Szovjetunió előtt. Bár az USA és Nagybritannia egy ideig nyitva hagyta az erdélyi kérdés rendezését, később mégis a szovjetek álláspontját hagyta érvényesülni, ami a lehető legrosszabb volt Magyarország számára.

1947

Ennek ellenére a Sebestyén Pál által vezetett magyar misszió Petru Groza román miniszterelnökkel Bukarestben román-magyar alapon próbálta rendezni Erdély problémáját. Sebestyén Pál jelezte Groza felé Magyarország területi igényeit, melyet 1946. április 9-18 között dolgoztak ki. Ez a 22.000 km²-es Pártium-i, illetve a 11.000 km²-es kis Pártium-i verzió volt.

Petru Groza ezzel szemben két érvet sorakoztatott fel. Egy formait és egy érdemrit. Formai okokból nem tárgyalhat Magyarországgal, mert a kérdés a nagyhatalmak előtt fekszik és nem tartja helyénvalónak, „hogy mi két kis állam a nagyok döntésének megpróbáljunk elébe vágni”... Érdemben nem tartja Groza a határokról való tárgyalást elfogadhatónak, mert „a határmenti húszegynéhány ezer km² Magyarországhoz csatolása ugyanis túl sok román elcsatolásához, s a Székelyföld korridorral való Magyarországhoz kapcsolása Erdély gazdasági földarabolásához vezetne”.

A nagyhatalmak is Magyarország számára kedvezőtlen döntést hoztak a párizsi béke megállapodásokon.

Így maradt az 1947-es tárgyalásokon véglegesítve a Trianonban 1920-ban meghúzott határ.

A román tárgyalófél cinizmusára jellemző, hogy amikor a színtisztán magyar, közvetlenül a trianoni határ menti Érmellék visszacsatolását vették fel, akkor a román fél azt mondta, hogy a területet azért nem adják vissza Magyarországnak, mert „az már úgy a szívünkhöz nőtt”.

Sebesy Tamás

„Magyarország híd kelet és Nyugat között...”

AZ UTOLSÓ BESZÉLGETÉS DR. GYÖRFFY GYÖRGY PROFESSZORRAL

Dr. Györffy György (1917-2000) 1939-ben végzett a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem-földrajz szakán. 1942-50 a Teleki Pál Történettudományi Intézet munkatársa. 1945 a Néptudományi Intézet igazgatója. 1987-ben a Princetoni Institute for Advanced Study tagja. Az MTA Történelemtudományi Komplex Bizottság elnöke és a Magyar-Svéd Történész Vegyesbizottság tagja volt. 1993-tól az Európai Középkori Akadémia tagja volt. A történelemtudományok kandidátusa (1952), majd doktora (1969), 1990-től az MTA levelező, 1991-től rendes tagja. Díjai: Akadémiai díj (1964, 1986), Herder-díj (1988), Széchenyi-díj (1992), Magyar Örökség cím (1997). Az utolsó beszélgetést kevéssel 2000 végén bekövetkezett halála előtt Koltay András készítette.

– Tisztelt professzor úr, mielőtt Szent Istvánról beszélgetnénk, meg kell említeni apját, Géza fejedelmet. Róla jóval kevesebbet tudunk, a források elenyésző volta miatt. Mi az a munka, amit ő kezdett el és fia fejezett be?

– Géza emléke méltatlanul elhalványult. Tetteiről szinte semmit sem jegyezett fel a történetírás, holott a kereszténység elterjesztésében nagy érdemei vannak. Biztosította a békét a külországokkal és így minden erejét a belső ellenzék leverésére fordíthatta, amely törekvése sikerrel is járt. A középkorban nagyon tisztelték Gézát, elsősorban persze István apjaként.

– Mi volt az oka annak, hogy Géza, majd később István a nyugati kereszténység felé fordult Bizánc helyett?

– Taksony háborúba keveredett a görögökkel, ez olyan meghatározó élmény lehetett Géza számára, mely eltántorította őt a bizánci egyháztól. Ehhez járult még a 971-ben véget ért görög-bolgár háború, melynek lezárultával Tzimiszkész János császár felszámolta az önálló bolgár patriarchátust. Ezek az események, az önálló állam megte-

remtésének nagyobb esélye sodorták Gézát a Nyugat felé.

– A koronázási palást ábrázolása az egyetlen hiteles Szent István-archépa?

– Minden bizonnyal az ábrázolás valódi. Nagy a valószínűsége annak is, hogy a kalocsai székesegyházból származtatott XII. század végi királyfej is őt ábrázolja, esetleg azt a palástról másolták.

– Mennyire lehetett István hívő keresztény, vagy esetleg csak az ország fennmaradásának jól felfogott érdeke vezette, amikor a keresztény vallást elterjesztette?

– Egészen biztosan buzgó keresztény volt. Már gyerekkora óta erre nevelték, és minden rendelkezésre álló adat erre utal. Emellett persze nem volt mellékes szempont az ország érdeke sem. A legendákban leírt vakbuzgó vallásosság csak Imre herceg 1031-ben bekövetkezett halála után lett jellemző rá.

– Mennyire fértek össze az egyház tanításaival azok az esetenként kegyetlen módszerek, melyekkel leszámolt ellenfeleivel?

– A legszélesebb körben ismert eset a Koppány által szított lázadás leverése. Mint tudjuk, Géza halála

után Koppány a szeniorátus és a levirátus jogán magának követelte a hatalmat és Géza feleségének, Saroltnak a kezét. István leverte a lázadást, majd elrettentésképpen felnégyelték Koppány testét. Ez azonban sokkal inkább Sarolt nyomásának köszönhető, aki félig keresztény volt, de megőrzött valamiképp pogányságából is, keresztény nevet sem vett fel. A büntetés módja pedig oda vezethető vissza, hogy a Biblia a levirátust (a nemzeti társadalmakban érvényesülő szokás, mely szerint a megözvegyülő asszonyt az elhunyt férj fivére, vagy a nemzetség más tagja köteles feleségül venni, hogy a család fennmaradjon – KA) paráznaságnak minősítette, a rokon volgai bolgár X. századi jogszokása szerint pedig a paráználkodó büntetése felnégyelés és a felnégyelt részek kifüggesztése volt. Egyébként István egyáltalán nem bánt kegyetlenül ellenségeivel, sőt, törvényei is meglehetősen enyhe büntetéseket tartalmaztak.

– István és felesége, Gizella házassága hogyan jött létre?

– Géza nem tudott tartós békét létrehozni Civakodó Henrik bajor hercegségével és a bajorok folyamatosan Kelet felé terjeszkedtek, beleütközve ezzel a gyepűsávot biztosító magyar határőrökbe. Civakodó Henrik halála után (995) alkalom nyílt a bajor-magyar viszony békés rendezésére, Sarolt pedig tüstént megragadta ezt. Leánykérő követeket menesztett Regensburgba. IV. Henrik herceg örömmel fogadta a békét biztosító házasság tervét, megszerezte III. Ottó császár hozzájárulását is, így létrejöhett a frigy.

– Az egyértelmű érdekházasság ellenére lehetett-e köztük valamiféle érzelem, milyen lehetett a házasságuk?

– A házasság harmonikus lehetett, amit bizonyít az is, hogy több gyerek is született belőle, sajnos a

magas gyermekhalandóság miatt pontos adatot nem ismerünk. Érzésem szerint Istvánnak tetszhetett a szép, magas bajor leányka, de persze mindez csak feltételezés.

– *Biztosak lehetünk abban, hogy István koronázásának pontos dátuma 1001. január 1.?*

– Természetesen mindig felmerülhet kétely, de több érv is szól emellett. Először is: akkoriban elterjedt a „világvége-várás”. János jelenéseinek könyvében olvashatók azok a jövendölések, melyek szerint Krisztus születése után ezer esztendővel elérkezik a végítélet. Ezt a hitet akkoriban sok pap is táplálta, Nyugat-Európában meglehetősen elterjedt a nép körében és eljuthatott Magyarországra is. Istvánt és papi környezetét a megújulás gondolata hathatta át, amikor nem törődve a jóslattal, az új évezred első napjára tűzték ki a koronázást. Ennél kézzelfoghatóbb bizonyíték a XI-XII. században vezetett királylajstrom, mely alapján többé-kevésbé bizonyossá válik ez a dátum. A koronázás egyébként az úgynevezett mainzi ordó szerint történt, melynek részletes leírása fennmaradt.

– *Milyen korona lehetett István fején a koronázáskor?*

– Minden valószínűség szerint egy drágakövekkel kirakott abroncskorona volt, a kor „koronadivat”-jának megfelelően. Ez látható a paláston is. Néhány ilyen korona fennmaradt, Istváné sajnos ne.

– *Az Ön elmélete szerint a mai Szent Koronaként tisztelt korona felső része István koronájának ereklyetartója volt. Mire alapozza ezt?*

– Abban az időben sok ilyen koponya-ereklyetartót készítettek, amelyek hasonlatosak a Szent Korona felső részéhez. Amikor 1083-ban kiemelték a csontokat a sírból, azokat ereklyetartókban helyezték el. Ekkor készülhetett a mai koronánk felső része. A vizsgálatok során felmerült néhány problémák kérdésre – például, hogy miért található egy olyan átfúrás a koronán, mely nem az összeillesztés során keletkezett – is választ kapnánk így, ráadásul megmagyarázhatóvá válik az is, miért tisztelte a mai Szent Koronát már az Árpád-

kor vége felé mindenki Szent István koronájaként.

– *A koronázási palást és a prágai Szent Vid székesegyházban őrzött kard tulajdonítható-e teljes bizonyossággal Szent Istvánnak?*

– István eredeti koronázási palástja nem maradt ránk. A mai koronázási palástként ismert palást 1031-ben készült a székesfehérvári bazilika számára, egyházi használatra és csak később alakították át a magyar királyok koronázópalástjává. Tehát ha nem is Istváné volt, biztos, hogy az ő életében készült. Az 1270-ben történt nagy kincslopás során Prágába került kardot sokáig István fejedelemavató kardjával azonosították. Ez azonban kevésbé valószínű, tekintve a kard „használt” állapotát és díszítéseinek szegényességét. Megmunkálása azonban jellegzetesen István-korabeli, ezért inkább tartathatjuk használati kardjai egyikének. Ami még szóba jöhet, az a jogar kristálygömbje, ami valószínűleg szintén az ő korából származik, de maga a jogar későbbi.

– *Milyen egyéb felségjelvényei voltak Istvánnak az említett mainzi ordó szerint?*

– A koronán, a kardon és a paláston kívül a karpántok, a koronázási gyűrű, valamint a jogar és az országalma tartozott ezek közé.

– *A hagyomány szerint Szent István II. Szilveszter pápától kért és kapott koronát, elkerülve ezzel a német-római császár hűbéresévé válást. Elképzelhető ez, hogy a császár megkerülésével, közbenjárása nélkül koronát kaphatott?*

– A korabeli forrásokból inkább az derül ki, hogy III. Ottó tevékeny részese volt a korona küldésének. Valószínűleg a pápával egyetértésben küldték István számára a koronát.

– *Mennyire tudta István a népet „átnevelve” keresztény hitre téríteni, és mennyire csak a büntetésektől való félelem tartotta fenn a hitet és vele együtt az országot?*

– Eltörölni egy nép ősi hagyományait természetesen nagyon nehéz. Az akkori zavaros viszonyok mellett azonban Istvánnak, negyvenkét évi uralkodása alatt azt hiszem sikerült a népet többé-kevésbé teljesen megtéríteni. Halála után már csak az igen gyenge kezű

uralkodók uralma alatt fordultak elő pogánylázadások. István sikeréhez nagyban hozzájárult az országban uralkodó rend. Magyarországon béke és nyugalom volt, egy-két kisebb kivételtől eltekintve, ami igen vonzóvá tette ezt a földet. A nép is könnyebben alkalmazkodott így az új hithez. Ehhez járult még István viszonylagos szelídsége ellenfeleivel szemben, amiről már beszéltünk. István hatalomra jutása után két nagyobb ellenféllel került szembe. Az erdélyi Gyula megadta magát és István megkímélte az életét, Ajtonyt pedig hadjáratban legyőzte, ezáltal az egész országban elismertette hatalmát. Egyik ellenfelével sem bánt kegyetlenül, a később elterjedt vaskezü uralkodó képe tehát nem teljesen valós.

– *Szent István állam- és egyházszervezése mennyiben alapult külföldi mintán és mennyiben tekinthető önállónak, mennyire bizonyult időtállóknak?*

– Azt hiszem ő a külföldi mintákat nagyon ügyesen alkalmazta az itteni viszonyokra. Hiszen az államszervezet előzményei, a nemzeti szállítás-területek már megvoltak. Tehát önálló szervezőmunkára is szükség volt. A magyar berendezkedés egyébként nagyban hasonlít a lombard mintára. Egyházszervezéséről pedig elég annyit mondani, hogy az általa felállított püspökségek és érsekségek ma is léteznek és mai egyházszervezetünk az ő munkáján alapszik.

– *Törvényeiről mi mondható el a külföldi példákkal való összehasonlítás után?*

– Szent István két, ránk maradt törvénykönyve legnagyobb részét önálló törvényalkotás. Azokat az admonti- (XII. sz.), Thuróczi- (XV. sz.), Ilosvai- és Kollár-kódexekből (XVI. sz.) ismerjük. Mivel egyik sem egykorú forrás, néha nehéz kibogozni az eredeti szöveget. Az biztos, hogy a bajor népjog, a Lex Bajuvariorum hatása érződik a törvényeken, melyek a kor kívánalmának megfelelő, egyszerű munkák. Sokkalta enyhébbek, mint a kortárs külföldi törvények. Ahol más halálbüntetést ír elő, ő legtöbb esetben megelégszik a büntetés megváltásával, nyoma sincs a büntetések között a korban oly divatos

büntetésnek, a vakításnak és az akasztásnak.

– *Hogyan alakult Magyarország kapcsolata a német-római birodalommal II. Henrik, István sógorának 1024-ben bekövetkezett halála után?*

– A Henrik után következő II. Konrád Magyarországot egyértelműen hűbéresévé akarta tenni. 1030 júliusában seregével benyomult az ország területére, Győr felé haladt. István kiűrtette a Lajta és a Rába közti területet, elhajtottatta az állatokat, eltüntettette minden élelmet. Konrád serege már a folyókon, mocsarakon és a gyepon is csak nagy áldozatok árán jutott át, a Rábához érve pedig már éheztek katonái. Serege visszafordult, hátában a magyar haddal. A magyar hadsereg Bécsnél bekerítette és megadásra kényszerítette Konrád csapatát. Ezt a történelmi ténytet az esetet szépítő német krónikások előszeretettel hallgatták el, így nem vált közismertté. 1031-ben a két fél békét kötött. Szent István Kelet felé is viselt jónéhány háborút. Harcolt a lengyelekkel, a bessenyeikkel, a bolgárokkal, de az országban uralkodó békét mindvégig biztosítani tudta uralma alatt.

– *Mi volt a jelentősége a jeruzsálemi zarándokút megnyitásának?*

– A zarándokok olyan „hadi úton” haladhattak, amelyet királyi várak sokasága őrzött, biztosítva volt az ellátás és elkerülték a tengeren garázdálkodó kalózokat, vagy az őket szállító hajósok kapzsiságát. Magyarország pedig az út megnyitásával bekapcsolódott Európa vérkeringésébe, „megnyitak a kapuk”, melyen a kor sok nagynevű alakja érkezett ide, hazavive Magyarország hírét. István minden itt áthaladó jelentős személyiséggel találkozott, ezáltal értékes információkat szerezve. Mai szóhasználatul élve „hírszerzési központ” lett a királyi udvar. A húszas évektől kezdve – pontos évszám nem ismert – folyamatosan haladtak át a zarándokok országunkon.

– *Imre herceg halála után (1031) Szent István tisztában volt-e azzal, hogy megfelelő utódjelölt nélkül az ország fennmaradását veszély fenyegeti?*



Keresd – Bethlen kastély

– Imre herceg halála a végtelenig lesújtotta Istvánt. Imre minden bizonnyal tehetséges ember volt és egyáltalán nem volt olyan vakbuzgó keresztény, mint a róla szóló források állítják, noha természetesen mélyen hívó volt. A források a szentté avatás érdekében csaltak egy kicsit. Bizonyíték a herceg életrevalóságára, hogy egy vadkanvadászon veszítette életét. Halála után nem volt megfelelő utódjelölt. István teljesen összetört, a hithez „menekült”, ráadásul már igen beteg is volt. Gizella nyomására ekkor nővére fiát, Orseolo Pétert jelölte a trónra. Ennek hallatán tervezte ki ellene Vazul a merényletet, amiért szeme világával bűnhődött. Mint mondtam, Pétert elsősorban Gizella pártfogolta, akit hatalomra jutása után rútul elárult, börtönbe záratott és megfosztott birtokaitól. István ekkor már túl öreg és megkeseredett volt, és nem akadt más, megfelelőbb jelölt a trónra. Nem bízott benne, hiszen fennmaradt a Pétertől István által megkövetelt eskü szövege, melyben Péter kötelezi magát nagybátyja parancsai-

nak megtartására. Ennek ellenére még életében királlyá koronáztatta őt.

– *Ismerjük-e István király halálának körülményeit?*

– Valószínűleg már 1030-tól kezdve betegeskedett. Esztergomban, gyógyvizekkel kúrálta magát. 1038. augusztus 15-én, Szűz Mária mennybevitelének napján távozott el. Halála után vitték testét Fehérvárra.

– *Hogyan temették el a Szent Királyt és mi lett holttestének sorsa?*

– Istvánt, végakarátának megfelelően a székesfehérvári bazilikában temették el, a főhajó középvonalában, egy fehér márvány szarkofágban, teste azonban nem nyugodhatott békében. A viharos időkben a sír feldúlásától tartó kanonokok kiemelték a testet és a föld alá, egy kőszírho rejtették. A szentté avatás során, 1083-ban a testet megpróbálták kiemelni. A sírfedél azonban nem mozdult. Egy apáca ekkor azt javasolta, engedje szabadon László a Visegrádon raboskodó Salamont, ami meg is történt. Néhány napra rá, az újabb kísérlet

immár sikerrel járt. A messzi föld-ről érkezett betegek közül többen csodás gyógyuláson mentek át. A kibontott sír belsejében a maradványok talajvízen úsztak. A csontokat ekkor kiszedték, majd a szentté avatás keretében oltárra emelték. Korabeli szokásoknak megfelelően aztán valószínűleg széthordták azokat, hisz az ereklyékre mindenhol nagy kereslet mutatkozott.

– A *Szent Jobb* a kiemeléskor már nem tartozott a testhez. De vajon hová kerülhetett?

– Amikor a testet a szarkofág-ból a föld alá menekítették, akkor következett be a jobb kéz leválasztása. A Szent Jobb ereklyeként a káptalani kincstárba került, ahonnan annak őre, Merkúr egyszerűen ellopta azt, majd saját családi monostorában, Biharban helyezte el. 1084-ben mindezt bevallotta Szent László királynak, aki megbocsátott és a Szent Jobbnak kőmonostort építtetett, amely körül kialakult mezőváros szintén a Szentjobb nevet kapta. Az ereklyét a XV. században Székesfehérvárra vitték, annak török kézre kerülése után (1541) a Szent Jobb eltűnt, majd 1590-ben Raguzában (a mai Dubrovnik) tűnt fel. Mária Terézia 1771-ben visszaszerezte azt Raguzától, majd Budára hozatta.

– *Szent László 1083-ban avattatta szentté Istvánt. Különösen annak fényében érdekes ez, ha tudjuk, hogy István vakítottatta meg László nagyapját, Vazult. Lehetett-e valami ellenérzés Lászlóban Istvánnal szemben emiatt, vagy az országépítő király kultusza minden mást elnyomott?*

– Azt hiszem, László már csak a nagy királyt tisztelte Istvánban, nem hiszem, hogy indulat lehetett a szívében vele szemben. Ugyanakkor a szentté avatás fontos politikai esemény volt. László kereste a szellemi kapcsolatot Istvánnal, hiszen hatalomra jutásakor a királyi hatalom igencsak megtépázott volt. A szentté avatásban megtalálta ezt a kapcsolatot. Hatalmas eredmény továbbá, hogy az alig több mint nyolc évtizedre visszatekintő magyar keresztény egyház immár szentekkel „büszkélkedhetett”.

– *Végezetül, mi a professzor úr véleménye a ma emberének történelmi tudatáról? Tisztában vagyunk-*

e Szent István történelmi jelentőségével?

– A történelmi tudatunk nagyon gyenge. Nem hiszem, hogy elegendő az átlagemberben rejtőző tudás. Ha előrébb akarunk lépni, tovább akarunk fejlődni, ahhoz először is ismerni kell a múltunkat, és büszkének kell lennünk rá. István példája is bizonyítja: csak szilárd alapot lehet építkezni, az elmúlt évtizedekben sikeresen összehavart tudatú nép pedig nem rendelkezik

ilyennel. Szent István a magyar történelem meghatározó alakja, akire mindannyian büszkének kell lennünk, hiszen az ő uralkodása alatt lett **Magyarország híd Kelet és Nyugat között**, amelyen anyagi javak és eszmék áramoltak, hogy az eladdig félreeső országot Európa szerves részévé avassák.

Rákóczi Hírvivő

Szász István Tas: EGY HAZA - KÉT ORSZÁG

Megjelent az erdélyi születésű, kivételes íráskészséggel megáldott szerző (több mint másfélszer oldalnyi megjelent írás fémjelzi tevékenységét) írásainak gyűjteménye: EGY HAZA – KÉT ORSZÁG cím alatt.

A HÉT KÖTET:

- 1. Egy orvos adventi levelei (1985-2000)**
A szerző erdélyi barátainak írt leveleket, egy régi nemes hagyományt elevenítve fel. Csávossy György költő előszavazza a könyvet.
- 2. Trianon sodrásában** (Egy visszahonosított orvos és családja története)
A szerző érdekes sorsokban, nagytekintélyű, a magyarság sorsáért kivételesen sokat tett felmenői sodródó életén keresztül mutatja be a kor történetét. Az előszót Lászlóffy Aladár kossuth-díjas költő, író jegyzi.
- 3. Haza és kisebbség keresztye** (Egy erdélyi orvos naplójegyzetei)
A szerző az áttelepülését követően írott és jórészt publikált naplójegyzeteit, előadásait válogatta e kötetbe. A folyamatosan lazuló diktatúra, a nagy változás, megvalósult és beteljesületlen remények jelennek meg a nemzet – és kisebbségpolitikai írásokban.
- 4. Arnyéklövágás** (Gondolatok lírai köntösben)
A szerző – szerényen – nem nevezi verseknek alkotásait, holott a legszebb erdélyi hagyományszerető költészet útjait járják sorai, a történelmi kronológiát is követve, mintegy lírai látásként.
- 5. Dr. Egyszerű Családorvos (Dr. E. Cs.)** elmélkedései („A Kőr” c. havilap rovatában megjelent írások)
A szerző – országszerte olvasott, kedvelt tárcáiban – az orvosi alapellátás gondjait taglaló és közérzetünket pozitívan s negatívan érintő kérdéseket vet fel.
- 6-7. Az egészségügyi reform forrágában** (Tíz év publicisztika a beteget szolgáló orvosért)
A könyv jelzi, hogy az orvos és beteg érdeke elválaszthatatlan, az egészségügy az ország ügye és a nemzet jövője. A kivételesen tájékozott, elfogulatlan szerző eme, a priori igazságok jegyében vizsgálja a részleteket, a sikereket, a kudarcokat egyaránt és előremutató gondolatmeneteket csillant fel.

A könyvek megvásárolhatók a következő boltokban:

ÍRÓK BOLTJA, MEDICINA, MEDIKUSOK, MEDIPRINT LAM, a LIBRI és a LÍRA és LANT boltlánczataiban, és a PÜSKI KÖNYVESHÁZBAN stb.

MEGREDELHETŐK UTÁNVÉTEL A SZERZŐNÉL.

Cím: 2016 Leányfalu, Gyulai Pál u. 9/b.

Tel.: 06/309/487-633

Drótposta: drszaszi@axelero.hu

MAGYAR ÉS ROMÁN

Ady Endre levele Goga Oktáviánhoz

Magyar szól a románhoz, rét az erdőhöz, de patrióta a patriótához, ember az emberhez és poéta a poétához, tisztelt barátom, Goga Oktávián. Vörös a Nap e téli nappalokon, s fekete-gyászosak a megemberebb, legégetőbb, legbecsületesebb magyar szívek. Most eldobom én is a kobzomat, miként te tetted a te népedért, de nem sírok, hanem hangosan kiabálok jövődöléseket, s mikor megunom, átkokat fű a szám. Ott lesz-e te is a görög hűségű, fényes, nagy áldomásnál, vagy elutazol előle abba a kis erdélyi faluba, ahol földet túró nagyapád vörösebb Napot is látott, mint a mostani? Vagy szívednek-lelkednek teljes nyugalomával indultál el vezértársaidal, hogy gyilkos szövetséget kössetek a te néped és az én népem ellen? Lant és Parittyá illik költőnek és királynak, szeretem, hisz én is azt csinálom, hogy élsz, dalolsz és harcolsz, de szabad-e nekem azt gondolnom, hogy költő állhat orgyilkosok közé? Tették és tegyék ezt meg pápák, patriárák, császárok és kiskirályok, Machiavellik és zsoldos kisgonoszok. Poéta gyilkolhat, ha szeret, de gyilkosokkal nem cimborál, s ha ki poéta s csillogó, beteg buborékvárakban nem él, még fájának szerelméért sem lesz egy másik nemzetfajtának társaságba szegődött öljője.

Lehetetlen, hogy te, Oktávián Goga, arra gondolták volna: íme, a magyarság veszendő, leromlott, ütlegelt, és nem érez már: most ássunk alá vermet. Lehetetlen, hogy te a népből váltott s előreküldött, szíved barbár, vad, fegyveres beduinok erkölce után igazodjék. Lehetetlen, hogy te sakálravaszsággal, politikai ravaszok agyafúrtságával és vérért-bérért csattogó fogával még néped szerelméért is népet árulj.

Körülnéztél-e, meg-megrendültél-e olykor a Klotid-kávéház szeparéjában, hol világerők s nem szabályozható, eljövendő nemzetkatalizmák elé kipüffesztett mellel s csak a holnap nyereségéig érő gondolkodással szavaltak spekuláló, némely kicsi emberek?

Nincs egy leheletnyi mentő magyarázata annak, hogy ti most ugyanazt csináljátok, amivel nagyapáitok már olyan kétségbeesetten pörül jartok. Ti, véreskező lázadók alig föltápaszkodott utódjai, összeállotok, persze megint Bécs biztatásával, hogy a küszködő magyar radikalizmusnak, nemzetvédelemnek, demokráciának és a szabadságharcnak gáncsot vessetek.

Kihagyátok a népet, a népeinket s úri hidas-magas egyességekkel elkövetkezik, hogy „marad a városban csak pusztaság, és a kapu pusztaság miatt leromol”. Ti siettetek, s vagy gondolatok, vagy társaid akaratával nem akartatok gondolni arra, hogy itt immár több mint egy évtized óta népetekért s egész Magyarország népéért forradalmi tusát kezdett egy tábor. Ez a kis tábor megnőtt, és a magyar történelmi nevek legszebbjeit zavarta, sőt bővítte bele a népszabadítás legnagyobb akarásába.

Én nem tudok, és ha lehet, nem is akarok, avval az undorral, kétségbeesett szitkozódással szólni azokról, akikkel ti alkuszatok, vagy talán nem is alkudtatok. Gyűlevész, utálatos had, vezető fáklyája egy agy, melynek az örületben rendszere van, egy borzalmas rendszer, amely körül az örület kóvályog. Egyezkedtek valakivel, aki most

éli a német rablólovagvárak s a Németújváriak, Csák Máték életét, a régi, erdélyi urakét, kik úgy vadásztak a rónán és mindenféle jobbágyra, mint ma a rókára. Egyezkedtek valakivel, akinek idegrendszerbeli minősége és kora ezer év előtti, s összebonyolódván az elkerülhetetlen időkkel, valósággal komikus degenerálódást mutat. És a hada – van néhány szomorú és szomorkodó kivétel – milyen éhes, milyen siserehad, milyen elszánt, csak a régi kalózhajókon volt ilyen vagy ehhez hasonló. A piszok, a sár még a vörös, hideg téli Nap alatt és naponként bekeni, rájuk olvad, bemázolja őket, de ezeknek csak a falás minden moccantó révedésük.

Nem izgat (téged izgat-e), hogy Bécsből kelet felé legalább húsz évre ostromállapotot terveznek, s ezért kell Szent István országába kevesebb szabadság, mint Koreában van. De azt tudom, hogy fájunk, hogy vérünk, s ez alatt nemcsak a te magyarországi román testvéreid, de a romániaiak is a beleszakadásig nyögnek és lihegnek. Megéri-e egy távoli kiméra, hogy kiszolgáltatások népeteket és a demokráciát a legalacsonyabb és legbrutálisabb úri uralomnak?

Beszélik, hogy a kitűnő Maniut, kit, sajnos, nem ismerek személyesen, a minap így köszöntötted:

– No, pajtás, hát eladjuk a paraszt gúnyját?

A paraszt, a magyar is, a román is, nem várta be a te társaidnak szép politikáját: elhal, mielőtt megszületne, vagy halálra pislantó, édes, éhes szemmel fölno és kívándorol. Mindehhez, ami csak rabság, emberhez nem méltó, éhséges, gyötrelmes és halálos, intézményesen segíti hozzá az a kormányzat, mellyel ti most (akármilyen okból) békültök. Jöjjetek, jöhet már ide akármilyen, ha csoda nem esik, ha ez az ellenforradalom nem csupán az igazi forradalomnak ördögi, de buta fűtője, jöhetnek segítségükre a magyar kalandor feudalizmusnak és a feudalizmus étkezől a történelemben elesett, fölcseperedett, új román urak. Jöjjenek, segítsenek a mai Bécsnek, de önmagukért szolgáló pribékeknek népet ölteni, hiszen így lesz szabadság, jómód és kultúra, főképpen rengeteg katonaság egy kissé rettegő dinasztia számára.

Nem tudom, nem akarom elhinni, tisztelt barátom, Goga Oktávián, hogy meg ne értsd az én riongó beszédemet, te, ki tudod, hogy szeretek minden népet, s utálni csak az aljasságot tudom. Ezt az Ézsaiás próféta mondja: „Mindenestül megromol a föld, mindenestül megpusztul a föld, mindenestül meghanyatlik a föld.” Te biztosan úgy hajtod le a patrióta fejed, most, olyan búsan, mint én, Goga Oktávián, s szeretnéd, ha a dolgokat nem kellene megoldani, mert ez nem poéták dolga.

Hidd el, hogy szeretlek, szeretem érzelmes, gyönyörű népedet, szeretem úgy, mint a magamét, s még valamit hadd írjak le ide. Iancut, ezt a ragyogó, poétás, forró, nemes tribunt, élete vége felé tébolyította meg élete zátonya, szörnyű csalódása. Vigyázzatok: hátha most olyan valakivel kötök kötést, ki soha még nem rajongott, s akinek a pszichopátia törvénye szerint sem lehet már soha módja se csalódnai, se vezekelni s pláne megörülni.

Ady Endre
VILÁG, 1914. jan. 25.

LEVÉL HELYETT GOGÁNAK

Üzenet román barátomnak

Goga Octavian nevezetű barátommal aligha szoríthatok már és még az életben kezét, holott nekem ez fáj. De, Istenem, annyi fájás között, amennyi az ilyen fajtájú, furcsa embert mostanában éri, ez alig számít. Ma minden, ami jön, fájás, szomorúság és seb, ezt bizonyosan Goga, a derék román költő is érzi. Ha nem hívnak s visznek a Halál elé, ez az ármádiának a haszna vagy kára, de rajtam mit se segít. Azt látom, ahogy látom, érzem, hogy ezt az undok játékot se játékosként, se kibicként nem bírom.

Megértem én Goga Oktaviánt, akit egy kicsit mindig a telített, kótyagos, román Kisfaludy Károlynak vélek. Megértem esetleg azt is, hogy nációja egy rettenetes nagy kérdést kapott, s erre a megfejtést az óromantikus Goga Oktáviának adják. Mindent megérték, s franciául magyarul beszélvén: meg is tudok bocsátani, ha valaki érdemes rá. De Goga barátom semiképpen sem érdemes, s ezért nem lehetséges, hogy a kezét, tulajdon kezét, valaha is megint megszorítsam.

Lehet, hogy a kezdő népeknek sok joguk van, de én is és Goga is kikérnök, ha valaki a románt kezdő népnek mondaná.

Idegeim nekem is vannak. Victor Hugo rajtam is rontott, ráadásul Jókai, de garibáldiskodni ma már magyar kultúrember nem tud.

Én változó hangulattal, újra és újra változó hangulattal nézem ezt a nagy földi komédiát. De nekem fáj a szerb komitácsi szíve is, melybe a Skoda vagy a Weiss Manfréd golyója beletalált.

Főképp pedig fáj nekem annyi fájás mellett, hogy Goga Oktávián román Déroulede akar lenni. És legfőképpen az fáj, hogy e nekem szimpatikus fajtán elhatalmasodtak a lehetetlenül piemontikus célú emberek.

Nem vagyok büszke arra, hogy magyar vagyok, de büszke vagyok, hogy ilyen tébolyító helyzetekben is megsegít a magam letagadhatatlan magyarsága. Terhelten és átkozottan e levethetetlen magyarságtól, azt üzenem Gogának Bukarestbe, hogy nekem jobb dolog van. Egy nemzet, aki súlyos, shakespeare-i helyzetben legjobbjai valakijének megengedi, hogy embert lásson az emberben, s terhelt, teli magyarságával a legszigorúbb napokban is hisz a legfölségebb nemzet. Amelyik nemzet ma internacionalista fényűzéseket engedhet meg magának, nyert ügyű. Igazán nem jó dolog magyar poétának lenni, de higgye el nekem domnul Goga, hogy lelkiismeretet nem cserélnék vele.

Ady Endre
VILÁG, 1915. jan. 24.

Szász István T. versei

KARÁCSONY A HARGITÁN

Csípős fagy,
száncsengő,
erdőn át
versengő,
borzos ló
vágója,
szülőföld
szép tája.
Öreg fák
sudarak,
kedvesek
madárnak,
megbújni,
jőllakni,
nagy télben
jól lakni.

Vén kocsis
hátranéz,
az orra
mint a réz,
fenyővíz,
szalonna,
surran
egy mókuska.
Kéményfüst,
kicsiny ház,
gazdája
kezet ráz,
benézel
a rácson,
itt lakik
karácsony.

Asztalon
fenyőág,
gazdasszony
bejglit vág,
tűzrevet
egy ágat,
jósízzel
kínálgat,

Poharak ürülnek,
szívek könnyebbülnek,
elfelejtsz egy határt,
az ármányt, a vitát,
kinézel s csodálsz,
az örök Hargitát.

KARÁCSONYI HÓKRISTÁLYOK

Verses karácsonyi hangulatok.

1.

Család melegében
elfeledett harcok,
fenyőt szimatoló
boldog gyermekarcok,
tűnt hangulatokra
emlékező vénék,
kéményfüsttel szálló
karácsonyi ének.

2.

Karácsonyra várva,
szeretetre vágyva,
szalmaközt, jászolban
reménységünk ágya.

3.

Csillagszóró sziporkája
gyertyaillat, béke,
mindenféle karácsonyfák
kápráztató éke,
Sokmillió várakozó,
reményének tárgya,
a szeretet óhajának
sosem múló vágya.

4.

Kinn hó csikorgott már fehéren,
a régi kedves kis kaptatón,
s simította hajad egy kéz,
megnyugtatóan és altatón.
Boldogan, fáradtan hevertél,
amott egy játékszer is sután,
félálmodban még kinyúlt kezed
az angyalhaj és egy gömb után.

5.

Gyermekhangú pásztoroknak
kenderkóc szakála,
pirosalmás, aszaltszilvás
karácsonyfák bája,
ősi szép tűnt karácsonyok,
bundaszagú szépek,
megmaradtok-e minékünk,
legalább mint képek.



6.

Fénylő ablakkeretekből,
karácsonyfa intett,
sötétedett és csengettyűk,
hívogattak minket.
Angyaljárta havas estben
végre hazaértünk,
és ő gondoskodott arról,
ott legyen mit kértünk.
És amikor gyermeknépet,
álma ágyba hívott,
még hallhatott zengve szólni
éjfélre harangot.
Kendős és csizmás angyalok
indultak szavára,
míg ők szuszogva álmodtak,
puha dunnás ágyba'

7.

Kihalt már a város,
árut már nem keres,
egy-egy fenyőárus,
mégis vevőre les.
Zárt ablakok mögött
most a család az úr,
magányos lelkekben
a gond oly mélyre tűr.
Boldog kicsinyeknek
csengő kacagása,
ez lenne a mennynek
halvány földi mása?
Örömszerző szemek
sarkaiban ráncok,
szeretet lángocskák
járnak bennük táncot.

8.

Hitek, hangulatok
csendesek vagy dúltak,
a szent esti csendben,
múltad benned kutat.

Jónak, rossznak ismert
most, csak most, egyforma,
bármint adna érte,
ha maga is kapna.

Magányos sóhaja
súlyával rádszakad,
vigasznak óhaja,
mutat neked utat.

9.

December a földet
bundába bújtatja,
fagyoskezü vándor
újjait fújtatja.

Fenyőcskék utaznak,
erdőből a házba,
mert az ember lelke
anélkül megfázna.

Csillognak, villognak
ünnepi ruhában,
hírdetnek karácsonyt,
meghítt ragyogásban.

10.

Holdfényben szikrázó,
fehér havas este,
kiváncsi kis szemünk
a kulcslyukat leste.
Láttuk is meg nem is
azt amit akartunk,
tiltott titkokat mi,
önként eltakartunk.
Ünnepi illatok
lengték be az estet
ingerelték lelkünk
és a sóvár testet.
De az emlékekből
egy biztos nem múlt el,
szeretet vett körül,
óvó kezeivel.

11.

Látod azt az alakot,
Fején egy nagy kalapot,
Amint éppen matat ott,
S bekap egy jó falatot.

A kép elédtárul ó,
Karácsonyfát áruló,
Ára egyre dráguló,
Ága tűjét hullató.

De az alak vígan rág,
Feszül rajta a nadrág,
Ha szólsz: kopasz már az ág,
Barátságos pofát vág.

Mondja nem ver téged át,
Süssél vele szalonnát,
És újra nagyra tát szát,
Vígan rágja bejgli-ját

12.

Karácsonyi kisangyal,
Eltévedt a földön,
Letette a fácskáját,
Sirva ült a zöldön.

Arra járt egy rossz gyerek,
A zajt megneszelve,
A fát meg a kisangyalt,
Szobájába vitte.

Csodálkozott is másnap,
Apja meg az anyja,
Vajon a rosszcsont kölyök
Fáját kitől kapta.

A kisangyal félve bújt,
Rátapadt az ágra,
Ha a rosszcsont meglátja,
Ágról le ne rázza.

De meglátta bizony őt,
Láss csodát nem rázta,
Ilyen angyalkát akart,
Vígan magyarázta.
13.

Szép karácsony
Békességes,
Zöld fenyőfa
Ékességes.
Ajándékos,
Örömszerző,
Gyermekmosolyt
Élesztgető.

Szeretettel
Terelgető,
Reménykeltő,
Melengető.

14.

Fehér hónap szikrája,
gyertyácskáknak fénye,
fenyőfáknak illata,
karácsony meséje.

Évről évre ismétli,
önmagát e három,
nálunk és még sokfelé
az egész világon.

Mi is lehet a titka,
honnan a varázsa?
lelkeinkben felizzó
szeretet parázsa.

15.

Betlehemes lábdobogás,
pásztorbottal kopogtatás,
kucsmás, bundás
apró vének,
örömteli, boldog ének.

Leányfalu
2002. december

JÓTÁRSASÁG

Hőség,
hangzavar,
bőség.
Hangos vélemény,
okoskodó,
zagyva,
lágý,
vagy olykor
kemény.
S csak hallgatod
a magabiztos
hangokat,
sorolnak közben
összeget,
jeles rangokat.
Ki ezt hallott,
ki amaszt,
ott fenn,
magas fórumon,
jó barátom az x,
sőt, maga ipszilon.
Egyik ezt,
másik azt
fölénnyel
magyaráz,
s amíg ezt megteszi,

többeket is gyaláz.
Ha jól figyelsz
véleményét
érdeke vezeti,
és persze bármi
ha igényét fedezi.
Még egy-két
korty
s már jöhet a
trágár vicc,
megnyílik énjük, ~
mint elmén
nyitott slicc.
És ha azt remélted
lesz majd ki meghallgat,
és ahogy megélted
értik gondjaidat,
csalódtál,
elmehehetsz,
az ajtó
nyitva áll,
magányodban bizhatsz
rád csak a semmi vár.
S bár van kit
a föld,
s kit az aszfalt

nemzett,
senkit sem érdekel,
az a szó, hogy
nemzet.
Mindegy
honnan jöttek,
a kor
kit, hogy zavart,
nem ismerik
az intelmet,
hogy
ne bántsd
a magyart.
A díszes társaság
kitűnően mulat,
nem aggasztja őket
semmilyen fordulat.

Leányfalu
2002. június 15.

Harmadszor Budapesten

Bosszantó, sőt felháborító aktualitása van annak, amiről most próbálom összegyűjteni gondolataimat.

Évek óta igyekeztem megismertetni szűkebb, s amennyire lehet tágabb környezetemmel, hogy mit is jelent december 1.

Azok körében, akik tudják ezt, gyakori definíció, hogy a románoknak örömnem a magyaroknak gyásznap. Sajnos azonban számos alkalmam volt arra, hogy megtudjam, – ennek csak a fele igaz. A románok valóban ünnepeket ezen a napon. Őszintén, felszabadultan és sokuk szerint ez legnagyobb ünnepük. Nem úgy a magyarság. A mai magyarság – kivéve azokat akik román fennhatóság alatt élve kénytelenek elviselni az ottani ünnepi hangulatot – igen kis számban van tisztába azzal, hogy miért is gyásznap ez számunkra. Hogy ez annak a gyulafehérvári népgyűlésnek az évfordulója, ahol eldőlt Erdély Romániához csatlakozása. Azé a népgyűlésé, ahova a MÁV ingyen szállította a résztvevőket. Amelynek jelentőségét először talán Kós Károly mérhette fel, mint olyan, aki véletlenül szem és fültanúja volt. Amely nagyobb terület elvesztését jelentette, mint a maradék ország.

A mai csonka anyaországban nem csupán arról van szó, hogy nincs igazi nemzeti öntudat, de mint azt nemrégiben valaki megjegyezte, itt valóságos csonka magyar öntudatot alakítottak ki. Olyat, amelyik nem tud az elszakadt magyarságról és azok gondjairól, amelynek nincs veszélyeztetése, amelyik nem tudja, hogy mit jelent a gyeplő elvesztése egy következetes és ravasz etnikai tisztogatást folytató és másfél évszázada a terjeszkedésre játszó szomszéd mellett, még pontosabban, ravasz és olykor a fizikai megsemmisítés eszközeitől sem visszariadó, különféle szomszédok gyűrűjében. Ezek az emberek nem tudják, hogy ma is élnek a győztesekben a fokozott igények és étvágak, határtalanul, – illetve pontosan megjelölt határokat emelve. Miközben gázszálunk nekik s érzékenységeiket lessük, azonközben ott nyíltan, vagy félig rejtve élnek a további igények, vagy az azt cinkosan támogató magatartásformák. Mit tudják ők, hogy alig néhány éve még a „de la Nistru pana la Tisa” jelszó hallatán, a román demokratikus parlamentben tapsvihar volt hallható. Azt sem tudják, hogy nem is olyan régen még a baloldali cikkek a jugoszláv lapokban a Balatonnál meghúzendó határ igazságosságáról stb. Lehet ezekre a szélsőséges megnyilvánulásokra legyintgetni, de ne feledjük, hogy száz éve egy ennél jóval nagyobb távolságban húzódó határ veszélyeztetésének emlegetésére is rálegyintettek (lásd a hátsó borítón lévő térképet! – a Szerk.). S azt sem veszik figyelembe, hogy a Trianoni béke igazságtalanságát hivatalosan ma sem ismerik el az „elkövetők”, annak ellenére, hogy következményei az emberiség egyik legnagyobb tragédiájához vezettek. Mi több az ezzel kapcsolatos negatívumok erkölcsi következményeit is mi kell elviseljünk mint úgynevezett bűnös nemzet.

Es nem tudják, hogy Romániában hányszor emlegetik Budapestet, mint olyan helyet, ahol már kétszer jártak s eljönnek – ha kell – harmadszor is. Ennek az általuk kirabolt városnak a lakossága minderről mit sem sejtve sőt a sajátjának tudott román zászlók alatt, míg Romániában megbüntették azt is, aki pirosra festette a láncot tartó oszlopot háza előtt, mert a hóval és a zöld füvel, olvadáskor, piros-fehérvölgyet mutatott.

Nos a románok szótartó emberek, ha ilyesmiről van szó.

Elérkezettnek látták az időt arra, hogy harmadszor is eljőjenek. S ahogy a harmadik világháború puskalövések nélkül zajlott le, ők is követték a példát. Úgyes diplomáciai húzással élve, a nemzeti érzést nélkülöző, közömbös és nemzetietlen magyar(nak nevezett) kormány oda nem figyelését kihasználva, kitudták képletesen a valódi román trikolort is a magyar főváros szívében, a Kempinski hotelre.

Ha kissé paranoidabb vagyok, akkor ezen még elgondolkodhatom. Mert lehet itt szó cinkosságról is. Persze ebben az esetben felmerül a miért? Akkor pedig két dologra gondolhatunk. A miniszterelnök zsarolhatóságára vagy a jelenlegi kormány bosszúvágyára, amely sokszor abban nyilvánul meg, hogy nem az számít amit tesz vagy mond, csupán az, hogy az ellenkezője legyen annak amit a polgári kormány tett.

De érdemes arról is beszélni, hogy miért volt fontos ez Romániának. Belpolitikai hozadéka van a miniszterelnök szempontjából? Vagy egyéb? Miért

kell ezzel is izgatni a kedélyeket és megsértetni másfél-kétmillió alattvalóját? Persze ha azt vesszük, hogy miért kellett tavaly az ünnepséget Csíkszeredába vinni, akkor nincs értelme tovább gombolyítani ezt a fonalat.

Medgyessy Péter minden esetre, amint az természetes is, egyenes folytatója volt Grósz Károlynak, és az aradi szép napoknak.

Lehet a kérdést megközelíteni más oldalról, és naiv meséket mondani arról, hogy ez a gesztus éppen a megbékélést szolgálja, de vagyunk néhány milliónyian akik jól tudjuk, hogy ez mennyire meddő remény és mennyire bizonyítéka gyengeségünknek. Az a kevéske keménység és határozottság, vagy még az sem, csupán méltóság, amit Orbán Viktor mutatott délkelet felé, elég volt arra, hogy tiszteljék és tárgyalási pozíciói javuljanak. Az Orbán-Nastase nyilatkozat aláírásakor sokan kérdezték mit jelentett Orbán mosolya. Nos az egy diplomáciai sikert elkönyvelő mosoly volt. Ráadásul Nastasenak is megadta a lehetőséget, hogy befelé, saját országa felé, sikerként mutathassa fel. Mindketten tudták, hogy szemben a 23 milliós durva hazugsággal, itt a semmiről írnak alá egyezséget. Mindent jól láthattunk a híradókban. Most ezzel szemben az elektronikus média nem árasztott el képekkel. Csendben zajlott az esemény, a legtöbben nem is tudtak róla. Az a mosoly azonban Nastase arcán jelenhetett meg. Egész Románia meg nevetett a markába. Mert nekik ez fontos, nekik van öntudatuk, büszkeségük, sőt – kellően el nem ítélt módon – igényük a szomszéd megalázására.

Közben az élet megy tovább, s a sajtó elhallgatja az esetet. Csak amennyire muszáj volt, annyira emlegették.

Szóba elegyedtem egy átlag magyarral, baloldali szavazó volt az istenadta. Mikor erről kérdeztem, nem tudott semmit. Ő csak baloldali sajtót olvas. Nem akarta elhinni. Nem is értette. Rövid és tárgyszerű háttérmagyarázat után azonban összezsáptam a kezét és így szólt: én minderről nem sokat tudtam vagy hallottam, de ha így van, akkor ez képtelenség, ez megalázó.

Tehát elég lenne a józan paraszti ész és a korrekt információ is a kérdés tárgyilagossá megítéléséhez?

De akkor mi van a magyar kormány házatáján? Náluk ugyanis e két feltételnél több is rendelkezésre áll.

Leányfalu

Szász István Tas

A KÜLHONI MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRSÁG jogintézményének alkotmányos létrehozása (TERVEZET)

AJÁNLÓ: PATRUBÁNY MIKLÓS, A MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGÉNEK ELNÖKE, 2000. AUGUSZTUS 20.

Kapták: Mádl Ferenc köztársasági elnök, Orbán Viktor miniszterelnök, Áder János az Országgyűlés elnöke

Az Alkotmány 6. §-a a következőképpen módosul:

A 6. § (3) bekezdésében az „érez” kifejezés helyébe a „visel” kifejezés lép.

A 6. § a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

(4) A Magyar Köztársaság ettől a felelősségtől indítatva létrehozza a külhoni magyar állampolgárság jogintézményét. Ennek részletes szabályait külön törvény állapítja meg.

- a Magyarország határain kívül élő magyar nemzeti közösségek tagjai nemzeti önazonosságuk megválasztásához és az anyaországhoz fűződő kapcsolatokhoz való, nemzetközi jogon, különösen Koppenhágai Nyilatkozat 32. pontján és az Európa Tanács Keretegyezménye 3. és 17 cikkén alapuló jogukat külhoni magyar állampolgárság választásával akarják kifejezni az Országgyűlés az alábbi törvényt alkotja:

1. § (1) Aki e törvény alapján külhoni magyar állampolgárságot szerez, vagy aki e törvény erejénél fogva külhoni magyar állampolgárrá válik, amíg külhoni magyar állampolgársága nem szűnik meg, külhoni magyar állampolgárnak tekintendő.

(2) E törvény hatálya azokra a személyekre terjed ki, akik a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelnek és külhoni magyar állampolgárságuk elismerését kérik.

(kühoni szülőföld) elhagyását, a Magyarországra vagy más országba való áttelepülést.

(3) A külhoni magyar állampolgárság szabályait annak figyelembevételével kell alkalmazni, hogy azok értelmezése és alkalmazása a magyar közrendbe, a jó erkölcsbe vagy az európai emberi jogi egyezmények által kifejezett, európai nemzetközi közrendbe nem ütközhet.

A külhoni magyar állampolgárság megszerzésének feltételei

3. § A külhoni magyar állampolgárság az arra jogosult nagykorú személy által a hatáskörrel rendelkező és illetékes magyar hatóságnál előterjesztett kérelem alapján nyerhető el.

4. § Külhoni magyar állampolgárságra jogosult a magyar állampolgárság megszerzéséhez szükséges feltételekkel egyébként nem rendelkező, nem magyar állampolgár, ha megfelel a következő feltételeknek:

- a) ha magát magyar nemzetiségűnek vallja;
- b) a magyar nyelvet ismeri;
- c) a kérelem előterjesztésekor nincsen ellene folyamatban büntető eljárás magyar bíróság előtt;
- d) felmenője valamikor bármilyen jogcímen magyar állampolgárságot szerzett, ha a kérelmező jelenleg Ausztria, Csehország, Horvátország, Jugoszlávia, Románia, Szlovákia, Szlovénia vagy Ukrajna területén él.

5. § (1) A 4. § (1) bekezdés d) pont alkalmazásában bizonyítási

Preambulum

A Magyar Köztársaság Országgyűlése a határon túli magyarsággal érzett felelősségétől indítatva fontosnak tartja az egész magyar nemzet, a történelmileg létrejött és a közös múlt és kultúra által összeforrott lelki- és sorsközösség tagjai számára az együvé tartozás keretének létrehozását.

Arra való tekintettel, hogy

- az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 15. cikke szerint minden egyénnek joga van az állampolgársághoz, senkit sem lehet önkényesen megfosztani állampolgárságától és állampolgársága megváltoztatásának jogától;
- az Európa Tanács Állampolgárságról szóló, 1997. május 14-i egyezményének 3. cikke szerint minden állam saját joga határozza meg, hogy kik az ő állampolgárai, hogy ilyen törvényt más államok kötelesek elfogadni mindaddig, amíg ez összhangban áll a nemzetközi joggal;

Alapelvek

2. § (1) Ez a törvény

- elismeri és biztosítja a szabad utazás és tartózkodás jogát;
- intézményesen előmozdítja a gazdasági, szociális, kulturális politikai jogok lehetőség szerint minél teljesebb gyakorlását;
- fokozott figyelemmel alkalmazza a magyar állampolgársági jog hagyományos elveit és a nemzetközi jog előírásait.

(2) E törvény nem értelmezhető és nem alkalmazható oly módon, hogy az közvetlenül vagy közvetve előmozdítsa az állandó lakóhely

nehézség (okirat hiánya, vagy más ok) esetén az előírt feltételt meg­lévőnek kell tekinteni, ha a kérel­mező egyértelműen kifejezte a ma­gyar nemzethez kötődését, külö­nösen

- a magyar nyelvnek, a családi és lehetőség szerint, közéleti (tár­sadalmi, szervezeti stb.) haszná­latával és az utódok magyar nyelvű iskolában taníttatásával;
- keresztlevéllal, iskolai bizonyít­vánnyal, katonai igazolvánnyal vagy más alkalmas dokumen­tummal, beleértve az állandó lakhely szerinti állam által kiál­lított, nemzetiségre vagy szár­mazásra utaló iratot is;
- múltbeli magyar állampolgársá­got vagy a felmenők állampol­gárságát igazoló dokumentum­mal;
- magyar szervezeti tagsággal, il­letőleg a magyar közösséggel vállalt kötődést kifejező maga­tartás igazolásával.

A kérelemhez lehetőség szerint csatolni kell a valamely történelmi magyar egyház helyi, vagy legköze­lebbi magyar érdekvédelmi, kultu­rális, szervezetnek az (1) bekezdés­ben foglaltak figyelembevételével kiállított támogató nyilatkozatát. A nyilatkozat tartalma nem kötelező az eljáró hatóságra, amely nyilatko­zat nélkül is eljárhat.

A külföldi magyar állampolgárság keletkezése

6. § (1) Születésénél fogva kül­honi magyar állampolgárrá válik a külföldi magyar állampolgár gyer­meke.

(2) A külföldi magyar állampol­gársággal nem rendelkező szülő gyermekének külföldi magyar ál­lampolgársága a születés napjára visszaható hatállyal keletkezik, ha másik szülője – teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat, utólagos há­zasságkötés, továbbá az apaság vagy anyaság bírói megállapítása alapján – külföldi magyar állampol­gár.

(3) A külföldi magyar állampol­gár által örökbefogadott személy

szintén külföldi magyar állampol­gárrá válik.

7. § (1) A külföldi magyar ál­lampolgárság megléte eleve nem akadályozza a magyar állampolgárság megszerzésének, de nem is lehet a magyar állampolgárság megszerzé­senek eszköze.

(2) Ha azonban a külföldi ma­gyar állampolgár magyar állampol­gárságot szerez, vagy magyar ál­lampolgárrá válik, elveszti külföldi magyar állampolgárságát.

(3) Magyar állampolgárságnak külföldi magyar állampolgár által való megszerzésének feltételeit tör­vényben kell meghatározni.

8. § (1) A külföldi magyar ál­lampolgárságot a belügyminiszter határozata alapján kiadott magyar útlevél vagy külföldi magyar sze­mélyi igazolvány tanúsítja.

Az útlevél azonos a mindenkori magyar útlevéllel.

(2) A külföldi magyar állampol­gár az illetékes külföldi magyar konzul előtt tesz esküt vagy fogal­mat.

(3) A külföldi magyar állampol­gár útlevelének és személyi igazol­ványának részletes szabályait tör­vényben kell meghatározni.

9. § (1) A külföldi magyar ál­lampolgárság megszerzéséért, újra­szerzéséért vagy az igazolásához szükséges irat kiadásáért ésszerű mértékben díjat (illetéket) kell fi­zetni, amelynek mértéke az admi­nisztrációs költségekhez és az érin­tetett nemzetrészek átlagjövedelmé­hez igazodik.

(2) A díj (illeték) mértékét tör­vény határozza meg.

A külföldi magyar állampolgár jogai és kötelességei

10. § Külföldi magyar állampol­gárt Magyarországon megillető, il­letőleg terhelő jogokra és kötele­zettségekre a Magyar Köztársaság Alkotmányának „Alapvető jogok és kötelezettségek” című XII. fejeze­tében foglaltak irányadóak a követ­

kező bekezdésekben foglalt eltéré­sekkel:

(1) Az Alkotmánynak a diplo­máciai védelemről szóló 69. § (3) bekezdésének

- a választójogról szóló 70. §-ának,
- a társadalombiztosításról szóló 70/E §-ának és
- a művelődéshez való jogról szó­ló 70/F §-ának ezen alkotmá­nyos jogszabályok alapján eddig kiadott és a jövőben kiadandó más jogszabályok értelmezésé­nél és alkalmazásánál a külföldi magyar állampolgárságot nem lehet figyelembe venni, a külföldi magyar állampolgárok­ra külföldi állandó lakóhelyük szerinti állampolgárságuk joga irányadó.

(2) Az (1) bekezdésben felsorolt alkotmányos jogoknak a külföldi magyar állampolgárokra való alkal­mazásának kérdéseit külön tör­vény szabályozza.

(3) Az anyáknak szülés előtt és után nyújtott támogatásról és véde­lemről szóló, az Alkotmány 66. § (2) bekezdésében megfogalmazott sza­bályának, a gyermekek számára nyújtandó védelemről és gondosko­dásról szóló 67. § (1) bekezdésében foglalt szabályának, a továbbá a családok és az ifjúság helyzetéről és védelméről szóló 67. § (3) bekezdé­senek, a munkához való jogról szó­ló 70/B §-ának, az egészséghez való jogról szóló 70/D §-ának értelmezé­séről és alkalmazásáról, valamint ezen alkotmányos szabályok alap­ján kiadott más jogszabályok értel­mezése és alkalmazása kérdésében – a külföldi magyar állampolgár­ságra tekintettel – külön törvény rendelkezik.

11. § (1) Az Alkotmánynak a honvédelmi kötelezettségről szóló 70/H § alkalmazásánál a külföldi magyar állampolgárságot nem le­het figyelembe venni.

(2) A külföldi magyar állampol­gár kötelező katonai szolgálatát külföldi állandó lakóhelye szerinti államban teljesíti.

12. § (1) Az Alkotmánynak a közteherviselésről szóló 70/I §-ánál a külföldi magyar állampolgárságot nem lehet figyelembe venni.

(2) E rendelkezés végrehajtásáról – a külhoni magyar állampolgárságra tekintettel – külön törvény rendelkezik.

13. § A külhoni magyar állampolgár erkölcsi kötelessége különösen:

- a magyar anyanyelv és kultúra ápolása és erősítése;
- a magyar nyelven való oktatásban való részvétellel, a leszámítottak magyar nyelvű iskolázásával vagy más módon;
- a magyar nemzet összetartozásának és megbecsülésének előmozdítása.

Nemzetközi szerződések

14. § A külhoni magyar állampolgárságot magyar bíróság és más hatóság nem veszi figyelembe, azon kétoldalú nemzetközi egyezményeknek az értelmezésénél és alkalmazásánál, amelyek azokkal az államokkal jöttek létre és vannak hatályban, ahol a külhoni magyar állampolgár állandó lakóhelye van.

15. § Magyar bíróság vagy más hatóság a külhoni magyar állampolgárságot magyar állampolgárságként veszi figyelembe azoknak a többoldalú nemzetközi egyezményeknek az értelmezésénél és alkalmazásánál, amelyek ez ideig az Európai Közösségekkel, az Európai Unióval és az Európa Tanáccsal létrejöttek és Magyarországon is hatályban vannak, valamint a jövőben létrejönnek és Magyarországon is hatályba lépnek.

E rendelkezés hatálya kiterjed az európai jog minden jogforrására is ideértve az Európai Közösségek és az Európai Unió tagállamai között eddig létrejött és Magyarországon is hatályba lépő, többoldalú hagyományos nemzetközi szerződéseket is, valamint a jövőben létrejövő és Magyarországon is hatályba lépő ilyen egyezményeket is.

16. § A külhoni magyar állampolgárságot magyar bíróság és más hatóság nem veszi figyelembe a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. számú tvr. értelmezésénél és alkalmazásánál azoknak

az államoknak a viszonylatában ahol a külhoni magyar állampolgároknak állandó lakhelye van.

Külhoni Magyar Állampolgársági Közalapítvány

17. § A külhoni magyar állampolgárok egészségügyi, oktatási, munkavállalási, vállalkozási és jogállásukkal összefüggő jogainak és jogos érdekeinek képviseletére, a számukra létrehozandó adóalap, egészségügyi és oktatási alap kezelésére, a jogalkotás és jogalkalmazás tapasztalatainak állandó figyelemmel kísérésére és elemzésére, jogalkotási javaslatok megtételére megfelelő költségvetési megalapozottságú és a külhoni magyar állampolgárok befizetéseit fogadó Külhoni Magyar Állampolgársági Közalapítvány néven közalapítványt kell létesíteni.

18. § A külhoni magyar állampolgároknak e törvényben nem szabályozott jogai és kötelességei tekintetében a határon túli magyarok magyarországi jogállásáról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

A külhoni magyar állampolgárság megszűnése

19. § (1) A külhoni magyar állampolgárság megszűnik:

- a) a külhoni magyar állampolgár halálával,
- b) a külhoni magyar állampolgárság visszavonásával.

(2) A külhoni magyar állampolgárság visszavonható:

- a) ha a külhoni magyar állampolgárságot a jogszabályok megszegésével, adatok, vagy tények elhallgatásával, illetőleg valótlan adatok közlésével szerezte meg, feltéve, hogy a külhoni állampolgárság megszerzésétől számítva még tíz év nem telt el;
- b) ha harmadik ország területére költözik.

Záró rendelkezések

20. § (1) Az e törvényben nem szabályozott állampolgársági és eljárási kérdésekben a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény és a végrehajtása tárgyában kibocsátott 125/1993. (IX. 22.) Korm. sz. rendelet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy:

- a) a törvény rendelkezéseiből következő további jogalkotás (beleértve a szükséges jogszabály módosítások) programját megállapítsa és gondoskodik a szükséges jogszabályok megalkotásáról és hatálybalépéséről;
- b) törvényjavaslatot terjesszen az Országgyűlés elé a törvény 7. § (3), 8. § (3), 9. § (2), 10. § (2)-(3) és 12. § (2) bekezdésének végrehajtására;
- c) az 1993. évi LV. törvényt és a végrehajtása tárgyában kibocsátott 125/1993. (IX. 22.) Korm. sz. rendeletet módosítsa e törvény figyelembevételével az (1) bekezdésben foglalt rendelkezése végrehajtása érdekében;
- d) a „Külhoni Magyar Állampolgársági Közalapítvány” létrehozásának, feladatainak, hatáskörének, működése költségvetési-pénzügyi megalapozásának részletes szabályait tartalmazó kormányrendelet tartalmát megállapítsa és gondoskodik annak hatálybalépéséről;
- e) a belügyminiszter és a kormány illetékes tagjai e törvényből következő feladatainak részletes szabályait megállapítsa.

Hatálybalépés

Ez a törvény a kihirdetést követő 120-ik napon lép hatályba.

Szerkesztők:
Dr. Zétényi Zsolt,
Dr. Váradi Vilmos,
Dr. Gehér József,
Borbély Imre

DISZKRIMINÁCIÓT KIZÁRÓ TÖRVÉNYKEZÉST!

Kollektív jogok, elkobzott egyházi vagyonok

Azt mondják, hogy a romániai magyarság problémái a közképviselési szövetség kormányzövetségessé válásával – megoldódtak.

Azt hangoztatják, hogy a romániai magyar nemzeti közösség önazonossága megőrzésének útja a fokozatosság, a „kis lépések” politikája, a kormányközeli politizálásból származó előnyök hasznosítása.

Azt a hiedelmet keltik, hogy az erdélyi magyarság sorsa a hatalom megszerzésétől és gyakorlásától, nem pedig a belső önrendelkezés-től, az önkormányzási hatáskörök elnyerésétől függ.

Azt mondom: az erdélyi (romániai) magyar nemzeti közösség szülőföldön való megmaradásának, önazonossága megőrzésének feltétele: a közösségi belső önrendelkezés megélése, tehát a közösségi autonómia törvényes kereteinek létrehozása.

Azt mondom: az erdélyi (romániai) magyar nemzeti közösség önazonossága megőrzésének, továbbadásának egyik meghatározója a Történelmi Magyar Egyházak autonómiája.

Azt mondom: az erdélyi (romániai) magyarságnak nem csak a jogegyenlőséget, de a teljes és tényleges egyenlőséget is ki kell vívnia, a magyar nemzethez tartozását pedig az anyaországgal jogi köteleket jelentő állampolgárság, tehát a kettős állampolgárság jelenítheti meg.

Az erdélyi (romániai) magyar nemzeti közösség kollektív jogait nem ismerik el. Éppen ezért javasoltam az Alkotmány módosítását. Ígyképpen.

ALKOTMÁNYMÓDOSÍTÓ JAVASLATOK

1. szakasz

(1) „Románia szuverén, független, szociális és demokratikus jogállam.”

2. szakasz

(1) „A nemzeti szuverenitás letéteményese a nép, amelytől az államhatalom is származik.”

4. szakasz

(1) „Az állam alapja a román nemzet egysége az együttélő nemzeti közösségekkel.”

6. szakasz

(1) „Az állam elismeri és garantálja valamennyi nemzeti közösség identitásának ápolásához, fejlesztéséhez és

továbbhagyományozásához való jogát a gazdasági, politikai, kulturális élet minden területén.”

(3) „A nemzeti közösségek elnyerhetik a politikai szubjektum minőséget és a személyi autonómiához való jogot. Ez a jog kiterjed az Alkotmány által meghatározott, közjogi személyiséggel rendelkező saját intézmények létrehozására.

(4) „A személyi autonómiával rendelkező nemzeti közösség az előző bekezdésben meghatározott intézményei révén gyakorolja az állam által átruházott hatásköröket az oktatás, a kultúra, a társadalmi tevékenység, a tájékoztatás és az anyanyelvhasználat terén.”

(5) „Az első bekezdésben meghatározott módon, a nemzeti közösség saját határozatai alapján szabályozza az oktatási, kulturális, szociális, tájékoztatási tevékenységét. Az anyanyelvhasználat terén az állami végrehajtó hatalommal együtt, kidolgozza a nemzeti közösségek anyanyelvhasználatára vonatkozó kódexet. Azon régiókban, valamint településeken, ahol a nemzeti közösség a lakosság számának több, mint 10 százalékát képezi, a közéletben anyanyelvét is hivatalos nyelvként használhatja.”

(6) „A személyi autonómiával rendelkező nemzeti közösséghez tartozás egyéni elhatározás eredménye, és e döntésnek az állampolgárra nem lehet semmiféle hátrányos következménye. Ezen elhatározását illetően senki nem kötelezhető nyilatkozatra.”

(7) „Az állam támogatja a nemzeti közösségek és anyanemzetük közötti kapcsolatok elősegítését, a közös határvonallal rendelkező közösségek közötti kapcsolatokat.”

12. szakasz

(5) „A nemzeti közösségeknek joguk van nemzeti szimbólumaik szabad használatára.”

13. szakasz

(2) „A nemzeti közösségek nyelve szintén hivatalos nyelv a megfelelő autonóm közösségekben, a Statútumok előírásaival összhangban.”

21. szakasz

(3) „A nemzeti közösségekhez tartozó személyek az igazságszolgáltatási hatóságok előtt anyanyelvüket szabadon használhatják.”

30. szakasz

(7) „Törvény tiltja az ország, a nemzet, a nemzeti közösségek rágalmazását, valamint az agresszív háborúra, a nemzeti, faji, osztály vagy vallásgyűlöletre buzdítást, a diszkriminációra vagy erőszakra felbújtást.

32. szakasz

(3) „A nemzeti közösséghez tartozó személyeknek joguk van anyanyelvükön tanulni, illetve e nyelven oktatásban részesülni az oktatás minden szintjén, típusán, formájában és szakán.”

(5) „A fizikai személyeknek, szervezeteknek, társaságoknak, egyházaknak joguk van felekezeti és magánoktatási intézményeket létesíteni és fenntartani.”

120. szakasz

(4) „A helyi közigazgatási egységekben, ahol egy nemzeti közösséghez tartozó személyek a lakosság számához viszonyítva egyszerű többségben vannak, e közösségek a Statútum előírásainak megfelelő különleges státusú helyi közigazgatási autonómiát gyakorolják.”

(5) „Egy adott régióban, ahol egy nemzeti közösséghez tartozó személyek a népesség számához viszonyítva egyszerű többségben vannak, joguk van a Statútum előírásainak megfelelő területi autonómiára és anyanyelvüket e régióban hivatalos nyelvként használhatják.”

(6) „A különleges státussal és a területi autonómiával rendelkező nemzeti közösségeknek az identitásuk megőrzéséért és képviselésében gyakorolt autonómiája megnyilvánul a helyi és a regionális autonómia alapelveinek érvényesítésében, a Statútumok előírásaival összhangban.”

(7) „Az autonóm nemzeti közösségek területi alapon működő autonómiája megnyilvánul a szabad és periodikus választásokkal létrehozott konzultatív, jogalkotó és végrehajtó szervek működésében.”

120/1. szakasz

(1) „Az Alkotmány 120. szakaszában biztosított autonómiajog értelmében a közös történelmi, kulturális és gazdasági jelleget viselő, történeti egységet alkotó és a többségi nemzettől eltérő önazonosságú közösség által lakott régiók saját önkormányzathoz juthatnak és autonóm közösségeket hozhatnak létre.”

(2) „Az autonóm közösségek intézményi normáit a Parlament által jóváhagyott autonómia-statútumok tartalmazzák.”

(3) „Az autonómia-statútumokban rögzíteni kell:

- a) a közösség elnevezését, amely leginkább tükrözi történelmi arculatát,
- b) területének határait,
- c) a saját autonóm intézmények elnevezését, szervezetét és székhelyét,
- d) a hatásköröket és ezek ellátásához szükséges eszközöket.”

Fenti módosító javaslatokhoz csatolhatók Mons. + Fejes Rudolf Anzelm O. Praem. Apát, a Nagyváradai Premontrei Kanonokrend Prépost-Prelátusának alkotmánymódosító javaslatai:

Indoklás:

A vallási felekezetek autonómiája feltételezi az egyházi oktatáshoz való jog alkotmányos joggá tételét. Az állam által elismert felekezeteknek biztosítani kell a jogot az egyházi oktatás újrászervezésére, a saját egyházi oktatási intézmények létesítésére és fenntartására az oktatás minden szintjén, formáján, típusán és szakán.

E célból javasolta Románia Alkotmányának módosítását, illetve kiegészítését:

1. – A 29. szakaszban, az (5). bekezdés után új (5') bekezdést, a következő szöveggel:

„(5') A vallási felekezeteknek joguk van az egyházi oktatásra.”

2. – A 32. szakaszban, a (7). bekezdés után új (8). bekezdést, a következő szöveggel:

„(8) A vallási felekezeteknek joguk van az önálló felekezeti oktatás újrászervezésére, felekezeti oktatási egységek és intézmények alapítására és fenntartására:

- a) egyházi személyzet képzésére,
- b) világi oktatás céljából.

A vallási tartalmú tantárgyak oktatási tervét és programját a felekezet illetékes szervei határozzák meg.

Az általános elméleti-, valamint a szaktantárgyak oktatási tervét és programját az illetékes felekezeti szervek az Oktatási Minisztériummal és a Kulturális és Vallásügyi Minisztériummal egyetértésben határozzák meg.

A felekezeti oktatási rendszerbe tartozó oktatási egységekben és intézményekben az oktatókat, a vallási felekezet statútumának megfelelően, az illetékes felekezeti szerv nevezi ki.

Az egyházi oktatási intézmények akkreditációja, az oktatás minden szintjén, formáján, típusán és szakán, a vallási felekezet illetékes szerve által összeállított önértékelő dosszié alapján történik, az oktatási egységek által kiállított oklevelek és igazolások elismerése, valamint ezen okiratoknak az állami oktatási intézmények által kibocsátottakkal való egyenrangúvá tétele révén.”

A fenti közösségi jogok alkotmányos szavatolása az erdélyi magyar nemzeti közösség és az erdélyi Történelmi Magyar Egyházak létérdeke. Nemzeti és egyházi közösségeink megfosztása ezen kollektív jogoktól ellentmond a demokratikus jogállam elveinek, az Európa Tanács, az Európai Unió, az Európai Parlament elveinek és előírásainak.

Nemzetközi kötelezettségek

Az Európai Parlament megbízottjának Romániáról készített Jelentése nem foglalkozik a Történelmi Magyar Egyházak jogfosztottságával.

Az Európai Parlament A5-0259/2001 sz. Határozata szorgalmazza a törvényes rendelkezésekben megtalálható bármely diszkriminatív előírás törlését és felszólítja a romániai hatóságokat, hogy a nemzeti kisebbségek tekintetében alkalmazzák az EU-ban érvényesülő alapelveket.

Az Európai Parlament fenti Határozata előírja Az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Egyezményének 13. cikkelye értelmében a diszkrimináció ellenes törvénykezés bevezetését. Ezen Egyezmény 11. Jegyzőkönyvének 1. cikkelye a tulajdon védelméről, 2. cikkelye a szülők vallási meggyőződésével összhangban levő oktatáshoz és tanításhoz való jogáról rendelkezik.

Az Európai Parlament – Romániai Parlament Integrációs Közös Bizottsága, a 2002. november 5-én Bukarestben tartott soros ülésén elfogadott Ajánlásban az állam tulajdonába jutott vagyontok visszaszolgáltatása tárgyában a következőket fogalmazza meg:

- elismeri az 1989 előtt elkobzott tulajdonok és ezt követően eladottak visszaszolgáltatására vonatkozó folyamat komplexitását, valamint a

tulajdonok értékének, s a kártalanítás mértékének meghatározásával járó problémákat,

- úgy véli, szükségszerű fokozni a helyi adminisztratív hatóságok felelősségét a tulajdonok visszaszolgáltatása terén és az eljárásokat meggyorsítani, oly módon, hogy tiszteletben tartsák az általános jogi alapelveket, távolítsák el az akadályokat a nemzetközi jog alkotta lehetőségek alkalmazása elől és találjanak megfelelő formát a kártérítésnek,
- támogatja a Kormányt abban, hogy tegyen meg minden erőfeszítést a törvényes keretek konszolidálására és alkalmazására az egyházi vagyontok visszaadása terén, beleértve azokat az ingatlanokat is, amelyeket korábban egyházi szolgálatra használtak,
- úgy véli, hogy a statisztikai felmérések kimutathatják a meg nem oldott ügyek számát, s a Kormány biztonsággal megállapíthatja a tulajdon visszaszolgáltatásának akadályait

Az Európa Tanács 1993/176. sz. Ajánlása politikai kötelezettségvállalásra készíti Romániát az egyházi iskolák visszaadása és a tulajdonviszonyok rendezése terén.

Az Európa Tanács az 1997/1123. sz. Határozatában kötelezi Romániát az egyházi vagyontok visszaszolgáltatására a „restitutio in integrum” elve alapján, természetben, s mely esetben erre nincs lehetőség, ott a méltányos értékbeni kártalanításra.

Euro-Atlanti integráció feltétele – a jogorvoslás

Romániának, az Euro-Atlanti integráció során, sokrétű, politikai-, társadalmi-, gazdasági területre kiterjedő feltételeket kell teljesítenie. A partnerek kinyilvánított kötelezettségként tartják számon a Közeptávú Fejlesztési Programot, amellyel a parlamenti pártok és a szakszervezetek is egyetértettek.

Kiemelt jelentőségű a fent említett Program Egyházak általi támogatottsága.

A Történelmi Magyar Egyházak ráészéről határozottan ki kellene jeleníteni: az Euro-Atlanti integráció kiemelt feltételének kellene lennie az Alkotmányban előírt egyházi autonómia törvényes kereteinek megteremtése, az egyházi iskolák visszaszolgáltatása, az egyházi oktatást korlátozó intézkedések megszüntetése, az egyházi

tulajdonok *restitutio in integrum* elve alapján való azonnali visszaadása, illetve, ahol ez természetben nem lehetséges, a méltányos értékbeni kártalanítás rendezése.

E követelmények, illetve feltételek alapján Románia Kormányának, azonnal, sürgősségi kormányrendelettel, törölnie kellene a Történelmi Magyar Egyházakat érintő diszkriminációt a következő törvényekből és rendeletekből:

Az 1945/260. sz. Dekrétumból, amely elrendeli a magyar állami fennhatóság alatt Észak-Erdélyben magyar jogi személy javára bekebelezett ingatlanok tulajdonjogának törlését és a román állam javára való átírását.

Az 1948/176. sz. Törvényből, amely az állam tulajdonába juttatja a teljes egyházi vagyont, amely oktatásra szolgál, minden egyházi iskolát és ahhoz tartozó ingatlant.

Az 1948/177. sz. Dekrétumból, a vallási felekezetek jogállásáról, amely megtiltja a világi oktatást is magába foglaló teológiai szemináriumok működését.

Az 1991/18. sz. Törvényből, a földterületek feletti tulajdonjog visszaállításáról, amely az Egyházak tekintetében korlátozó és jogfosztó.

Az 1997/169. sz. Törvényből, amely a Történelmi Magyar Egyházakat illetően mélyen jogsérő és jogfosztó, hiszen az 1945-ben tulajdonukban volt (maradt!) terület, alig 25-30%-ra állítja vissza a tulajdonjogot. Még súlyosabb a jogsérelem a püspökségek, apátságok, rendek esetében.

Az 1998/13. sz. Sürgősségi Kormányrendeletből, amely csupán egyes egyházi ingatlanok visszaadásáról rendelkezik, s máig nem alkalmazott.

Az 1999/151. sz. Törvény alapján újraköszölt, és módosított 1995/84. sz. Tanügyi Törvényből, amelynek 9. szakasza tiltja a világi oktatást az állami egyházi oktatási intézményben, 166. szakasza pedig minden, az oktatásra és annak működtetésére szolgáló vagyont állami közvagyonnak tekint, s mint ilyent, kötelezően telexkönyveztet az Oktatásiügyi Minisztérium javára.

A 1999/83. sz. Sürgősségi Kormányrendeletből, amelynek a nemzeti kisebbségekhez tartozók, s a Történelmi Magyar Egyházak egyes ingatlanainak visszaadásáról szóló rendelkezései szintén korlátozó jellegűek. Mellékletének kiegészítésére vonatkozó előírásait nem tartják be. Előírásaiban szerepel ugyan néhány, a Történelmi Magyar Egyházaknak visszajuttatandó ingatlan, amelyek közül csupán egy-két épület került vissza az egyházak használatába, illetve tulajdonába.

A 2000/1. sz. Törvényből, amelynek

rendelkezései a földterületek feletti tulajdonjog visszaállításának véglegesítéséről nem változtatnak az 1997/169. sz. Törvény Történelmi Magyar Egyházakat földtulajdonuktól megfosztó és a *restitutio in integrum* elvét nem alkalmazó rendelkezésein.

A 2000/94. sz. Sürgősségi Kormányrendeletből, amely az állam által az egyházaktól elvett ingatlanok visszaadását csupán a püspökségeknek és az országos egyházi központoknak írja elő 10-10 ingatlan visszaadását, holott csak az 1948-1949 elvett iskolák száma meghaladta az 1.300-at. Több százra tehető a más rendeltetésű, állami tulajdonba juttatott ingatlan, s a szerzetesrendek, kongregációk ingatlanainak tulajdonjogáról említést se tesznek!

A 2001/10. sz. Törvényből az 1945 március 6 és 1989 december 22. között az állam tulajdonába átvett ingatlanok jogi helyzetéről, amely kizárja az egyházakat az elkobzott, kisajátított vagy államosított javaik visszaadásának rendezéséből.

Ezen kívül, szabályoznia kell a vallási felekezetek jogállását, – hiszen erről ma is az 1948/177. sz. Dekrétum rendelkezik –, s az elkobzott egyházi anyakönyvek, levéltárak, kegytárgyak visszaszolgáltatását.

Mindezek ismeretében a következő történet.

Az Egyházfők 2000 május 16-án aláírták az egyetértő Nyilatkozatot Románia Euro-Atlanti integrációját elősegítő Középtávú Fejlesztési Programjával. Aláírásakor az Egyházfők felteteleket fogalmaztak meg, amelyek teljesítésére a Kormányt képviselő államminiszter kötelezettséget vállalt.

Fenti eseménnyel egyidőben a Szenátus napirendjén szerepelt az 1945 és 1989 közötti időszakban elkobzott vagy kisajátított ingatlanok kártalanítására vonatkozó törvénytervezet, amely nem tartalmazza az egyházak kártalanítását.

Románia Kormányának, az Egyházfőknek tett ígérethez híven, kötelessége lett volna nyomban az illetékes szenátusi szakbizottsághoz fordulnia, s kiegészítő jelentés formájában az egyházi ingatlanok tulajdonviszonyának törvény általi rendezését szorgalmaznia.

A kormánykoalíció a fenti lépést nem tette meg.

Románia Kormánya, három nappal az Egyházfőknek tett vagyonrendezési ígéret után, 2000 május 19-én elfogadta a 423. sz. Kormányhatározatot, amely által jóváhagyja a Bihar megyei FELIX Gyógyüdülő privatizációját, mely gyógyfürdő a Váradhegyfoki Premontrei Kanonokrend tulajdona volt.

Az egyházi vagyonok visszaszolgáltatására vonatkozó törvény

A romániai vallási felekezetek egyes ingatlanjainak visszaadásáról szóló 2000/94. sz. Sürgősségi Kormányrendeletet módosította és jóváhagyta a 2002/501. sz. Törvény. Lássuk ennek bírálatát.

A törvény címe csakis **egyes ingatlanok** visszaszolgáltatásáról szól! Nyilvánvaló, hogy szó sincs a *restitutio in integrum* elvének alkalmazásáról!

1. Az 1. szakasz csakis a törvény megjelenésekor **meglévő ingatlanok** visszaszolgáltatásáról rendelkezik, amelyeket az egyházaktól **önkéntesen** (in mod abuziv) elvettek 1945 március 6. és 1989 december 22. közötti időszakban. Nem határozzák meg, mit jelent az **önkéntes elvétel**?
2. Az 1. szakasz **kizárja** a törvény hatálya alól a **templomokat, kolostorokat (lacas de cult – egyházi szertartásra szolgáló)**. Nem pontosítják, hogy mit jelent a „lacas de cult”, mert, ha szélesebben értelmezhető fogalom, akkor az állam tulajdonában maradnak a templomok, a kolostorok, amelyek rendszerint a templomokhoz kapcsolódnak, valamint a remetelakok is! **Kirívó diszkrimináció és jogsérelem, hogy a Történelmi Magyar Egyházak, de leginkább egyes szerzetesrendnek templomainak, kolostorainak egy része a román állam tulajdonában marad!**
3. Nem rendezi a törvény azon ingatlanok jogi helyzetét, amelyeket a két világháború között elvettek, s amelyek feletti tulajdonjogot a Történelmi Magyar Egyházak visszanyerték az 1940-1944 közötti magyar állami fennhatóság alatt, és az 1945/260 sz. Törvény rendelkezése alapján ismét visszajegyezték a román állam tulajdonába. A Nagyvárad Premontrei Kanonokrend összes vagyona az állam, illetve már jogi- és természetesen személyek magántulajdonában maradhat, ha nem veszik figyelembe, hogy a Sürgősségi Kormányrendelet a visszaadást 1945 március 6-tól rendeli el, az 1945/260 sz. Törvény pedig 1945 áprilisában lépett hatályba!
4. A 2. szakasz (5) bekezdésének megfelelően, a visszaadásról, illetve a visszautasításról a Különleges Bizottság dönt. Ám, nincsenek meghatározva a visszautasítás feltételei?

5. A 2. szakasz (6) bekezdése szerint, a Bizottság határozata megtagadható a Közigazgatási Bíróságon, s ennek határozata a polgári törvénykönyvnek megfelelően, egyéb úton megfellebbezhető. Tehát: a jogi eljárást egy újabb intézmény közbelépése hosszabbíthatja – a közigazgatási bíróságé.
6. A 3. szakasz (1) bekezdése arra kötelezi az autonóm rendeket és kongregációkat, hogy a visszaszolgáltatást igénylő kérvényeket a püspökségeken keresztül adják be.
7. A 3. szakasz (2) bekezdése a volt tulajdonosi minőség meghatározását a 2. szakasz (3) bekezdésében előírt Végrehajtási Szabályzatra bízta. Tehát a tulajdonos elvett vagyona feletti tulajdonjogát nem a törvény, hanem a végrehajtó hatalom által összeállított szabályzatban megjelölt kritériumok alapján határozzák meg! Ám, egy ilyen szabályzatban, nem lévén közvetlen parlamenti ellenőrzés alatt, tulajdonosi jogot sértő feltételek is szerepelhetnek.
8. A 4. szakasz (4) bekezdésének rendelkezése értelmében, az esetleges felújítások költségeire vonatkozó vitás kérdések megoldása, az érvényben levő törvényeket figyelembe véve, az ingatlan bérelőjére és tulajdonosára tartozik. Ez azt jelenti, hogy az ingatlant 50-55 éve bitorló anyagi feltételeket szabhat az ingatlan visszaadásakor. Például: a Nagyváradai Római Katolikus Püspöki Palota, amelynek visszaadásaért már közel egy évtizede az egyház által indított perben a Művelődési Minisztérium több milliárd lej beruházási összeget jelölt meg, soha nem jut majd vissza a Püspökség tulajdonába, mert még a bélyegilletéket sem tudja kifizetni! Hasonló a helyzet a Nagyváradai Római Katolikus Püspökség tulajdonát képező Szent József Korházzal is, amelynek esetében a Nagyváradai Egyetem fogalmazott meg teljesíthetetlen anyagi feltételeket!
9. A törvénytervezet nem szabályozza azoknak az egyházi ingatlanoknak a jogi helyzetét, természetbeni visszaszolgáltatását, illetve az ezek után járó kártalanítást, amelyek 1989 után jutottak fizikai vagy jogi személyek tulajdonába! A magyar egyházi vagyonok jó része ugyanis állami tőkével, illetve állami és magántőkével működő kereskedelmi társaságok, vagy éppen természetes személyek tulajdona lett. Példa erre a Nagyváradai Premontrei Kanonokrend szentmártoni és nagyváradai ingatlan vagyona.

10. És mi történik azokkal az egyházi ingatlanokkal, amelyek már nem léteznek? A törvénytervezetben nincs erre vonatkozó rendelkezés!

Lássuk, miként rendelkezik az 2002/501-es Törvény Végrehajtási Szabályzata?

A Végrehajtási Szabályzat előírja, hogy azon egyházi ingatlanokra, amelyeket a Bécsi Döntés (a szabályzati szöveg szerint Diktátum) előtt a román állam tulajdonába juttattak, majd később visszaírtak az egyházak tulajdonába – a törvény nem vonatkozik, tehát ezek 1945 március 6. utáni elvétele nem tekinthető önkényesnek!

E rendelkezés alkotmányellenes, a törvény szellemével és betűjével ellentétes, mert:

- A törvény nem tesz kivételt az 1945. március 6. és 1989. december 22. között önkényesen, jogcímmel vagy jogcím nélkül, állam tulajdonába juttatott ingatlanok között, tehát azokat az egyházi ingatlanokat, amelyek 1945. március 6-án telekkönyvben az egyház tulajdonába voltak bejegyezve és amelyeket 1945. március 6. után 1948-ig az állam elkobzott, a törvény hatálya alá tartoznak.
- A Bécsi Döntés (szabályzati szöveg szerint Diktátum) előtt, az 1921-es Földreformtörvény hatására az egyházak földvagyonának 84 százalékát a román állam tulajdonába juttatták. Ezen ingatlanokat 1940-1944 között telekkönyvben nem írták vissza az egyházak tulajdonába. Voltak azonban olyan ingatlanok, amelyeket – túlkapással, törvénytörően – a földreform ürügyén a román állam kisajátított, pld. épületeket, belterületeket. Ezen ingatlanokra már 1922-ben és 1932-ben illetékes hatósági határozatok születtek, hogy nem tartoznak a földreform hatálya alá, s ezért ezen ingatlanokat 1940 és 1944 között visszajegyezték jogos tulajdonosaik tulajdonába – az egyházak tulajdonába! A Végrehajtási Szabályzat értelmében ezeket az ingatlanokat az egyházi intézmények nem kapják vissza!
- 1936-ban Onisifor Ghibu magán-személy – akkori minisztériumi alkalmazott – kezdeményezésére, magyarellen és egyházellenes

usztítás eredményeképpen, az akkori törvényes előírásokat semmibe véve, telekkönyvi rektifikáció révén számtalan egyházi ingatlant a román állam tulajdonaként jegyezték be. Így került a román állam tulajdonába a Nagyváradai Premontrei Kanonokrend teljes vagyona. Ezen ingatlanokat 1940-1944 között visszaírták az egyházi intézmények tulajdonába, s 1948-ig azok tulajdonában is voltak. 1945 és 1948 között ezen ingatlanok feletti, telekkönyvbe bejegyzett egyházi tulajdonjogot az 1945/260. sz. Törvényre hivatkozva, amely az Észak-Erdélyben alkalmazható törvénykezésre és a szerzett jogokra vonatkozik a „magyar megszállás alatt”, megsemmisítették és átírták a román állam javára. Ám, az 1945/260. sz. Törvény 1945. április 4-én lépett életbe, tehát 1945 március 6. után, s így az állam által elkobzott egyházi ingatlanokat a 2002/501. sz. Törvény értelmében vissza kellene szolgáltatni. A Végrehajtási Szabályzat éppen ezt akadályozza meg!

- A Törvény értelmében az elkobzott egyházi ingatlanokkal együtt vissza kell szolgáltatni a hozzá tartozó (apartinatoare) területeket is. A Végrehajtási Szabályzat azonban pontosítja, hogy az ingatlanhoz tartozó terület csakis az, amely annak használatára szolgál és amely ma ezzel együtt bekerített! A szerzett jog sérül, hiszen e rendelkezés megakadályozza az egyházi ingatlanokkal egyszerre elvett belterületek visszaadását, ha e területek most nincsenek az ingatlannal egy kerítésen belül. Ez a helyzet például a Premontrei Kanonokrend nagyváradai telkeivel, jelesen a volt premontrei főgimnáziumhoz tartozóval – a mai Vointa Stadionnal.
- A Végrehajtási Szabályzat szerint a már nem létező épületekhez tartozó belterületek nem jutnak vissza az egyházak tulajdonába, holott a Földtörvények a szabad telkeket visszajuttatják a volt tulajdonosoknak!
- Mélyen jogsértő a Végrehajtási Szabályzat azon rendelkezése is, amely megakadályozza a tulajdonjog visszaállítását az állam tulajdonában levő azon templomokra és kolostorokra, amelyekben rendszeres egyházi szertartás folyik. A Premontrei Kanonokrend nagyváradai temploma és kolostora, valamint a szentmártoni temploma és kolostora az állam tulajdonában van. Templomaiban a kanonokrend a római-katolikus szertartás szerint

miséz, a nagyváradi kolostorában a líceum működik, a szentmártoni kolostort a SANIFARM S.A. bitorolja.

A törvények és rendeletek, az euroatlanti integráció során tett politikai kötelezettségvállalások létezése mellett, a Nagyvárad Premontrei Kanonokrend Prépostsága állam által elkobzott vagyonából semmit nem kapott vissza, ezért, a törvényes rendelkezéseknek megfelelően, több pert kellett indítani. Egyik ilyen keresete a föld feletti tulajdonjoga visszaállítása tárgyában a 2002/2139. sz. Bírósági Dosszié, amelyben a Prépostság kéri a nagyváradi Bíróságot, hogy semmisítse meg a Nagyvárad Muncipium Tanácsa keretében működő Helyi Bizottság tulajdonjogot visszautasító határozatát.

Az alperes Nagyvárad Tanács meghatalmazottja, a visszautasító, tehát a Kanonokrend tulajdonjogát el nem ismerő határozatnak magyarázatoként egy 1937-ben megjelent könyv 275-315. oldalának fénymásolatát csatolta a dossziéhez, amely könyvnek sem a szerzőjét, sem a kiadóját nem tüntette fel.

E kivonatban becsmérő, xenofób, magyarellenes, diszkriminatív érveléssel tárlják elő a bizonyítékokat, az igazságszolgáltatást befolyásoló lépéseket, amelyek 1936-1937-ben – telekkönyvi rektifikáció révén – a Premontrei Kanonokrendet vagyonától megfosztó bírósági határozatokhoz vezettek.

A könyv XV. fejezetének címe: „Felkészülés egy nehéz és meglepetéssel teli harcra, amelyet nagy győzelem követett. A Bihari Törvényszék véget vetett a jogszerint gyanús helyzetnek.

Az 1937. február 20. „végzés” bizonyítja az igazságszolgáltatás befolyásolását – és ma is ennek szándékát ezen anyag dossziéba való letételével! –, a Római-Katolikus Egyházhhoz tartozó Premontrei Kanonokrend tulajdonjogának megsértését eredményező határozat meghozatalában.

Idézünk néhány megfogalmazást, amely érthetővé teszi határozott tiltakozásunkat a Nagyvárad Tanács lépése ellen, amely még ma is a két világháború között a földtulajdon jog visszaállítására vonatkozó polgári perben elhangzott egyház- és magyarellenes érveket hangoztatja, amelyek szöges elentétben vannak a jogállam alapelveivel, Románia ma érvényben levő törvényeivel, a nemzetközi egyezményekkel, az Alkotmány előírásaival.

• „Együttműködési megállapodás Istrate Micescu úrral.

Az újságból tudomást szerezve a Premontreiek ügyéről, Istrate Micescu úr, jelenlegi Igazságügyi Miniszter...megkért arra (Onisifor Ghibu), tájékoztassam a kisebbségi vallási politika újabb problémáiról, melyek annál is inkább érdekelték, mivel abban az időben ő vezette az ország egész területén a román keresztény ügyvédek energikus akcióját, hogy minden területen igazságosan birtokba vegyék az idegenek által leigázott román elemeket. Bukarest, 1937 január 12.”

Következésképpen: 2002-ben, egy jogállamban, lehet ilyen érveket felhozni azért, hogy bírósági határozattal megakadályozzák a Premontrei Kanonokrend beltelkek feletti tulajdonjogának visszaállítását? A Premontrei Kanonokrendet lehet „idegennek” tekinteni Romániában, amely leigazza a román elemeket?

• „Istrate Micescu levele Onisifor Ghibuhoz.

Az ön lelkes levele nyomán, amelyben feltárta azokat a jogi problémákat, amelyek a nemzeti tudat erősítésére szolgálnak a ránk leselkedő burkolt és álnok ellenségeskedésekkel szemben, megígérem szakmai és személyes közreműködésemet, valamint a Román Keresztény Ügyvédek Egyesületének közreműködését.”

Következésképpen: ha 2002 júliusában a Nagyvárad Tanács nevében ilyen szöveget lehet mellékelni a bírósági dossziéhez, akkor ez azt sugallja, hogy a román állam által jogi személyiséggel elismert Premontrei Kanonokrend, amely az Alkotmány szerint az állammal szemben autonóm Római-Katolikus Egyházhhoz tartozik, azért, mert a törvény értelmében igényli a nagyváradi belterületei feletti tulajdon jog visszaállítását, „burkolt és álnok ellenségeskedésekkel a román nemzeti tudatot veszélyezteti”?

• „Dr. N. Zigre úrral (későbbi Kultuszminiszterrel), a Nagyvárad Ügyvédi Kamara dékánjával való megállapodás.

(Onisifor Ghibu) Többek között, megmutattam Micescu levelét is és ő azon a véleményen volt, itt az ideje, hogy a Román Állam és a Premontreiek közötti per az egész romániai közösségi lelkiismeret perévé váljon a premontrei katolikus szerzetesség álarcá alá rejtőzött magyar ármánykodás ellen.”

Következésképpen: 2002 júliusában, a Nagyvárad Tanács képviselőiben, a belterületek feletti tulajdon jog visszautasítása mellett érvelő anyagban olyan, 1937-ből származó, megfogalmazásokra hivatkoznak, amelyek

ma is azt sugallják, hogy a Premontrei Kanonokrend a „katolikus szerzetesség álarcá alá rejtőzött magyar ármánykodás” megtestesítője. E rágalom – ma – annál is súlyosabb, mivel az idézett szöveggel arra buzdítanak, hogy a helyi hatóság és a Premontrei Kanonokrend közötti pert „ az egész romániai közösségi lelkiismeret perévé változtassák”, mely szöveg magyarellenes volta nyilvánvaló!

A 2000/94. sz. Sürgősségi Kormányrendeletet módosító és jóváhagyó 2002/501. sz. Törvény, amely a romániai vallási felekezetek egyes ingatlanjainak visszaszolgáltatásáról rendelkezik, s kiváltképpen ennek Végrehajtási Szabályzata, amely előírja, hogy azon egyházi ingatlanokra, amelyeket a Bécsi Döntés (a szabályzati szöveg szerint Diktátum) előtt a román állam tulajdonába juttattak, majd visszaírtak az egyházak tulajdonába, s 1945 március 6. után, egészen 1948-ig telekkönyvben is azok tulajdonába maradtak, a törvény nem vonatkozik, közvetlenül a fenti rágalmozó, egyház- és magyarellenes érveléseket hozza vissza és juttatja előtérbe, nemcsak a köztudatban, hanem 2002-ben, a tulajdon jogot törvény alapján visszaigénylő által indított bírósági eljárás során is.

E tárgyban a Premontrei Kanonokrendi Prépostság megkereste az Európai Parlament Integrációs Bizottságának elnökét és tagjait, a Vatikán bukaresti megbízottját, jogorvoslat kérvé és remélve.

Bízom abban, hogy egy demokratikus jogállamban, az európai integráció jelen szakaszában érvényesülni fognak azok az elvárások és alkotmányos elvek, amelyek védik a tulajdon jogot, tiltják a diszkriminációt, tiszteletben tartják az egyházi autonómiát és betartják a törvény betűjét: visszaadják azon egyházi vagyonekat, amelyeket 1945. március 6. és 1989. december 22. között az állam vagy bármely más hatóság önkényesen elvett – tehát a Nagyvárad Premontrei Kanonokrend elkobzott vagyonát is, amely magába foglalja a nagyváradi templomot és kolostort, a nagyváradi főgimnázium és a volt Jogi Akadémia épületét, a hozzá tartozó területeket, a nagyváradi telkeket, a szentmártoni templomot és kolostort, a szentmártoni ingatlanokat és a Félix Fürdőt, valamint a Földtörvény által előírt mezőgazdasági- és erdőterületeket!

2002-11-20

Dr. Csapó I. József

Nem csökken a támogatás

Decemberben terjeszti az Országgyűlés elé a kormány a kedvezménytörvény módosítási csomagját. Az RMDSZ azt szeretné, ha már a szervezet által nem kívánt változtatás megtörténik, a törvény terjessze ki az oktatási-nevelési támogatást az egygyermekes családokra is. A magyar kormány azt ígéri, a módosítás nem érinti a kedvezményeket, és a többi támogatás sem csökken. Erről kérdezte Simon Judit Szabó Vilmos politikai államtitkárt.

Bársony András, a külügyi tárca politikai államtitkára bejelentette, a kormány mintegy két hónapon belül az országgyűlés elé terjeszti a kedvezménytörvény módosítását. Milyen változtatásokra lehet számítani?

Elkészült a nulladik változat, amely figyelembe veszi a szomszédos államokkal és az érintett magyar szervezetekkel folytatott konzultációkat. Elkezdődik továbbá a Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT) előkészítése. Az új szlovák kormánnyal is megindulnak a törvény alkalmazásáról szóló megbeszélések. A módosítást úgy határoztuk meg, hogy a kedvezménytörvény megfeleljen annak a célnak, amiért a jogszabály létrejött és a kisebbségi közösségek elvárásainak, elfogadható legyen a szomszédos államok kormányai számára, és kerüljön összhangba az európai normákkal. A kabinetnek szüksége volt néhány hónapra, hogy a módosítás tartalmazza a velencei bizottság ajánlásait (ehhez már az Orbán-kormány megtette az előkészületeket), valamint olyan kérdésekre is megoldást javasol, amelyek a kétoldali viszonylatban nyitottak maradtak.

Érinti a módosítás az Orbán-Nastase paktumot?

A megállapodás a román féllel úgy szól, hogy a módosításig mindkét ország érvényesnek tekinti az Orbán-Nastase memorandumot, de

a változtatást követően ez okafogyottá válik, mert a megújított jogszabály tartalmazza majd mindazt, amit a memorandumban lezögeztek.

Az RMDSZ úgy véli, szükségtelen a módosítás, illetve ha mégis bevezetik, akkor a törvény terjessze ki az oktatási-nevelési támogatást az egygyermekes családokra is.

Ismert az RMDSZ álláspontja, hogy a kedvezménytörvény alkalmazása végrehajtható, de az Orbán-Nastase megállapodás nem zárt le minden kérdést. A megállapodás még nincs a törvénybe iktatva. A júniusi MÁÉRT-értekezleten az RMDSZ és a többi magyar szervezet is megadta a meghatalmazást a magyar kormánynak a paktum módosítására. A november 18-i MÁÉRT-en megismerik a változtatásokat, melyek megoldást tartalmaznak a munkavállalás kérdésére, és kiderül, miképpen lehet ki-terjeszteni az oktatási-nevelési támogatást az egygyermekes családokra. Megjegyzem: a javaslattal kapcsolatban megkezdődtek a konzultációk. Ezt a parlamentnek el kell fogadnia.

Az ellenzék szerint leálltak a határon túlra irányuló támogatások. Mi történik? Milyen átszervezést tervez a kormánykoalíció?

Nem álltak le a támogatások. Állítani bármit lehet, de kijelentéseire senki sem tud példát monda-

ni. A Illyés Közalapítvány kuratóriumának átalakulása sem jelentette a támogatások leállítását, hiszen testület végig dolgozott, elbírálta a pályázatokat. Az Apáczai Csere János Alapítvány és az Új Kézfogás Alapítvány folyamatosan végzi teendőit. A Medgyessy-kormány jelezte, nem kíván változtatni a támogatások intézményrendszerén. Nyilvánvaló, hogy az új kabinet más szempontok szerint határozza meg a támogatottak körét. Volt, akiket az előző kormány politikai vagy egyéb okok miatt nem tartott érdemesnek a támogatásra. Átláthatóbbá váltak a támogatások, s az elosztás is demokratikusabb lesz. Az Illyés Közalapítvány október elsejétől működő kuratóriuma is tevékenykedik, illetve 2003. január elsejétől az Új Kézfogás Alapítványt is új kuratórium irányítja. A kormány vállalása szerint a támogatások kerete nem csökken, a jövőben pedig a gazdaság teljesítőképessége mutatja meg, milyen területen és hogyan növekedhet.

Most készül a költségvetés. Ebben hogyan jelennek meg a határon túli magyarságnak szánt támogatások?

A költségvetés-tervezetben, melyet a kormány a parlament elé terjesztett, érvényesül az a vállalásunk, hogy nem csökkennek a támogatási összegek. A kormány az előző évhez hasonló nagyságrendben szándékozik elkülöníteni a költségvetésből a határon túli magyarság támogatására szánt összegeket az Illyés Közalapítvány, az Új Kézfogás Közalapítvány a Határon Túli Magyarok Hivatala számára. A kabinet értelemszerűen biztosítja a kedvezménytörvény végrehajtását, az ehhez szükséges pénzösszeget.

Gyakorlatilag semmi nem változik. Annyi a különbség, hogy a támogatásra szánt összeg nem a Külügyminisztérium, hanem a Miniszterelnöki Hivatal keretében jelenik meg – a felépítése ugyanaz marad.

Magyarországon az alkotmány

módosításáról is folyik a vita. Az alaptörvény meg kell, hogy feleljen az Európai Unió elvárásainak. érinti ez a határon túli magyarságra vonatkozó kitélt?

A módosítás nem érinti ezt a kitélt. Nincs tudomásom róla, hogy egyáltalán felmerült vagy felmerülhetne, hiszen a kisebbségek jogainak biztosítása az Unión belül is fontos elv. Minden nemzet azért a nemzettársaiért felelős, akik más országban élnek. Nem tartom szükségesnek a változtatást, és az Európai Unió joganyaga sem kéri. Minden jel szerint Magyarország mellett Szlovákia és Szlovénia – ahol magyar kisebbségek élnek – esélyes a csatlakozásra. Ha csatlakozni fogunk, akkor a magyar kisebbség számára is más feltétel-rendszert biztosítunk.

Említette, hogy az előző kormány politikai okokból nem támogatott bizonyos rétegeket. A jelenlegi kormány is figyelembe vesz politikai szempontokat a támogatások odaítélésekor?

Nincsenek politikai szempontok. Ellenzékben is helytelenítettük, hogy a kormány aszerint avatkozik be a támogatásokba, hogy az adott határon túli párt vagy szervezet rokonszenvezik vagy sem az aktuális koalíció pártjaival. Kormányunk érvényesíteni akarja azt az elvet, hogy nem ilyen szempontok szerint kell odaítélni a támogatásokat. A határon túli magyar közösségek társadalmába, illetve szervezeteinek belső életébe sem kívánunk beavatkozni. Nem akarunk szociáldemokrata vagy polgári-liberális köröket szervezni. Úgy véljük, a támogatásokat és a gazdaság fejlesztését célzó programokat az egész kisebbségi közösség érdekében kell adni. Az illető magyar közösség legitim szervezetével együttműködve határozzuk meg azokat a köröket, célokat, amelyeknek, illetve amelyekre folyósítandók a támogatások.

Takács Csaba ügyvezető elnök kijelentette, az Illyés alapítvány az oktatási-nevelési támogatás céljára elkülönített 1,2 milliárd forint nagy hányadát más pályázatokra költötte. Hozzátette, a 17 ezer igénylésből mindössze ötvenötöt bíralt el a kuratórium. Felgyorsul-e a támogatások odaítélése és pótolja-e a kor-



Keresd – Bethlen kastély

mánya a hiányzó mintegy 700 millió forintot?

Egyetértek Takács Csabával. Az előző kormány valóban elkülönített 1,2 milliárd forintot, majd néhány hónap múlva – figyelembe véve a választások eredményét – az összeget más pályázatok számára is felszabadította. A kuratórium élt ezzel a lehetőséggel. Meglátjuk, pontosan mennyi maradt a pénzből. Folyik a beérkezett pályázatok elbírálása, és ameddig a meglévő összeg ezt biztosítja, ebből utalják át a támogatást. Attól a pillanattól, mikor már nem lesz elegendő, a kormány továbbra is fenntartja a kedvezményt, tehát minden jogosult megkapja a támogatást. Egyébként még a régi kuratórium több száz oktatási-nevelési pályázatot bíralt el.

A kárpátaljai és a vajdasági magyarság levélben fordult Magyarországi miniszterelnökéhez, hogy az uniós csatlakozással járó vízumkényszerszert ne alkalmazzák Ukrajnával és Jugoszláviával szemben, mivel ez nehezíti az ott élő magyarság átjárását az anyaországba. Hogyan lehet megoldást találni kérésükre?

Pontosítanék: a levélben az szerepel, hogy konzultáció kezdődjön az érintett országok kormányaival és az ott élő magyarság szervezeteivel arról, hogyan lehet megtalálni bizonyos kedvezményes eljárás-

kat. A mindkét szomszédos országban élő magyar közösség, szomorúan bár, de tudomásul vette, hogy Magyarország uniós csatlakozása következtében ezekben az államokban bevezetik a vízumot. De fontos megtalálni a kedvezményes lehetőségeket. A külügyminisztérium és a HTMH szakértői egyeztetnek a magyarság szervezeteivel, a kormány pedig az érintett kormányokkal tárgyal. A MÁÉRT-értekezleten is konzultálnak a kérdésről.

Életrajz

Szabó Vilmos a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára. Miután a Medgyessy Péter miniszterelnök megalakította kabinetjét, a szocialista politikust nevezte ki, hogy ellássa a határon túli magyarságra vonatkozó feladatokat a magyar kormánykoalícióban. Szabó a Magyar Szocialista Párt (MSZP) külügyi titkáráként ismerte meg a Kárpát-medencei magyarság helyzetét, szervezeteinek vezetőit. Az országgyűlés külügyi bizottságának alelnökeként betekintést nyert a szomszédos országok kisebbségpolitikájába.

Az államtitkár gyakran látogat Erdélybe, nős, három leány édesapja.

(Erdélyi Riport)

ÉVVÉGI SZÁMVEVÉS

Miért veszítette el a nemzeti oldal a választásokat?!

A most elmúló 2002-es esztendő arról lesz nevezetes, hogy az ígéretes indulás ellenére, a magyar nemzeti erők vereségét idézte elő. Két vesztes választás: a parlamenti és helyhatósági, a politikai élet olyan jelensége az un. rendszerváltás óta, amely gondos elemzést igényel. Az általános szóhasználat és politikai terminológia a jobboldal vereségéről beszél, tévesen és félrevezetően, folytatva a több évtizedes megtévesztő gyakorlatot, amelyet az un. baloldal 1945 óta alkalmaz.

Mert világosan látnunk kell: nem politikai „oldalak” ellentétéről és harcáról van szó, hanem jól körvonalazható érdekcsoportok (gazdasági, társadalmi és kulturális) szövetkezéséről, amelyeknek csak megközelítő megnevezése a jobb- és baloldali jelző. Nem arról van szó, hogy egyik pártcsoportosulást vagy szövetséget felváltotta egy másik, ami ugyebár a demokráciában természetes jelenség, hanem a nemzeti jövőendő egészére kiható, társadalmi, gazdasági és szellemi orientációváltásról, amely több évtizedre kiható válság előidézője, jövőendő nemzeti tragédiák okozója lehet.

Mit képvisel és kikből áll ma az un. baloldal, a két szövetkezett párt (MSZP, SzDSz), amely valójában csak felvette, mondhatni kisajátította a baloldali jelzőt, hogy szalonképessé tegye magát a nyugati szocialista és liberális szervezetek előtt, amelyeknek így elfogadott tagjai lehettek? Mert összetétele és szellemisége is egészen mást mutat. Az MSZP vezető garnitúrája, a kádári kommunista párt felső- és középkáder anyagából, annak ifjúsági képződményeiből feltöltött politizáló értelmiségből állt össze, annyira, hogy még az egykori belső ellenzékét (Pozsgay Imre, Szűrös Mátyás) is kiszorította a politikai életből. Viszont egyértelműen befogadta, sőt irányító szerephez juttatta és a háttérben ma is cselekvő erőként vesznek részt olyanok, akik a rendszerváltás konjunktúráját kihasználva, hatalmas vagyonra tettek szert (Kapolyi László, Máthé László, Suchmann Tamás, Medgyessy Péter, Békesi-Csehák házaspár stb.). De nem kapott teret egyetlen valódi szociáldemokrata sem, sőt magának a Szociáldemokrata Pártnak az újrászervezését is megakadályozták a kádári utódpárt szervezői, akik most odáig merészkednek, hogy fel akarják venni a Magyar Szociáldemokrata Párt elnevezést. Tennék ezt azok, akik az egykori szociáldemokrata vezető, Riesz István gyilkosainak, Kéthly Anna kiülőzőinek jogutódai,

és élvezik ma is elődpártjuk, a kommunista MSZMP minden vagyonát, intézményeit, nyílt vagy burkolt tulajdonosként. Ez a politikai garnitúra, támaszkodva arra a klientúrára, szervezeti erőre és nem utolsósorban arra a politikai rutinra, amely az évtizedek során jól bevált eszközeivel – demagógia, gátlástalan ígéretés és hazudozás, a tények önkényes értelmezése, „a mindent a hatalomért” lenini jelszó adaptációja, saját bűnei másokra kenése – másodszor is választást nyert. A csalást, vesztegetést, mint jól bevált politikai eszközt, nem emlitem, mivel csak feltételezések vannak, melyek bizonyításra szorulnak. Talán a történelemnek erről is lesz egy-két szava.

Mindezeket a „fegyvereket” sikerrel tudta forgatni, mert megtartotta a kezébe kaparintott hírközlés, sajtó, tv, rádió majdnem teljes eszköztárát, amely évtizedek óta, amúgy is neki dolgozott. Ez pedig állandó, kitartó, következetes tevékenységével nem tett mást, mint a leendő koalíció igazát hirdette, már jóval a választások előtt és a nemzeti kormány lejárátását célzó akcióknak tág teret biztosított, nem egyszer kezdeményezve azt.

Már egy évvel a választások előtt fel erősödött a céltudatos kampány a nemzeti erők lejárátására. Céltudatosan kidolgozott, tervszerűen lefolytatott, külföldi szakemberek bevonásával is megtervezett és következetesen végrehajtott akcióról volt szó, melynek gyakorlatba ültetésére sem anyagi, sem szellemi erő nem sajnáltak.

A kampány előkészítése során, a kormány ellehetetlenítésére nehézségeinek fokozására nem sajnálták igénybe venni külföldi „szövetségeseiket”. A nemzetközi baloldali erők befolyásolásával elérték, hogy a kormányzat minden külpolitikai lépése kedvezőtlen fénybe kerüljön. Személyes közreműködéssel provokálták ki például az un. státustörvény kedvezőtlen fogadtatását, ha-

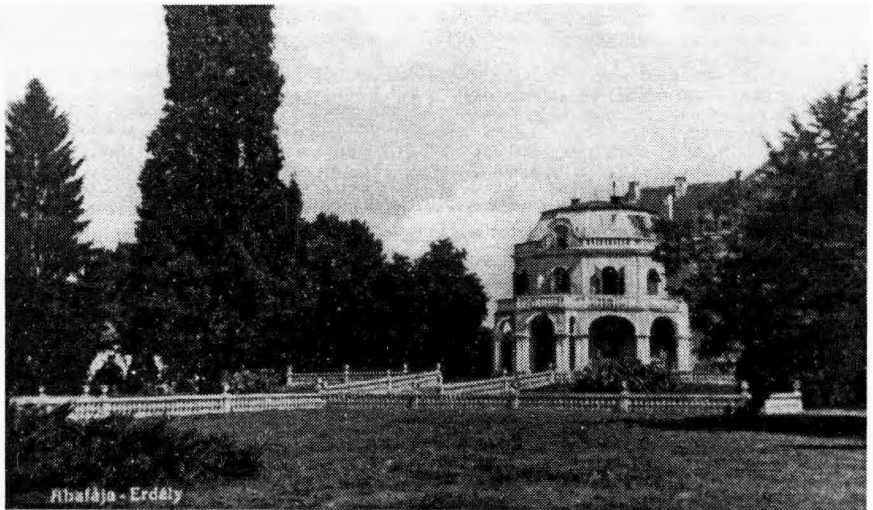
zug híresztelésekkel riogatták a közvéleményt a külföldi munkavállalók több milliós beözönlésével, mely veszélyezteti a magyarországi munkavállalók százezreinek munkahelyét stb. Állandó „leleplező” kampányokat dobtak be a köztudatba, számonkérve olyan mulasztásokat, melyeket egy kormányzati ciklusban nem lehetett megoldani, melyek főként az előző, „baloldali” kormányzattól is örökölt helyzetből következtek (egészségügyi, tanügyi bérlemaradások stb.) Ezek állandó felszínén tartásával egyidejűleg ígérték megoldásukat programjuk megvalósítása, választási győzelmük esetén, amelynek feltétele természetesen a szavazatok többségének elnyerése. Tudatosan és átgondoltan megcélzottak olyan társadalmi kategóriákat, mint a nyugdíjasok, félrevezetve őket, megvádolva a kormányt, hogy megfosztotta őket, mintegy 20 ezer forintnyi összegtől, mely szerintük minden nyugdíjast érintett s ennek kifizetését ígérték, vagyis leendő szavazatokat vásároltak meg. Tisztában voltak, hogy ez legalább néhány százezer szavazatot hoz a konyhára az MSZP-nek. Mindezt rendkívül agresszíven, megfelelő kampányszöveggel társították és gondoskodtak arról, hogy minél szélesebb körbe eljusson. Ugyanakkor bevetették a régi bevált bolsevik, lenini taktikát a velük szembenálló politikai erők megosztására. Kapcsolatrendszerük felhasználásával, burkoltan ugyan, de bátorítottak minden olyan erőt, mely eddig kiszorult a hatalomból, politikai ellenerővé kovácsolták őket. Így jött létre az un. Centrum Párt, melynek legfőbb szerepe az volt, hogy tömörítse azokat a politikai erőket, amelyeket a FIDESZ vezetett pártszövetség nem tudott vagy nem akart integrálni. Ezeknek fő szerepe a jobboldali erők megosztása és a FIDESZ-MDF koalíció gyengítése volt azáltal, hogy szavazatokat vonjon el a nemzeti erők oldalától. Ezekbe tömörültek a zöldek, a KDNP maradványai, a Néppárt töredéke, melyek látszólag független szerepet játszottak, de legalább 400 ezer szavazatot vittek el a nemzeti erők oldaláról. Hasonló szerepet töltött be a MIÉP vezetés is, mely elősegítette az MSZP győzelmét, miközben kizárta magát, mivel csak megközelítette, de nem tudta elérni a parlamentbe jutás 5%-os küszöbét. A CENTRUM és a MIÉP több mint 8%-al rontotta a FIDESZ-MDF esélyeit, ami bőségesen elegendő lett volna a fölényes győzelemhez.

A nemzeti erők a történelemben eddig páratlan lehetőséget veszítettek el ezzel a

minimális, mindössze néhány százalékot kitevő szavazatkülönbséggel, mely az MSZP-SZDSZ koalíciónak mindössze 10 képviselői többséget biztosít. Számos szavazó körzetben, néhány szavazaton múlt egy-egy nemzeti képviselő sorsa. Azért joggal merült fel a visszaélések lehetősége, a szavazatok érvényességének felülvizsgálata, újraszámolásának követelése. Azonban tárgyilagosan meg kell állapítani, nem ez volt a választások főkérdése. Mert ha meglett volna egyes közvéleménykutatók által előre jelzett 10 %-os fölény, fel sem merült volna ez a kérdés. A fő kérdés tehát az, miért nem volt meg a nemzeti oldalnak az a fölénye, amelyet a közvélemény többsége, a kormány és a koalíciós pártok egyaránt kétségek nélkül elvártak?

A legfőbb ok, amelyet jónéhány elemzés már kimutatott, az volt, hogy a FIDESZ-MDF pártszövetség nem tudta maga mellé állítani a nemzeti politikai erők teljességét, nem tudta integrálni mindazokat a szavazókat, akik hajlandóak lettek volna a kormányt leváltani akarók ellen, és a kormány mellett szavazni. Hiába nőtt több mint kétszáz ezerrel a kormányoldalra szavazók száma az előző választási eredménnyel szemben, a nagyobb részvételi arány ezt megsemmisítette, vagyis ez a választói akarat nem érvényesülhetett hatékonyan. Találó volt az a megállapítás, hogy a FIDESZ győzött, de a választást elvesztette. Már pedig ez a lényeg. A kudarc azért is súlyosabb, mert ez a nemzeti erők második veresége a rendszerváltás után. Az MDF összeomlása, mely majdnem a párt szétesését vonta maga után, a feltápaszkodott nemzeti erő újabb fejbeverése jelzi azt, hogy ez a politikai csoportosulás semmit nem tanult elődje kudarcaiból és nem ismerte fel, milyen veszélyes ellenféllel áll szemben. Ez is egyik oka újabb vereségének.

Másik ok: a FIDESZ-t éppúgy utolérték azok a súlyos hibák, melyek a győztes pártokat már annyiszor a történelemben. Feltöltődött olyan konjunktúra-elemekkel, melyek fő célja a saját érdekérvényesítés. Ráadásul az öt hatalomra segítő Torgyán-féle Független Kisgazdapárt, vastag számát nyújtott be és szuverén birodalomként kezelte azt a három minisztériumot, amelyet birtokolt, melyek kiemelkedő fontosságúak. E minisztériumok körül már a ciklus kezdetétől sorjázta a botrányok, önkényeskedések, korrupciós hírek. Megalapozottan, vagy anélkül, de kétségtelenül bebizonyosodott, hogy szakmailag és erkölcsileg is alkalmatlan személyek kerültek a vezetésbe. De maga a „torgyáni” vezetési stílus is korszerűtlenné vált, mert nem tett mást, mint az egykori „baloldali” szubjektív kézivezérést jobb-oldali szolamokkal fűszerezett, saját érdeke szerinti kézivezérléssel váltotta fel. Ez a vezetési mód-



Abafája – Huszár kastély

szer azonban nemcsak a kisgazdák körében érvényesült, hanem egyre általánosabban kezdett válni és olyan elfogultságokhoz vezetett, mely főleg tájékoztatatlanságból vagy bizonyos, néha egyéni érdekeket előtérbe helyező csoportok sugalmazása révén, végig nem gondolt döntésekhez vezetett. Egyre inkább szemmel láthatóvá vált, a FIDESZ-vezetés nemcsak elhanyagolta, hanem kifejezetten marginálisnak tekintette a vele szimpatizáló szervezetek, intézmények szerepét, a nemzeti erőkhöz hű kisebb vagy nagyobb szervezetek működését. A kormányzati feladatok annyira lekötötték a FIDESZ vezetők figyelmét és annyira elharapózott a hatalmi öntudat, hogy nem bátorított, sőt elhamvasztott minden kezdeményezést, miközben szinte teljesen elhanyagolta a saját pártépítést. Maga a FIDESZ olyan zárt csoporttá vált még vidéken is, ahol a hatalmi szférát egy szűk csoport sajátította ki, és féltékenyen vigyázott, hogy új „versenyárs” ne zavarja a már kialakult csoport köréit és érdekeit. Már feltűnt az egységes „jobboldali” párt kimunkálásnak távlati terve, mely később mint pártunió, uniópárt koncepció került megfogalmazásra. Ezzel egyidejűleg megkezdődött a szimpatizáns szervezetek szétbomlasztása. Egyik első áldozat a Magyarok Világszövetsége volt 2000 májusában, melyet talán presztízs okokból, az addigi vezető csoport továbbéltetése érdekében, a teljes felbomlasztás útjára sodortak. Pedig ekkor már létezett egy intő példa, a KDNP szétbomlasztásának és a politikai életből való kinullázásának folyamata, mely végül bírósági ügyvédek degradálódott, és teljesen kiszorult a politikai közéletből. Ilyen sorsot szánt az egykori vezető csoport a Magyarok Világszövetségének, amikor a nemzeti koalíció szavazata megfosztotta az addigi állami támogatástól és végtelen bírósági eljárások útjára kényszerítette. Ez a nemzeti alapokon álló, egész hazai szervezeti háttér elsorvasztásához vezetett, különösen Budapesten, de

vidéken is és nagyban csökkentette a választókra gyakorolt hatást.

De ez csak a szétbomlasztás kezdete volt. A Független Kisgazdapárt felbomlása olyan szavazóbázis-vesztést idézett elő, melyet a nemzeti oldal nem tudott kiheverni. Ez lett az alapja olyan pártszerveződéseknak, melyek a FIDESZ kormányzat ellen fordultak. Tapasztalt, gyakorlott politikusok az ilyen pártbomlásokat úgy igyekeztek irányítani, befolyásolni, hogy az ne az ellentábor erősítse. Sem személyi elfogultság, kompromisszumra való képtelenség, pártgóg és arrogancia, vagyis semmilyen taszító fellépés nem igazolható ilyen esetben, amikor nemzeti létkérdésről van szó. Hiába húzódtak az akkor még kormányzó párt védőerője alá a szétbomlott pártok politikusai, hiába volt tekintélyük, erkölcsi hitelük, a választók csak egy részét tudták mozgósítani a FIDESZ mellé. Ha nem lettek ellen-szavazók, nem mentek el, passzív választókká váltak.

A választási kampány idején a kormányzó pártok s főként a FIDESZ, súlyos szarvashibákat követett el, melyek nagyban hozzájárultak vereségéhez. Már maga a viszonyulás az MSZP agresszív kampányával szemben elhibázott, erőtlenségre volt. Az a naív felfogás, hogy a kormányzati eredmények maguktól beszélnek és meggyőzik a választókat, kényelmes tévedés volt. Néha fel-felhorkant egy-egy hazugságot cáfoló nyilatkozat, főleg a rádióban, tv-ben, esetleg az egyszál kormányközeli lapban, de ez hatástalanul puffant el a hamis hírközlési özőn sűrűjében, mely nap, mint nap, mint hajtogatta a kormányzati hibákat, kitalált, feltételezett korrupciós ügyeket, botrányokat, melyek nemegyszer kormányzati politikusok becsületébe, emberi méltóságába gázoltak. A kormányzati, de a pártpropaganda szerveibe is olyan erők épültek be és nagy költséggel olyan termékeket hoztak ki, amelyek inkább taszítottak mint

vonzottak, és a nagy költséggel előállított nyomdai termékeik a kukákba kötöttek ki. Magam is kiszedtem az Országjáró című kiadvány jónéhány példányát a háztömb „sajtódobozából”, ahova a hirdetési újságokat dobálják be nap mint nap ugyanúgy, mint a postaládákba, hogy aztán olvasatlanul a személerakóba kerüljenek. De az Országjáró kiadványban egyetlen jeles ma élő író, de még klasszikus írása sem volt olvasható, még a szerkesztőbizottság tagjai sem írtak bele, pedig bizonyára jelentős stallumot kaptak nevük odaadásáért. Eközben egyetlen nemzeti jellegű lapkezedményezés sem kapott támogatást a továbbélésre, meg kellett szűnnie olyan elkötelezett lapoknak, mint a Pestmegyei Hírlap, Erdélyi Magyarság, és ki tudja még hány kerületi és vidéki kiadványnak, melyek legalább valamennyire ellensúlyozni tudták volna a baloldal több mint milliós példányszámú sajtófóliáját.

A FIDESZ kampányára jellemző az az eset, melyet magam tapasztaltam a román-magyar un. Orbán-Nastase paktum közreadása után, amikor a baloldali média naponta riogatta a megtévesztett lelkeket a 23 milliós román tömeg beözönlésével. Ilyen képtelen állítással keltettek hangulatot a kormány s főként Orbán Viktor ellen, még románellenes felhangoktól sem riadva vissza, miközben ez az egész manőver előre ki volt dolgozva, egyeztetve egykori román és magyar elvtársak között. Erről az ügyről kisméretű propaganda füzetet szerkesztettem, román sajtóanyaggal dokumentálva az ügy hátterét és hivatalos anyagokkal bizonyítva a feltételezés képességét, melyet a támadott paktum szövege is megcáfolt, de azt baloldali a sajtó elmulasztotta közölni teljes terjedelmében. A FIDESZ központnak ajánlottam fel a kiadványt tömegterjesztésre, minden anyagi igény nélkül. Erre a következő választ kaptam Kóvér László alelnöktől, aki tudtommal a kampánystratégiát irányította: „Szeretném megköszönni – írta Kóvér – 2002. január 25-én kelt levelét, melynek mellékleteként elküldte nekem az **Átverési kísérlet – hamis nemzetföltők pánik-kampánya** című kiadványukat.” „Tájékoztatom, – írta a továbbiakban – hogy a FIDESZ-Magyar Polgári Párt kampányának költségvetése igen szűkös. Ezért sajnós kiadványukat nem tudjuk nagy példányszámban sokszorosítani és terjeszteni.” A válasz kelte 2002. február 22. Csak példaként idézem ezt az esetet, jelezve, hogyan viszonyultak az alulról jövő kezdeményezéshez a kampány szervezői, amikor egy tízoldalnál szöveg terjesztésére sem láttak lehetőséget. És folyt cáfolatlanul az ellenfél megtévesztő, félrevezető hazudozása a választásig, melyet mindössze Martonyi külügyminiszter próbált megcáfolni egyen radio, tv híradásban, de mondanom sem kell a milliós példányszámban megjelenő baloldali lapok elmulasztották közölni a cáfolatot vagy a kormány magyaráz-

kodásaként állították be. Nem tudom hány javaslat jutott hasonló sorsra, de tény, hogy a kampány intenzitása és a párt tömegkapcsolatai nagyon hiányosak voltak és ez nagyban befolyásolta a választások első menetének eredményét, mely valójában eldöntötte a választásokat. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy amikor a két forduló között ráerősítettek a kampányra és teljes erőbedobással kampányoltak, jelentősen javítottak a választási eredményen, de az első menet veszteségeit már nem lehetett behozni. Talán ez a felismerés is vezette Orbán Viktort a Polgári Körök mozgalmának elindítására, mely a helyhatósági választásokat kívánta kedvezően befolyásolni, javítani az elszenvedett kudarcra. Azonban a tavaszi választásokon hatalomváltás történt s az új kormány hatalmi pozícióból, részben teljesítve ígéreteit az előző kormánytól meghagyott pénzügyi alapokból, melyeket szokása szerint letagadott, még ráerősített választási „győzelmére”. Mert egyet nagyon tudnak „baloldali” politikusaink: a megszerzett hatalom birtokában még jobban megerősíteni pozíciójukat. Erre negyvenévi tapasztalatuk van. Így folyt és folyik továbbra is a lejárató kampány, mindennap „felfedeztek” vagy kitaláltak újabb és újabb korrupciós botrányt, melyet az előző kormány nyakába varrnak. Megszólaltak a „spontán-szervezett” hozzászólók a rádióadásokban, melyek az előző kormányt gyalázták és folytak a hálabezdek az új kormány nagylelkűségét méltatva, akárcsak az ötvenes, hatvanas évekbeli pártutasításos felszólalások. Csak most nem a „dolgozó nép”, a „munkásosztály” nevében, hanem nyugdíjasok, háziasszonyok, tanárok – mikor milyen akció volt napirenden – lelken-deztek, hálálkodtak, dicsőítették az új kormányt, gyalázva közben az előzőt.

Mit lehet tenni ez ellen, a most is szervezett kampány ellen, amelynek egyetlen célja: a nemzeti erők lejáratása, politikai ellehetetlenítése, szétverése és engedelmes ellenzékké degradálása? Mert bizonyos „ellenzékre” szükség van ugye-bár, a demokrácia játékszabályait be kell tartani, ezt megköveteli a NATO tagság, az eljövendő uniós tagság, de ez miért ne legyen kormánybarát ellenzék, konstruktív ellenzék, pozitív irányultságú, segítőkész ellenzék? Erre már volt történelmi példa Magyarországon. A kiegyezés nemzedékét több évtizeden át dinasztiahű politikai elit kormányozta s az ellenzéki Függetlenségi Párt több mint fél évszázad alatt sem „rúgott labdába”. Ha szükség volt, a mérsékeltbbek kiválását elősegítették, bevonták a kormányba, de a Függetlenségi Párt soha nem jutott hatalomhoz. A közhiedelem szerint ez volt Magyarországon a polgári fejlődés virágkora, a fejlődés alapjainak lerakása. Csak hogy ekkor tántorgott ki Amerikába több mint egy millió magyar és Óromániába százezernyi székely,

miközben többszázezer más nemzetiségű vándorolt be. Ahogy Bajcsy-Zsilinszky Endre írta a harmincas években: „Elvesztettünk vagy egy millió magyart, aki kivándorolt, elvesztettünk vagy félmillió magyart, akik félévszázad alatt külföldön születtek s elvesztettünk másik félmillió magyart, aki mondhatatlanul nyomorúságos gazdasági és szociális viszonyok között nem születhetett meg, vagy idő előtt elpusztult. Ez összevéve kétféle magyar ember, persze csak hozzávetőleges, de nagyon enyhe számmal. Kétféle magyar ember, aki ha a történelmi országban marad, létalapot, megélhetést talál... megelőzhetné volna és bizonyosan meg is előzte volna Trianont”.

Ma még rosszabb a magyar népesedési helyzet. Erdélyből mintegy kétszázezer magyar tűnt el az elmúlt évtizedben, Felvidéken, Délvidéken több tízezres nagyságú az apadás és Magyarországon egy kisebb városnyi lakossággal csökken évente a népesség. Statisztikusok szerint, ha ez a folyamat folytatódik, az évszázad közepére nyolc millióra csökken a magyarság lélekszáma. Van, akit ez cseppet sem zavar, hiszen a Európai Unió nyitott határai biztosítják akár a milliós nagyságú bevándorlást is. Jöhet ide bátran akárki a jobb megélhetésért, akit a liberális kormányzat hajlandó befogadni. Milyen perspektívát ígér a magát „nemzeti középnek” minősítő jelen kormányzat? A nemzeti vagyon maradásának kiürítését külföldi vállalkozóknak, a NATO lobbiság kizsárolását a nemzeti érdekek feladása árán is, a zsoldos sereggel és annak tisztikarával olyan hatalmi pozíciót, biztosítást magának, amely megingathatatlaná teszi a baloldali elit hatalmát. Eközben a fellazított drogtörvénnyel még jobban korrumpált és megfertőzött ifjúság, még manipulálhatóbb lesz, még alkalmatlanabb a normális családi életre, a gyermek-vállalásra. A kiszorított, a kurzusnak be nem hódoló tehetségek pedig elhagyják az országot, hiszen a nyitott Európa nagyobb lehetőséget, biztosabb életet ígér számukra az érdekközponttá kövesedett magyar világnál.

A magyar nemzeti jövőendő nem szólamos hazafiaskodással, hanem céltudatos munkával és politikával biztosítható és teremethető meg. Ehhez a nemzeti erők legszélesebb, nem az érdekérvényesítés mentén szerveződő összefogására van szükség. Össze kell fogni minden magyar anyagi és szellemi erőnek, hogy megállítsuk a népességfogyást, értékeink szétverését, kalandorok, konjunktúra lovak beözönlését. Meg kell akadályozni azt a lelki-szellemi fertőzést, mely egyre nagyobb teret hódít, szüntelenül rombolja a hagyományos családi, vallási értékeket, terjeszti a közönyt, az öncélú élvezetek kergetését, az érdeket helyezve az értékek elé és szétveri a magyar társadalmat.

Katona Szabó István

„The East-Central European Syndrome”

(KELET-KÖZÉP-EURÓPAI SZINDRÓMA)

Mivel a „Kedvezmény Törvénnyel” kapcsolatban a Külügyminisztérium, de az Imázs Hivatal sem remekelt, így kénytelenek voltunk mi foglalkozni vele.

Az ilyen törvényt már jó előre be kellett volna harangozni a világban, alaposan megmagyarázni az előzményeket és az okokat. Köztudott, hogy nemcsak a külföldi politikusok és diplomaták nem tudnak a Magyarországot és az utódállamok érintő kérdésekről, de még a magyarok sem sokat.

A kommunista kormányok mindent megtettek sérelmeink elhallgatására.

Meg sem volt szabad mukkanunk Trianon miatt, mert a „szocialista testvérek érzékenységet nem volt szabad sérteni...” Oda jutottunk, hogy az erdélyi, felvidéki, délvidéki magyar testvéreinket sokan még ma is úgy ismerik, mint magyarul beszélő szlovákokat, románokat, szerbeket, stb.

Mit várunk akkor a külföldi diplomatáktól, akiknek kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy pont velünk foglalkozzanak!? A fiatalabbak pedig nemcsak 56-ról, de például Tőkés Lászlónak a román forradalomban játszott szerepéről sem tudnak. Ilyen körülmények között robbant bele a nyugati politikai képbe a magyar státustörvény román és szlovák reakciója.

Igazán nem csoda, hogy a nyugatiak első döbbenetükben azt hitték, hogy ez egy teljesen új, példanélküli kezdeményezés és nekiestek a magyar kormánynak. Ők nem akarnak semmi vitát az államok között. A magyarok pedig maradjanak a fenekükön. A románok és a szlovákok pedig szították a „műbalhét”, gondosan eltitkolván, hogy nekik keményebb „kedvezménytörvényeik” vannak. De nemcsak nekik, hanem Európa majd’ minden államának.

Ilyen esetben a legjobb védekezés a támadás. A magyar külügyminisztérium gurujait sajnos nem ebből a fából faragták. Nekünk kellett támadásba lendülnünk.

Sebtében összeállítottunk egy kis 64 oldalas „Fehér könyvet”: „The East-Central European Syndrome”

címmel. Ebben minden benne volt, ami szükséges a magyar „kedvezmény törvény” védelmére.

Ezt a dokumentumkönyvecskét Budapesten nyomattuk ki és az ugyanott háziipari módon előállított CD-ROM lemezünkkel együtt kiküldtük kb. 200 EU és NATO címre illetve a tagállamok miniszterelnökeinek és külügyminisztereinek.

Több fontos személytől és hivatalból kaptunk választ. Számunkra valószínűleg a legjelentősebbet **Pat Cox, az EU parlament elnöke** írta (magyar fordításban):

„Nagyon köszönöm levelét és a nagyon érdekes csatoltakat: „The East-Central European Syndrome” és a CD lemezt: „Hungary – Eleven Hundred Years of Success”.

Az ezekben a kiadványokban felvetett néhány ügy valóban az Európai Parlament tárgyalási pontjai közé tartozik, és az Ön információit továbbítani is fogom az érdekelt kollégáimnak.”

Pat Cox (sk. aláírás)

„The East-Central European Syndrome II”

Felbuzdulván az első kiadás sikerén, szeptember elején kezdtük kipostázni a könyvecskénk második részét.

Tartalomjegyzék:

- The East-Central European Syndrome (változtatás nélkül)
- The Benes Decrees (A benesi rendeletek)
- Addendum (A benes rendeletek tételes felsorolása)

- Prof. Sandor Balogh: Romania's Admission to NATO. (Románia NATO felvétele)
- Ilona Teleki: What About Vojvodina? (Mi lesz Délvidékkel?)
- The Lund Recommendations (A Lundi Konferencia ajánlásai)

Ebben a könyvecskénkben a többünk által aláírt **The East-Central European Syndrome** deklarációt – vagy, ha úgy tetszik memorandumot újból leközzöltük. A hangsúlyt a Benes dekrétumokra helyeztük ugyan, de nem feledkeztünk meg Erdélyről és Délvidékről sem. Ugyancsak belefoglaltuk a LUND ajánlások teljes szövegét.

Prof. Balogh Sándor memorandum a románok NATO tagságának lehetőségét és feltételeit taglalja, tények és eddigi tapasztalatok alapján. (Ez a kitűnő memorandum már számtalan helyre eljutott, többek között a fontosabb amerikai törvényhozók kezébe is. Minden komolyabb magyar fórum terjeszti).

Teleki Ilona cikke pedig nagyon időszerű, amikor az amerikai kormány igyekszik elfelejtezni a Vajdaságnak ígért autonómiáról. Különösen érdekes az a tény, hogy Teleki Ilona a rendkívül fontos Center for Strategic and International Studies (Stratégiai Nemzetközi Kutatási Központ) (CSIS) Washington, DC. munkatársa. Ez az intézet az amerikai külügyminisztériummal szoros kapcsolatban álló „Think Tank”, („agytröszt”) amelynek ajánlásai alapján alakítják ki a Department of State (USA Külügyminisztériuma) külpolitikáját.

Persze nem biztos, hogy ez esetben figyelembe veszik Teleki Ilona írását, de nem is hanyagolhatják el teljesen, már csak az intézet presztízse miatt sem.

A „**Lund Recommendations**” az Organization for Security and Cooperation in Europe (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet) (OSCE) által kinevezett High Commissioner on National Minorities (Nemzeti Kisebbségi Főmegbízott) (HCNM) vezetése alatt szervezett nemzetközi konferencián össze-

állított gondolatokat tartalmazza. Bár nem kötelező e szabályok elfogadása, mégis ezzel akarják a kisebbségek és a kormányzatok közötti viszonyt elviselhetővé tenni és a konfliktusokat megakadályozni. Ez is egy fontos eszköz a véreinkért folytatott szüntelen harcban.

Mind a négy témát igen fontos és szükséges volt elküldeni ugyanazokra a címekre, amelyekre az első kiadást postáztuk. Terjesztési körünk is folytonosan bővül és más szervezeteknek is szívesen átadjuk önköltési áron, ha kéri.

E könyvecskét az alanti könyvekkel együtt postáztuk 191 EU és NATO címre, valamint a US szenátus újonnan megválasztott tagjai részére:

2. Sisa, Stephen: The Spirit of Hungary (Amit Magyarországról tudni kell) és
3. Janics, Kálmán: Czechoslovakian Policy and the Hungarian Minority, illetve, amikor már ez elfogyott, Wojatsek Károly első bécsi döntéssel foglalkozó könyvét csatoltuk.

„The East-Central European Syndrome III”

Ez a kiadás is készülöben van. Ennek fő témája a magyarok sérelmeinek felsorolása és azonnali orvoslásának

követelése lesz a környező államok EU belépése előtt. Rövid példák:

1. A csángók iskola és egyházi ügye. Hiába vannak meg a megfelelő törvények, amelyeknek alapján magyarnyelvű iskolákat kellene felállítani számukra. A helyi hatóságok mindent elkövetnek a törvény végrehajtásának megakadályozására.

Hiába dicsérik meg az EU tisztviselők Romániát a „kisebbségi kérdés mintaszerű megoldásáért”, ha a helyi hatalmasságokon minden megbukik.

Ugyanígy az Egyház sem hajtja végre a zsinati határozatot, mely szerint a misét anyanyelven kell mondani. A román katolikus egyház fütyül rá... A téma a Vatikánt sem érdekli, mert „jó viszonyt akar az ortodox egyházzal”. Ők még nem tudják, hogy azok ebben legfeljebb magasabb államérdekből lennének érdekelve – amíg el nem érik céljaikat!

2. Az erdélyi magyar egyházi anyakönyvek, műkincsek, dokumentumok visszaadásáról szó sincs. A dokumentumok vizsgálatát annyira megszigorították, hogy ahhoz magyar kutató nem fér hozzá. Ez egyszerűen rablás volt, amelyet a mai (és vélhetően mindenkor) román kormány nem hajlandó jóvá tenni, azok visszaadásával.

3. A háború utáni idők vérengzéseinek feltárása, a végrehajtók, gyil-

kosok felelőssége vonása, a tömegsírok feltárása a Bánátban, Románia és Szlovákia egész területén. Az 56 utáni magyarellenés terror nyomozása, az elítéltek rehabilitálása, kárpótlása.

4. Az elkobzott ingatlanok visszaadását ugyan garantálták a románok – a Nyugat meg is dicsérte őket ezért – de a végrehajtást úgy húzzák, hogy azok az elkövetkező évtizedben nem kerülhetnek visszaadásra. Mire azok esetleg visszaadásra kerülnek, már nem lesz kinek visszaadni...

5. A legfontosabb követelésünk pedig a hármass autonómia garantálása minden Kárpát-medencei magyar számára.

Teljesen érthetetlen, hogy a brit, spanyol, olasz, finn, és moldovai példa alapján a magyarok ne kaphassák meg ezeket a természeti jogokat. Ha a baszk, katalán, gagauz, svéd, déltiroli németeket megilletik ezek a jogok, hogyan lehetséges az, hogy ezek az államok, amelyek ezeket a jogokat megadták a kisebbségeiknek, nem követelik másoktól ezek békés megadását?

Tudjuk, a magyar (magyarországi) kormányok amelyek eddig nem vetették fel ezeket a kérdéseket, sőt megtiltották a külügyeknek Triannonnak még csak az említését is, nem fognak támogatni bennünket. Sőt, a moszkvai talpnyaláshoz szokott álszocialisták, most a nyugatról érkező parancsokat teljesítik eszeveszett gyorsasággal. Hornék annakidején – a budapesti és bukaresti amerikai követek nyílt felszólítására – hanyatt-homlok aláírták a román „alapszerződést”, annak ellenére, hogy a szemfüles románok kivetették velük a 2001-es ajánlás azon részét, ami az autonómiákra vonatkozott.

A Meciar vezette szlovák küldöttség is átverte őket Párizsban, az utolsó pillanatban kiöltött pótlások hirtelen benyújtásával. Hornék – állítólag – el sem olvasták idejében ezt a dokumentumot.

Így ezt a harcot nekünk egyedül kell megvívni, koordinálva a kisebbségbe szorult testvéreinkkel és minden más velünk egyetértő otthoni, vagy külföldi szervezettel. Az általunk felvilágosított EU képviselők kérdéseire talán a mi külügyeink is lépnek valamit?

Még hiszünk a csodákban!

Magyaródy Szabolcs öregcserkész
Hamilton – Nagykovácsi
www.hungary.com/corvinus



Árokalja – Bethlen kastély

Régi új szövetségesek!?

Romániát pár napja meghívták a NATO-ba. Így most már nemcsak szomszédok (földrajzi adottság), testvérek (keresztényi örökség), hanem újra szövetségesek is (nagyhatalmi érdek) vagyunk. Azért mondom, hogy újra, mert szövetségesek voltunk mi már az első világháború előtt a Központi Hatalmak keretében, majd a második világháborúban az orosz hómezőkön Hitler akaratából, míg legutóbb kommunista érdekből a Varsói Szerződésben.

De míg mi a szövetség ápolásával bíbelődtünk, nézzük miben sántikált szövetséges szomszédunk, például 1914-ben. A hátsó borítón lévő térkép még a boldog békeidőben készült és a felirat szerint minden román katonakönyvében ajánltatik. A színes térképen a népszerű ábrázolás számszerű grafikai szerkesztése is hallatlan propagandai leleményességről tanúskodik, hisz nemcsak az akkor még szintizta magyar települések vannak román többségűnek feltüntetve, de a színezés is úgy van megoldva, hogy Erdély piros-sárga-kékben pompázik. Erre mondta egyik ismerősöm, még egy ilyen szövetség és megnézhetjük, ami még marad az országból. De a helyzetre még találóbb a román közmondás: „Fereasca Dumnezeu de prieten, ca de dusmani ma feresc si eu.” („Isten óvjon a barátoktól, mert az ellenségtől magam is óvakodom.”)

Közben lapozgatom *Raoul Sorban*: „Magyar kérdés” című könyvét, mely 2001-ben jelent meg. Mindjárt az előszó elején figyelmezteti az olvasót, hogy a magyar kérdés megértéséhez a román-magyar viszonyról innen-onnan szedett értesüléseink helyesbítésre szorulnak. És helyesbítésekkel folytatódik a könyv másfél évszázadra visszamenőleg a vélt sérelmek felsorolásával Simion Barnutiu szemszögéből nézve. Felrója az 1832-es III. törvényt, mely az akkori Magyarországon eltiltotta a hivatalviselést azoktól, akik nem ismerik a magyar nyelvet, sőt az aradi román teológián bevezették a magyar nyelv tanulását. Vajon a mai Romániában 170 év eltelte után ez másképp van? Melyik romániai hivatalban alkalmaznak román nyelvismeret nélkül, melyik romániai isko-

lában nem kötelező a román nyelv oktatása?

Ugyancsak e logika alapján elmarasztalja azt a Kossuthot, aki N. Balcescu-val aláírta a Megbékélési Tervezetet, de Wesselényi Miklós is megkapja a magáét, sőt ez a sorsa az 1868-as Nemzetiségi Törvénynek, mely a maga nemében első volt Európában.

A szerző nehezményezi, hogy egyik 1830-ban meghalt felmenőjének 1985-ben nem találták meg Nyíradonyban a sírját. Vajon a Házsongárdi temetőbe, hogy csak a legismertebbet vegyem, minden 1830-tól napjainkig eltemetett magyarnak megtalálható a síremléke? És mi van a magyarok által épített, majd a román hatalom által elkobzott egyházi ingatlanokkal?

Az asszimilációról szóló fejezetben felrója, hogy a XVIII. század végétől az első világháborúig a magyar lakosok száma sokkal nagyobb mértékben növekedett, mint a nemzetisékéké, amit az erőltetett asszimilációnak tulajdonít. Itt lenne két fontos megjegyzésem. Először az Osztrák-Magyar Monarchiában a nemzetiségek száma a szerző által beállított szörnyű elnyomás ellenére mégis növekedett. Ezzel szemben napjainkban a Clinton által is példásnak mondott romániai kisebbségi jogok megvalósulása idején 10 év alatt közel 200.000-rel fogyott csak a magyarok száma. Másodszor tanulságos és az uniós politikusok számára is döbbenetes látvány lenne Kolozsvár, Kassa, Szabadka, Nagyvárad stb. településeknek nemzetiségi összetétele arányának változását bemutatni Trianontól érrefelé. És ekkor még nem szóltunk a XX. század elején közel 700 éves autonómiával rendelkező

félmillió erdélyi szászok a román uralom 80 éve alatt napjainkra pár tízezerre történő fogyatkozásáról.

A név átkeresztelésekben is kimutatja az erőszakos magyarosítást. Sajnálatos, hogy a csak románul tudó olvasói számára hihető ez is, hiszen mások nem tudhatják, hogy a napjainkban a Cordos-Kardos, Sabau-Szabó, Chis-Kiss, Miclaus-Miklós, Naghi-Nagy stb. név alatt élő románok ezrei és tízezreinek elődei magyarok lehetnek, hisz ilyen nevek, sem a román sem a dák sem a római névmutatóban vagy szótárban nincsenek.

Természetesen nem kerüli el a szerző figyelmét, mint fő irredenta szervezet a Magyarok Világszövetsége sem, legfőképpen csak azért, mert Horthy idejében alakult. Persze arról mélyen hallgat, hogy Horthyt nem ítélték el háborús bűnösnek, mint a napjainkban is dicsőített I. Antonescu-t.

A II. bécsi döntést, mint személyes tragédiájának fő okozóját nem győzi ostromozni, de azt mélyen elhallgatja, hogy a bécsi döntőbíráskodásra Románia kérte fel Hitleréket.

Egy mondatban úgy jellemezhetjük a könyvet, mint egy közel háromszáz oldalas vádiratot a magyarság ellen, mely a nagyhatalmak, a fasiszmus és a kommunizmus büntetteit a románok ellen finom csúsztatásokkal mind a magyarok számlájára írja. Talán enyhítő körülménynek tudhatjuk be, hogy a szerző a könyv szerint (?) erdélyiként egy büntető századdal a keleti frontra került. 1952-ben viszont a román kommunizmus zárta börtönbe. De e két dolgot, melynek eredője Hitler és Sztálin, úgy találni, mint eredendő magyar bűnt talán egy író, művész egyetemi tanártól elfogadhatatlan, és felelőtlen uszításnak minősülhet, mely felnövekvő román nemzedékek egész sorát tájékoztathatja félre. Különösen érthetetlen ez attól a Sorbantól, akinek annyi magyar barátja volt a két világháború között. Bár ki tudja? Hiszen ő állított annyi hamisat, gonoszt Kós Károlyról és Mikó Imréről.

De reméljük, hogy a jövőben ilyen egyoldalú könyvek egyre ritkábban jelennek meg. Már csak azért is, mert a NATO szövetségi rendszerben a szövetséges elleni uszítás nem díjazandó, arról nem is szólva, hogy ez a inkább balkáni módszer, mint keresztényi erény.

Okos Márton

Ismét kormányoz az MKP Szlovákiában

A Magyar Koalíció Pártja javaslatára szlovákiai magyar politikus került a szlovák diplomácia második szintjére. Amellett, hogy ez siker, megvannak a buktatói is. Berényi Józseffel, a külügyminisztérium államtitkárával beszélget Molnár Norbert.

Soha nem volt még az MKP-nak a szlovák külügyminisztérium vezetésében embere. Milyen nagyon konkrét hasznót hozhat ez a szlovákiai magyarságnak?

Ez az időszak Európa újraegyesítéséről szól, a folyamatot a kormányban Csáky Pál miniszterelnök-helyettes koordinálja, a végrehajtás viszont a külügyminisztériumé, mind az Európai Unió, mind a NATO irányába. Az MKP-nak személyesen keresztül adatik meg a lehetőség arra, hogy ebben a végrehajtásban aktívabban részt vegyen, mint az elmúlt négy évben. Kormánytagságunk külügyi dimenziója felerősíti azt a trendet, amelyet az MKP utolsó kongresszusán a párt elnöke, Bugár Béla megszabott: mi felelősnek érezzük magunkat ezért az országért, szervesen alakítani kívánjuk Szlovákia jövőjét, erős, de integrált kisebbség szeretnénk lenni. Emellett meg kell jeleníteni saját érdekeinket is, a szlovákiai magyar identitás megőrzésének feltételeit javítani kell. Ebből a pozícióból nemzetköziesíteni lehet azokat a kérdéseket, amelyek minket aggasztanak, mint például a magyarság fogyása.

Természetesen a külügyi államtitkári posztnak megvannak a nehézségei is. Melyek ezek?

A szlovák-magyar kapcsolatokra gondolok, különösen azokra a kérdésekre, amelyek a mai napig nyitottak. A kormánykoalíció úgy döntött, a Benes-dekrétumok kérdése négy évig nem lesz téma, viszont marad a kedvezménytörvény, amelynek megoldása nagyon fontos számunkra. Eduard Kukan külügyminiszter úr megszabta a két államtitkár hatásköreit. A szlovák-magyar kapcsolatokat, ezen belül e

kedvezménytörvényt nem én kaptam. Viszont óriásiak a szlovákiai magyarok elvárásai, hogy a kérdés úgy rendeződjön, hogy a két ország kapcsolata ne romoljon, ugyanakkor a támogatás megmaradjon.

Nem lett volna kelepce, ha ön kapta volna a szlovák-magyar kapcsolatokat, illetve a kedvezménytörvényt? Hiszen önnek a szlovák állapotot kellett volna képviselnie, amely teljesen egyértelmű: semmi-
ben nem engedni.

Az MKP kormánypozíciójából és az én posztomból is az következik, hogy a szlovák álláspontot alakítsuk olyanná, amely a szlovákiai állampolgároknak, tehát az itteni támogatás megmarad, csak a juttatás formája változik, mérlegelni kell ezt a kompromisszumot. Elfogadhatatlan viszont, hogy a támogatások megszűnjének. Az én felelősségem az, hogy a külügyminisztérium álláspontja velünk, az MKP-vel mint a koalíció tagjával közösen alakuljon, adott esetben személyesen keresztül.

Önhöz tartoznak a nemzetközi jogi kérdések, így a Benes-dekrétumok is. Bár ez a kérdés négy évig tabutéma, ám a nemzetközi helyzet bármikor változhat. Ez is egy kicsit kelepccének tűnik.

Nem tartom nagy kelepccének, ha ez a kérdés is nemzetköziesül, ez általában segíti két ország ilyen jellegű konfliktusának kezelését. A kilencvenes évek elején, Szlovákia létrejötté idején az akkori szlovák kormányzatok ódzkodtak attól, hogy nemzetközivé tegyék az ilyen jellegű vitákat, mert – érzésem szerint – féltek a nemzetközi közvéleménytől. Ez időközben változott, elsősorban a Bős-Nagymaros per miatt; az utóbbi időben a kedvezménytörvényről sem fordult a

nemzetközi közvélemény mindenben a magyar kormány álláspontja felé, a szlovák kabinet is találhatott támaszt az egyes, Európa Tanácstól vagy az EBESZ-től származó véleményekben, tehát ilyen szempontból a Benes-dekrétumok nemzetköziesítése nem kelepce. De, ismétlem, nem Pozsony fogja megnyitni ezt a kérdést, és igényelni megtárgyalását.

Bár ez a szlovákiai gyakorlatban szokatlan, Eduard Kukan külügyminiszter bejelentette, a két államtitkár közül az első Ivan Kordok, a második ön. Számítani lehetett arra, hogy azokban a minisztériumokban, ahol a miniszter és az egyik államtitkár egy pártból kerül ki, a másik államtitkár el lesz szigetelve.

Azt hiszem, ez tényleg így van. Szinte íratlan törvény, hogy a miniszter statutaris képviselője az lesz, aki azonos pártból érkezik. Az más kérdés, hogy én itt csak az MKP-t képviselem, a magyar párt javaslatára a kormány nevezett ki ugyanúgy államtitkár vagyok, mint a másik 21 a kormányban. Tagadhatatlan, megvan a pikantériája annak, hogy egy szlovákiai magyar kerül a diplomácia, mondjuk így, második szintjére. A hatáskörök ennek függvényében alakultak ki.

Milyen területek fognak pontosan önhöz tartozni?

A biztonságpolitikai és általános politikai kérdéseket Korcok államtitkár úr látja el, én elsősorban a diplomácia gazdasági vonatkozásaival, valamint az ENSZ-szel, a volt szovjet tagállamokkal és a harmadik világgal foglalkozom. A legfontosabb hozzám tartozó területnek az uniós integráció gazdasági vonatkozását tartom, hiszen az unió három pillére közül éppen az első pillér, a gazdasági együttműködés működik a leginkább, továbbá az OECD. Fontos tudni, hogy nemcsak mi kapunk támogatásokat a Nyugattól, hanem az OECD-tag-ságból következően nekünk is támogatnunk kell a fejlődő világot. E támogatási rendszer struktúrája

még alakításra szorul. Mindenesetre nem lesz népszerű az a politikus, aki mondjuk jövő nyáron bejelenti, hogy pénzt adunk valamelyik fejlődő országnak, pedig kötelezettségeink alapján meg kell tenni. Emellett, a miniszter ígérete alapján, amint megkapja a külügyminisztérium a külkereskedelmi diplomácia hatáskörét, ez hozzám fog tartozni, ezen belül a szlovák-magyar kereskedelmi kapcsolatok is.

Tudta a miniszter, hogy van magyarigazolványa?

Nem tudom. Nyugodt lelkiismerettel vállalom, hogy van ilyen igazolványom. Erre, a számomra inkább morális, mint jogi jellegű kapcsolatra, amit a magyar parlament nekünk lehetővé tett, identitásom miatt igényt tartottam. De túldimenzionáltan, előítéletekkel közelítik meg a magyarigazolvány kérdését Szlovákiában. Képletesen szólva, ha este hazamegyek, nem a magyarigazolványt viszem az ágyamba, hanem a felségemet. Ez a kérdés nem több vagy kevesebb annál, ami, ezt a kérdést dedemonizálni kell Szlovákiában.

Hogy látja, milyen lesz az együttműködés a miniszterrel?

Természetesen bízom benne, hogy gyümölcsöző. Munkakapcsolatunknak nagy szerepe lesz abban, hogy sikerüljön eloszlatni azt a Szlovákiában élő tévhitet, hogy a szlovákiai magyarok azzal ébrednek és fekszenek, hogy ártani akarnak Szlovákiának és a szlovákoknak. Másrészt személyem is egyfajta mutatójává válhat annak, lehete kisebbségiként érvényesülni a diplomáciában. Eduard Kukan miniszter urat a közvélemény óvatos diplomataként tartja számon. Így azt hiszem, a kiegyensúlyozottabb minisztériumon belüli hatáskörrel- osztáshoz is némi idő kell.

Beleegyezett a miniszter a konszenzuális álláspontok kialakításába?

Igen, de a puding próbája az evés. Azt szokták mondani, a külügyminisztérium oroszlanbarlang, ide bejönni csak úgy... Az útvesztőben elvész az ember.

Nem hiszem, hogy a külügy sokkal nehezebb lenne, mint más minisztérium. És nem jövök be csak úgy, 12 éve politizálok. A nehézség áthidalásánál számítok az MKP tá-

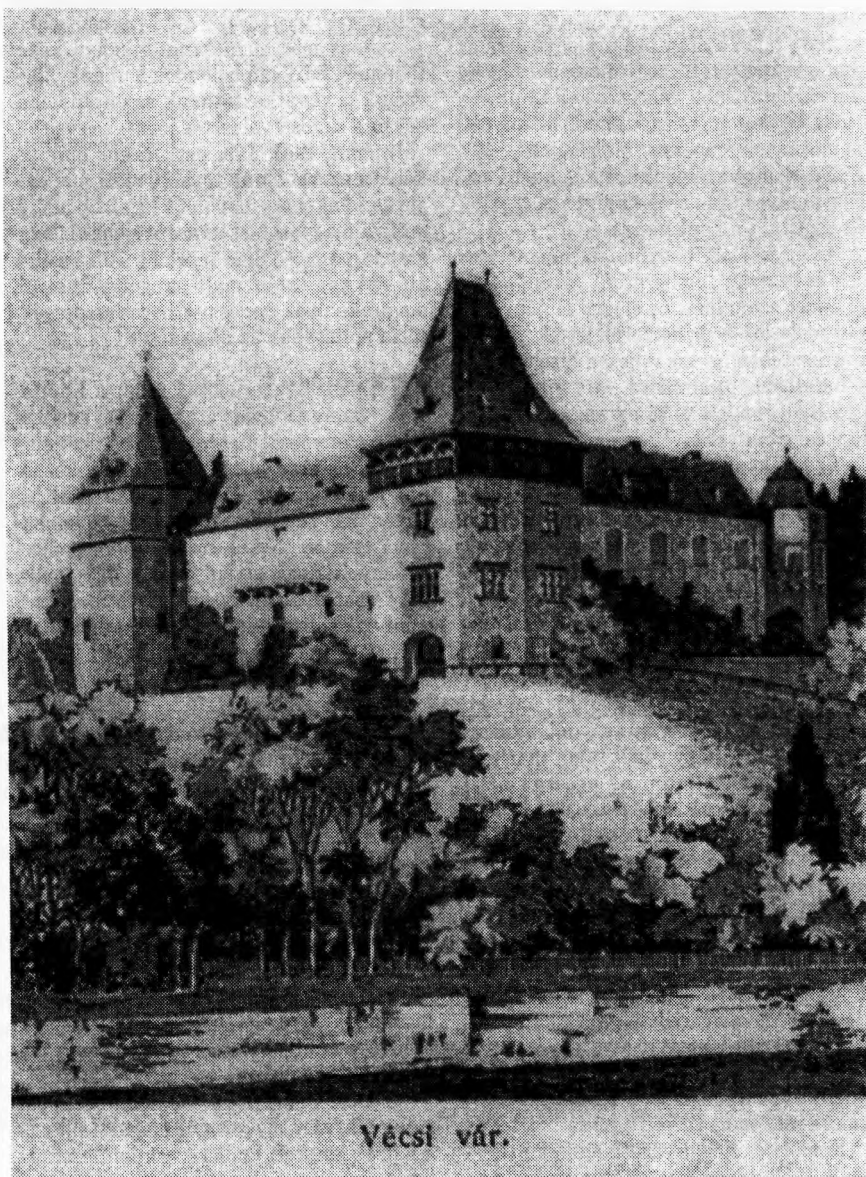
mogatására. Az elmúlt négy év megmutatta, hogy az államtitkárok helyzete nehéz, hiszen a minisztériumot a miniszter vezeti, viszont az álvárások az államtitkárokkal szemben óriásiak.

A szlovák diplomácia szempontjából teljes sikertörténet jön: november harmadik hetében arról döntenek, hogy felvesznek-e bennünket a NATO-ba, decemberben ugyanígy az Európai Unióba, 2004 májusa táján bemasírozunk az unióba és a NATO-ba. Tiszta kép, ön jó időben, jó helyre került?

Nem ilyen sima a folyamat sikeres szlovákiai népszavazást kell megvalósítani, ami ismerve a költségvetés szigorú intézkedéseit, visszaüthet. Éppen jövő nyárra kell majd érezni ezeknek a lépéseknek

a hatását, gondot okozhat ezért hogy ötven százalék plusz egy ember elmenjen voksolni, s így is szavazzon. Az EU csak akkor lesz Szlovákia polgárai számára hasznos intézmény, ha ténylegesen hasznunk lesz belőle. Ki kell harcolnunk, hogy minél jobb pénzkonstrukcióval csatlakozhassunk. A másik feladat elérni, hogy minél több beruházó jöjjön az országba, ebben viszont segíteni fog az uniós tagság elérése is. Ilyen szempontból kisebb fajta bummot várunk, az országnak minél gyorsabban fel kell készülnie a strukturális alapok hatékony kihasználására, hogy a befizetett összegnél jóval több pénzt kapjunk vissza a támogatásokkal.

(Új Szó – Pozsony)



Marosvécs – Kemény kastély (vár)

Kár, hogy most még csak cenzorokat választhattunk

GONDOLATOK A 2002. SZEPTEMBERI SZLOVÁKIAI VÁLASZTÁSOK UTÁN

A II. világháború után az egykori Csehszlovákia korifeusai úgy oldották meg a néhai (sajnos csak hét évet megélt) „kis” Észak-Magyarország (a mai Dél-Szlovákia), körülbelül 15 százalékos kisebbségének a problémáit, hogy az egész területet – annak 85 százalékos magyar többségével együtt – nemes egyszerűséggel visszacsatolták a csehek és a szlovákok ismételten összeboronált államához.

Ezt az erőszakos, már önmagában véve is elítélendő cselekedetet aztán megfejelték az etnikai tisztogatás legkülönbözőbb formáival, hogy radikálisan csökkentse a magyarok számát, s a tőlük „megtisztított” falvakba, városokba telepítsék a máshonnan toborzott szlovákokat.

1968 táján a nagy orosz medve arra az elhatározásra jutott, hogy most már bizony nem várhat tovább: móresre kell tanítania a nála egykor jeles tanulónak bizonyult, ám időközben alaposan „elbitangolt” csehszlovákokat. A szovjet hadsereg augusztusi bevonulása után aztán minden a régi kerékvágásba zökkent vissza.

Az egykor oly nagyhangú, magabiztos cseh és szlovák „emberarcú” szocialisták-ból ismét szálnalmas és eléggé el nem ítéltető cenzorok és öncenzorok lettek. Ennek következtében persze teljesen hiteltelenné és halálosan unalmassá vált minden, a nagy nyilvánosság előtt elhangzott beszéd vagy eszmefuttatás.

Ezen „kényszerszülte” cenzorokat és öncenzorokat a hetvenes évek elejétől leginkább és a legkönnyebben arról lehetett felismerni, hogy következetesen felszabaddításnak, a „nyugathérenc intrikusok által megtevészett cseh és szlovák nép kolosszális, szinte meg sem érdemelt szerencséjének” nevezték a nagy medve 68-as rendcsinálását a szabályosan megszállt Csehszlovákiában. Sokan közülük annyira beleélték magukat a buzgó, jól fizetett cenzorkodásba, hogy végül talán már maguk is kezdték elhinni az oroszok által tollbamondott sületlenségeket.

Lássanak azonban csodát! A nyolcvanas évek második felében maga az egykor annyira rettegett nagy medve kiabált át odaátrol, hogy vége az álarcosbálnak, nem kell tovább bohózkodni, és fehérnek mondani a feketét csak azért, mert az Moszkvának úgy tetszik. „Most már ti, csehek és szlovákok, is cselekedjete a legjobb belátástok szerint”, szolt a hivatalos moszkvai felmentés a végtelenül eszeveszett és destruktív, ám mégis jól jövedelmező szélhámoskodás alól.

Komoly és eléggé váratlan dilemma elé került 1989 novembere után a kényelmes élethez szokott, zömmel cseh és szlovák

cenzorok és öncenzorok siserehada. Mit csináljanak? Ahhoz, hogy a hirtelen „nyakukba szakadt” országban elkezdjék építeni az egy és oszthatatlan, legalább nyugat-európai szintű demokráciát, nem nagyon tetszett, hiszen akkor a demokráciát ki kellene terjeszteniük a szlovákiai magyarokra is.

„Azok meg ki tudja mi mindent követelnének, ha olyan bolondok lennének, hogy órájuk is vonatkoztatnánk az örendelkezés és a szabad választás jogát”, érveltek. „Mindent, csak nem ezt! Akkor már inkább cenzorkodjunk tovább, most már szigorúan önkéntes alapon és legalább addig, amíg a magyarok számaránya Dél-Szlovákiában nem csökken legalább 10 százalék alá. Akkor talán majd megengedhetjük magunknak az egy és oszthatatlan demokrácia építésének az elkezdését!”

Tovább cenzorkodtak tehát a Kapitalizmus FC-hez átigazolt egykori kemény moszkoviták és ezt teszik még ma is – az időközben innen-onnan hozzájuk csapódó, munkásmozgalmi múlttal ugyan nem rendelkező, ám az igazi demokráciát szintén lépten-nyomon meggyalázó sosemvolt-elvtársakkal együtt, akik mára már legalább annyira lejáratták magukat, mint a meglehetősen „trükkös” átalakulásban, sajnos, vezető szerepet játszó „reformkommunisták”.

Őket és a destruktív, országot és emberi jellemet egyaránt romboló, de ennek ellenére kitűnően fizetett '89 utáni cenzorkodás többi, még ma is buzgólkodó bajnokát a legkönnyebben arról lehet felismerni, hogy

a) egy rossz szavuk sincs a két világháborút követő erőszakos határváltoztatások ellen, amelyek a németek mellett főleg a magyarokat sújtották

b) még ma is indokolt intézkedéseknek tartják a II. világháború utáni kollektív büntetéseket és deportálásokat, melyek szenvedő alanyai elsősorban szintén a németek és a magyarok voltak

c) nem önmagukat mondják szélsőségeseknek, akik olykor még magasztalják is a feljebb említett emberiség elleni bünteteket, hanem azon politikusokat, akik az ilyen semmivel sem igazolható erőszakos

cselekedetek egyértelmű elítélését követelik és szorgalmazzák

d) kézzel-lábbal tiltakoznak a federalisztikus eszmék, valamint az autonómia minden formája ellen, holott az ő, még az Osztrák-Magyar Monarchia keretén belül élő politikusi elődeik már akkor követelték az egykori Magyarországtól a dualista monarchia federalizálását, vagy legalább a területi autonómiát, amikor az effajta közigazgatási „ínyencségek” még Nyugat-Európában sem voltak „divathan” (nem úgy, mint most, a 21. század elején).

Jobb sorsra érdemes országunkat tehát lényegében 1989 novembere után is nem hivatásos politikusok, hanem hivatásos öncenzorok és cenzorok igazgatják – hogy milyen sikerrel, azt mindenki láthatja. Az már csak „hab a tortán”, hogy ebbe a felelőtlen, áldatlan és föltöttebb destruktív, elsősorban a magyar érdekek ellen irányuló cenzorkodásba az elmúlt négy évben szinte teljes mellszélességgel kapcsolódott be a szlovákiai magyarság (eleddig) egyetlen politikai formációja, az MKP is.

Szükség van-e magyar nemzetiségű cenzorokra és öncenzorokra ott, ahol a jámbor magyar óhajokat és követeléseket már csírájukban elfojtani hivatott cenzorkodást bőven elláthatják a szlovákok is? Nem! Legalábbis nekünk, szlovákiai magyaroknak nem. Annál inkább van az ilyen felelőtlen egyénekre szüksége a magyar érdekek szívós sirásóinak. Az effajta destruktív tevékenységet ugyanis bel- és külföldön senki sem legalizálhatja jobban, mint egy-egy szerepet tévesztő magyar nemzetiségű miniszter, vagy kormányparti képviselő.

Summa summarum: 2002 szeptemberében még mi, szlovákiai magyarok is csak öncenzorokat és cenzorokat választhattunk, ha ugyan vettük magunknak a fáradságot és elballagtunk a választási urnákhoz. A nemrég hivatalosan is bejegyzett Magyar Föderalista Párt (MFP) azért jött létre, hogy ez négy (vagy ennél kevesebb) év múlva már ne úgy legyen. Akkor már nehezebb, de mégis hálásabb dolga lesz a szlovákiai magyar választópolgárnak: választania kell majd a cenzorsegedek és az érdekeit ténylegesen is képviselni kívánó politikusok között.

(Ha ugyan a MKP addigra nem teszi magáévá a MFP célkitűzéseit és politikai stratégiáját, mert akkor egy új helyzet állna elő, amivel most még nem érdemes foglalkozni.)

Feledy Kovács László

KÉRÉS TÁMOGATÓINKHOZ

Mottó: Szemérmes kuldusnak üres a tarisznája

Amikor kéressel fordulunk támogatóinkhoz, olvasóinkhoz, ugyanakkor köszönetünket is ki kell fejeznünk. Köszönetünket azért a nagylelkű támogatásért, ami nélkül lapunk már az év elején teljesen ellehetetlenült volna. Egyes egyedül olvasóink, az Önök segítségével tette lehetővé, hogy ezen lapszámunkat kézbe vehetik, hogy tájékoztatást adhatunk az utóbbi hónapok történéseiről!

Egyedüli erőnk a nyilvánosság – olvasóink támogatása, szeretete.

Ha a 2001-es adófelajánlásokból, az un. **APEH** 1%-okból nem gyűlt volna össze 642.337.- Ft – amiért ezúton is hálás köszönetet mondunk – akkor búcsúzás nélkül kellene ezt az évet, lapunk 12. évfolyamát befejezzük. Azonban ismét bebizonyosodott, hogy hol legnagyobb a szükség, ott a segítség... Az adóhivaltól a fenti összeg október végén megérkezett!

A jövő év azonban minden bizonnyal eltér az eddigiektől, mert alapítványunk – a támogatás elszakítása miatt – anyagilag ellehetetlenült. Amikor mint a vízcsepp a sivatagi homokban milliós összegek folynak és folynak el nap mint nap haszontalan dolgokra – sokszor kormányzati segédlettel – és az ország síránkozástól hangos már évek óta, hogy így a sajtó, úgy a médiaterror, addig egy ilyen lapot, mint pl. lapunkat, tudatosan tesznek, tettek tönkre egyesekek.

A helyzetbe belenyugodni nem tudunk, de tudomásul vesszük a realitást, a mai magyar valóságot.

Ha a korábbi rendszerességgel nem is tudunk megjelenni, de szeretnénk jövőre is – ha máskor nem, de legalább megint decemberben – belekiáltani a nagy magyar nihilbe: Mégis élünk! Ehhez az Önök segítségét kérjük!

Ennek módja a következő lehetne.

Alapítványunk, mint közhasznú alapítvány továbbra is jogosult az un. **APEH** 1%-ra. Kérjük eddigi hűséges támogatóinkat, hogy a következő évi adóbevallásnál továbbra is éljenek ezzel a lehetőséggel. De ne csak éljenek, hanem barátaik, ismerőseik körében minél többeket tudatosan, szisztematikusan már előre erre biztassanak is. Megtoldva azzal a plusz kéressel, hogy a megszólítottak is ugyanezt tegyék...

Túl ezen, a legkisebb alapítványi támogatást is továbbra is köszönettel vesszük.

Mivel anyagi helyzetünk most már nem teszi lehetővé hogy könyvelőt rendszeresen, a korábbiak szerint foglalkoztassunk, ezért könyvelésünk egyszerűbbé tétele miatt kénytelenek vagyunk néhány olyan dolgot életbe léptetni, ami eltér az eddigiektől.

Ezek pedig a következők:

A jövőben lapunkat értékesítésre már nem forgalmazzuk, hanem térítésmentesen (ingyen) köszönetként küldjük mindazon támogatóinknak azt, amennyiben helyzetünk lehetőséget ad erre. Ha a támogatásról valakinek számlára (vagy APEH igazolásra) van szüksége, azt természetesen kiállítjuk, amin a közhasznú alapítványunknak nyújtott támogatás tényét (adomány/alapítványi támogatás) és az összeg nagyságát tüntetjük fel. Ezt különösen az intézmények, könyvtárak figyelmbe ajánljuk.

De a lapot is csak az esetben tudjuk kiadni, ha a befolyt támogatások ezt lehetővé teszik. Ha a rendelkezésünkre álló pénz erre nem nyújt fedezetet, akkor ezekből az alapítvány működési költségeit fedezzük. Kérjük, hogy támogatásuk befizetésekor ezt vegyék figyelembe.

Minden jel szerint telefonvonalunkat is – anyagi nyomorúságunk miatt – meg kell szüntetnünk. Ha ez megtörténne, kérjük, válasszák a levelet, vagy akár a néhány soros levelezőlapot. Minden levélre – mint ahogy azt eddig is tettük – a lehető leggyorsabban válaszolunk.

Aki pedig internet kapcsolattal rendelkezik, kérjük, válassza azt. Címünk: **azerma@axelero.hu**.

Lapunkban ismét elhelyezünk befizetési csekket. Kérjük, hogy aki teheti, ennek révén küldje támogatását. Ha erre valakinek nincs anyagi lehetősége – nagyon jól tudjuk, hogy sokan szinte lehetetlen helyzetben vannak, és egyre többen lesznek – akkor adja azt tovább...

Az un. **APEH** 1%-kal kapcsolatos praktikus tanácsokat a lap utolsó oldalán olvashatják az érdeklődők.

Tisztelt Olvasóink, kedves Támogatóink!

Kérjük, hogy ezeket a „megszorításokat” fogadják megértéssel.

Továbbra is bízunk eddigi segítségükben, támogatásukban – amit megköszönve, s továbbra is jó szívvel visszagondolva „az együtt töltött 12 évre” Boldog Karácsonyi Ünnepeket, s egy boldogabb Újesztendőt kíván nem csak Önöknek, hanem minden honfitársunknak a Kárpát-medencében és szerte a nagyvilágban

az
Erdélyi Magyarság Szerkesztősége
és

Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány

A Benes-dekrétumok 2002-ben is szedik áldozataikat

Az Európai Parlamentben Nelly Maes flamand képviselő nemrég sajtótájékoztatót mutatott be „A Benes-dekrétumok 2002-ben is szedik áldozataikat” című fehér könyvet, amelyet a Magyarok Világszövetsége állított össze a szlovákiai magyar népközösséget mindmáig érő hátrányos megkülönböztetésről.

Nelly Maes, aki előszót is írt a fehér könyvhöz, kijelentette: a kérdésben nem egyszerűen a tájékoztatatlanságot kell leküzdeni, hanem egy tabut kell ledönteni Európa képviselőházában. A szlovákiai választási hadjáratot nem akarták kívülről befolyásolni e feltárásokkal, de most már ideje kimondani, hogy „Európa nem hunyhat szemet e szörnyűségek, és a nyilvánvalóan ma is tovább élő diszkrimináció felett”. Maes asszony rámutatott: a fehér könyv példákkal dokumentálja, hogy a szlovák bíróságok napjainkban is ítéleteket hoznak a jogfosztó Benes-dekrétumok alapján, amivel a régóta gennyedő sebek begyógyítása helyett

újabb igazságtalanságok sebeit vágják.

Az Európai Parlament képviselője aláhúzta, hogy ezt az ügyet nem lehet államközi alapon kezelni, mint az a szudétanémetek ügyében történt Csehország és Németország között, hiszen itt Szlovákia magyar eredetű állampolgárainak újabb jogfosztásáról, hátrányos megkülönböztetéséről van szó. Az ügy tisztázása nem tűr halasztást, mert végéhez közelednek a csatlakozási tárgyalások. A képviselő asszony bejelentette: levelet írt Patrick Cox házelnöknek, arra kérve, hogy gondoskodjon sürgősen a probléma kivizsgálásáról, mert azt „erkölcsi és anyagi síkon is rendezni

kell”. Felhívta a szlovák kormányt, hogy határolja el magát a kollektív bűnösség elvét megtestesítő dekrétumoktól, és nyújtson anyagi kárpótást is a kárt szenvedetteknek.

Miquel Mayol i Raynal, az Európai Parlament francia állampolgárságú katalán képviselője, aki maga is írt egy tanulmányt a fehér könyvbe, bírálta képviselőtársait azért, hogy miközben folyton az emberi jogokról beszélnek, a jelek szerint közömbösen akarnak túllépni azon a kirívó igazságtalanságon, amely Szlovákiában történik. Meggyőződése szerint a jogtalanság orvoslásáig Szlovákiát nem vehetik fel az Európai Unióba.

Kérdésekre válaszolva Patrubány Miklós, az MVSZ elnöke rámutatott, hogy a Benes-dekrétumok már nem fejtik ki jogfosztó hatásukat a mai Csehországban, mert onnan 1945-ben elűzték a német lakosságot. Szlovákiában viszont a magyar közösség ma is naponta szenved el a hátrányos megkülönböztetést, másodszor és végleg megfosztják földjétől, ingatlanától. Külön is kiemelt egy néhány hete született bírósági határozatot, amelyben a nyitrai bíróság a hatályos jogot semmibe véve megfosztotta Csepj Erzsébetet jogos örökségétől, és a földjét olyan szlovák telepeseknek ítélte, akiknek a nevére még a Benes-dekrétum alapján való elkobzás után sem írta azt át a telekkönyvben a földhivatal.

Patrubány rámutatott, hogy a szlovákiai bíróságok ilyen gyakorlatát megtagadja az esélyegyenlőséget az ország magyar állampolgáraitól. Németországot sem vették volna fel annak idején az unióba, ha még érvényben lettek volna például a náci korszak törvényei – mondotta Patrubány.

Pierre Gillet, egy belgiumi civil szervezet, a Közép-Európai Emberi Jogvédő Bizottság elnöke bemutatta annak a közel kétezer passzozs levélnek egy részét, amelyeket szervezetük a Benes-dekrétumok mai szlovákiai kárvallottjaitól kapott az elmúlt hetekben. Reményét fejezte ki, hogy ez az ügy, amelynek a feltárásáért tíz éve küzd a szervezet, végre eljut az Európai Parlament tudatáig is.

MTI

VÍZUMKÉNYSZER

Január 1-jétől életbe lép a vízumkényszer Jugoszláviával és Ukrajnával szemben.

Különösen nagy figyelemmel kísérik a MÁÉRT tanácskozását Vajdaságban és Kárpátalján, mivel Magyarország a jövő év derekától vízumkényszer vezet be Jugoszláviával és Ukrajnával szemben. A vajdasági magyarok leginkább abban reménykednek, hogy az anyaország számukra kedvezményes feltételek mellett ad beutazási lehetőséget a vízumkényszer után is. Január 1-jétől megszűnik a kishatárátlépő útlevele is, amely a határmenti övezetek lakosságának nyújtott többszöri átutazásra lehetőséget. A határon túliak aggódnak, hogy el lesznek zárva a világtól, mert olyan drága lesz a vízum, hogy azt nem tudják majd megfizetni. Jóllehet a sajtó folyamatosan tájékoztatja a lakosságot, hogy a magyar igazolvány nem jogosít fel határátlépésre, mégis sokan abban reménykednek, hogy valamilyen kedvezményt kapnak a vízumkényszer idején a magyarok. A bezártságtól rettegő vajdaságiakat azzal vigasztalják, hogy a vízumkényszer csak átmeneti állapot lesz, amíg Szerbia is az európai országok családjának tagjává válik. Sokan azonban úgy vélik, hogy ez az átmeneti állapot akár tíz évig is eltarthat. (DunaTv)

ELŐDÖK ÉS UTÓDOK

AZ UNIKORNIS KÖNYVKIADÓ KARÁCSONYI MEGLEPETÉSE!
A/4 MÉRETBEN, VÁSZONKÖTÉSBEN, 4 + 4 SZÍN BEN, 392 OLDAL TERJEDELEMBEN

Eddig Erdély történetéből hiányzott, hogy mi történt főnemesi családjaival a 20. században.

Eltitkolták, elragadták, megfélemedtek róla. A könyvben most a személyes élmények, vallomások rövid ismertetések ezt a már-már nem is létezett történelmet beszélnek el. Egymásnak, utódaiknak, és mindazoknak, akik tudják, szólni a megtörténteokről nem más, mint párbeszédet folytatni a múlt, a jelen és jövő között. Az atélők pedig nem kis lelki erővel vállalták, hogy felidéznek azt, amit talán legszívesebben elfelejtettek volna. Mert abszurd, embertelen és értelmetlen pusztítás, ami velük történt. De része ez is a század brutalitásainak, annak, ahogy Európa lerombolta önmagát, s most próbálja az európaiság évszázados értékeit számba véve újraépíteni régi egységét. Ez a könyv tehát történelem, nemcsak Erdély, nemcsak az egyetemes magyar történelem ismeretlen fejezete. Európa története sem teljes nélküle. Évszázados folyamatosság és drasztikus bevezetés, a lezárulás és folytatás, a kifosztottság és az újrakezdés története.

Bolti eladási ára: 8000 Ft.



GROF KORNIS GABRIELLA

ELŐDÖK ÉS UTÓDOK
Erdélyi főnemesek a XX. században



Szentbenedek – Kornis kastély (Metszet – Jókai Mór rajza után)

ADOMÁNYOK (Ft)

BELFÖLD

Ader Gábor	Győr	1.000.-
Agyi Zoltán dr.	Jánosháza	1.000.-
Andó János	Bugyi	2.500.-
Bakos István	Bp.	500.-
Balászy Károly dr.	Bp.	1.000.-
Bogdán Antal dr.	Jakabszállás	2.500.-
Bognár Magdolna	Bp.	3.000.-
Buzás Gábor dr.	Abda	2.500.-
Csepreghy László	Törökszentmiklós	500.-
Csikszentkirályi Lestyan Ferenc	Kaposvár	3.000.-
Dáné Erzsébet	Felsőpakony	2.500.-
Dankó Miklósné	Gödöllő	500.-
Deák Gábor dr.	Miskolc	500.-
Ernyei Lajosné	Leányfalu	1.000.-
Estráde Kft.	Bp.	20.000.-
Fejéregyházi István dr.	Bp.	20.000.-
Filép Zoltán	Miskolc	500.-
Galló Edit	Bp.	500.-
Gerei Tamásné dr.	Bp.	7.000.-
Gödör Gábor	Tapolca	2.500.-
Gyurka Béla	Pókaszeptek	2.000.-
Helmecczy József	Debrecen	500.-
Hódos Ferenc	Répcelak	1.500.-
Hoyos Imre	Bp.	500.-
Incze Kálmán dr.	Bp.	8.000.-
Jancsó László	Miskolc	2.500.-
Kaizler László dr.	Mátranovák	5.000.-
Kállay István dr.	Bp.	2.500.-
Kántor József	Baja	1.000.-
Kerekes Kis László	Bp.	2.500.-
Keresztes Sándor dr.	Bp.	3.500.-
Keszte József	Nádasd	2.000.-
Kiss Károly	Makfalva-Maros megye és	6.000.-
		és 100.- EUR
Kolos Marion dr.	Bp.	500.-
Korecsni Sándor Erzsébet	Miskolc	500.-
Kotró László dr.	Kengyel	1.500.-
Kovács Péter	Monor	1.500.-
Kun József	Miskolc	1.000.-
Lokodi Árpád	Gyöngyös	2.500.-
Madly Tünde Júlia	Gyál	500.-
Mág Tamás	Göd	500.-
Makay Mihályné	Solymár	2.000.-
Máté Edit dr.	Sárbogárd	2.500.-
Miskolczi János	Bp.	2.500.-
Muraközy Piroska dr.	Leányfalu	7.500.-

Nyíri Ferenc	Bp.	1.500.-
Orbán Csaba dr.	Nagyatád	3.000.-
Pál M. Ildikó dr.	Kömlő	500.-
Pálmái Tamás dr.	Békés	2.500.-
Papp Attila dr.	Enying	1.500.-
Parászka Mária Szonja	Bp.	3.000.-
Petheő Károly dr.	Bp.	2.500.-
Petresné Appán Ágnes	Bp.	2.500.-
Premontrei Prépostság	Csorna	2.500.-
Rózsa Zsolt	Bp.	10.000.-
Sándor Pálné és barátai	Bp.	53.000.-
Schneider László	Bp.	2.500.-
Sebesy Zoltán	Hódmezővásárhely	2.500.-
Sipos Sándor	Esztergom	7.500.-
Szakács Zsolt	Győr	2.500.-
Szász Géza	Bp.	2.500.-
Székely Csaba	Békéscsaba	500.-
Szentpéteri Ádám dr.	Bp.	50.000.-
Szolyori Nagy Ádám	Bp.	1.000.-
Szűcs Tünde dr.	Apaj	2.500.-
Tarr Ferenc	Nyíregyháza	13.000.-
Tatomi Carmen	Telki	2.500.-
Tauffer Ferenc	Bp.	2.000.-
Tringer Lászlóné	Bp.	1.500.-
Udvarhelyi András	Bp.	3.000.-
Váli Imréné	Kaposvár	500.-
Varró János	Kecskemét	1.000.-
Végh András	Bp.	1.500.-
Vidó Zoltán	Bp.	1.500.-
Zágoni István	Bp.	2.500.-

KÜLFÖLD

Amerikai Erdélyi Szövetség	USA	200.- USD
B. Nagy János	Belgium	5.- EUR
Biró Zoltán	USA	100.- USD
Böröczky László	Belgium	5.- EUR
Debreczeni Györgyi	Kanada	50.- CAD
Fodor Albert	USA	25.- USD
Hevesi László	Belgium	25.- EUR
Kósa Erzsébet dr.	Belgium	30.- EUR
Lázár Zoltán dr.	Belgium	20.- EUR
Márton Hugó	Olaszország	5.000.- Ft
Osváth László	USA	65.- USD
Simó Lajos	Kanada	100.- CAD
Sóni Erzsébet	USA	25.- USD
Széchenyi Társaság	New York - USA	250.- USD
Takács Mihály	Belgium	25.- EUR
Teleki Kálmán dr.	Belgium	25.- EUR

Az Erdélyi Magyarság külföldi képviselői:

Amerikai Egyesült Államok:

Maria Orbán-Bihary
402 East 65th street 2B
New York, NY. 10021
Tel.: (1)212-744-7946
Fax: (1)212-744-0614

Ausztrália:

Jed Productions, Józsa Erika
Cím: 22 Marinelle Street Manly Vale
2093 Australia
Tel./fax: 612-9907-6151

Belgium:

gr. Teleki Kálmán
Bovenberg 122
1150 BRUXELLES
Tel.: (02) 770 16 01
Bank: 310-0737944-54

Dánia:

Dansk-Ungarsk Seiskab,
Hortensiavej 12. 1857 Frederiksberg C

Hollandia:

K. A. Pehlig-Stubnya,
Muzenlaan 5, 2353 KB. Leiderdorp,
Postabank No. 653 557
Tel.: 07/89-03-31

Izrael:

Páli Tibor
Street Puah 6 A/5
35311 Haifa
Tel.: 528780

Kanada:

Kate Karácsony, Pannonia Books Ltd.
P. O. Box 1017 Postal Station „B”
Toronto, Ont. M5T 2T8
Tel./Fax: (416)5353-963

Nagy-Britannia:

Klára Morvai, Hungarian Book Agency
P. O. BOX 1956
Durham DH1 2GA
Tel.: 00 44-191-272-2446
Fax: 00 44-191-368-4198

Olaszország:

Maria Toth Pittaluga
Melibodes 41.09045 Flumini (CA)
c/c N 15853 096
Tel.: 70-830-309

Svájc:

Anikó Parragi
8046 Zürich, Wehntalerstr. 295.
Tel.: 41/1/372-3201
Zürcher Kantonbank
Kto. Nr. 1118-0298.950 Zürich

Svédország:

János Járari
Fagotgr. 5/B, 223 68 Lund,
Tel.: 046/14-70-81
Postgiro: 6310 106-7

Azokban a – főleg európai – országokban ahol nincs lapunknak képviselője, olvasóink támogatásukat akár címünkre postázott csekkel, akár money orderrel rendezhetik, de küldhetnek postai „COUPON” is. Amennyiben magyarországi ismerőseiken keresztül akarnak támogatást nyújtani, úgy kérésre (akár üzenettrózfítónkon keresztül is) csekket küldünk.

Fontos tájékoztató

1%. Alapítványunk mint közhasznú alapítvány az idén is jogosult az un. 1%-ra, amit a személyi jövedelemadó bevallásánál lehet felajánlani számunkra. (Adószámunk: 19667173-1-43). Sőt, mindenkit arra kérünk és biztatunk, hogy az elkövetkező adóbevallásnál továbbra is éljenek a támogatásnak ezzel a módjával. A befizetett adományokról – kérésre – ún APEH igazolást állítunk ki, aminek értelmében a befizetett összeg 30 %-ával a személyi jövedelemadó összege a befizetés évében csökkenthető, az idevonatkozó érvényben lévő rendelet szerint. Az előző felajánlás (2001-es adóév) összege 642.387.-Ft. volt, amiért is nagylelkű támogatóink ezúton is köszönetet mond Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány. Ezt az összeget az Erdélyi Magyarság kiadásának ill. az alapítvány költségeire fordítottuk. Ez az összeg tette lehetővé, hogy ezt a számot most kézben tarthatják...

A 2002. évre benyújtandó adóbevallásnál – aminek benyújtási határideje magánszemélyeknél a jövő év március 20.-a – nyilatkozni kell ezzel kapcsolatban. Ennek módja a következő: Egy, az Ön által beszerezett borítékon fel kell tüntetni az Ön nevét, lakcímét és adóazonosító jelét (kivül). A borítékban elhelyezett papírra pedig rá kell írni alapítványunk adószámát, ami: 19667173-1-43. Célszerű, bár nem kötelező az alapítvány nevét is: Az Erdélyi

Magyarságért Alapítvány. A borítékot csatolni kell az adóbevalláshoz. Kérjük, hívják fel erre barátait, ismerőseik figyelmét is, és javasolják nekik, hogy éljenek ezzel a lehetőséggel, és ők is erre biztassanak másokat....

A határainkon túl élő olvasóink ezen a téren úgy segíthetnek, hogy ők magyarországi ismerőseik, barátai figyelmét ráirányítják lapunkra, illetve erre a lehetőségre.

Akik adószáma már szerepel nyilvántartásunkban, azoknak folyamatosan küldjük az igazolást. Ha valaki 2003. január elejéig bármilyen oknál fogva mégsem kapná kézhez azt, de arra igényt tart, úgy kérjük, hogy azt felénk valamilyen módon jelezze, a befizetés dátumának egyidejű közlésével. A kiállított igazolásokról az APEH felé ugyanis legkésőbb január 31-ig jelentést kell adnunk. Tehát ez után már nem tudunk igazolást kiállítani, mert ezen határidő betartásának elmulasztása jogvesztő hatályú.

Még egyszer megköszönve az alapítványunknak nyújtott támogatást, a lap valamennyi olvasójának és támogatójának Kegyelemteljes Karácsonyi Ünnepeket és Boldog Újesztendőt kíván

Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány

GYÓNI GÉZA: Csak egy éjszakára...

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A pártoskodókat, a vitézkedőket.

Csak egy éjszakára:
akik fent hirdetik, hogy – mi nem felejtünk,
Mikor a halálgép muzsikál felettünk;
Mikor láthatatlan magja kél a ködnek,
S gyilkos ólom-fecskék szanaszét röpöknek.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Gerendatöréskor szálka-keresőket.
Csak egy éjszakára:
Mikor siketítőn bőgni kezd a gránát,
S úgy nyög a véres föld, mintha gyomrát vágnák;
Robbanó golyónak mikor fénye támad,
S véres vize kicsap a vén Visztulának.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Az uzsoragarast fogukhoz verőket.
Csak egy éjszakára:
Mikor gránát-vulkán izzó közepén
Úgy forog a férfi, mint a falevél;
S mire földre omlik, ó, iszonyú omlás –
Szép piros vitézből csak fekete csontváz.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A hitetleneket s az üzérkedőket.
Csak egy éjszakára:
Mikor a pokolnak égő torka tárul,

s vér csurog a földön, vér csurog a fáról,
Mikor a rongy sátor nyösörög a szélben,
S haló honvéd sóhajt: fiam... feleségem...

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Hosszú csahos nyelvvel hazaszeretőket.
Csak egy éjszakára:
Vakító csillagnak mikor támad fénye,
Lássák meg arcuk a San folyó tükrébe',
Amikor magyar vért gőzölve hömpölyget,
Hogy sírva sikoltsák: Istenem, ne többet.

Küldjétek el őket csak egy éjszakára,
Hogy emlékezzenek az anyjuk kínjára.
Csak egy éjszakára:
Hogy bújjanak össze, megrémülve, fázva;
Hogy fetrengne mind-mind, hogy meakulpázná;
Hogy tépné az ingét, hogy verné a mellét,
Hogy kiálná bőgve: Krisztusom, mi kell még!?

Krisztusom, mi kell még!? Véreim, mit adjak
Árjáért a vérnek, csak én megmaradjak!?
Hogy esküdne mind-mind,
S hitetlen gőgjében, akit sosem ismert,
Hogy hívná a Krisztust, hogy hívná az Istent:
Magyar vérem ellen soha-soha többet!
– Csak egy éjszakára küldjétek el őket.



Bonchida – Bánffy kastély (ami az 1944-es felgyújtása után maradt belőle)

EDIȚIA II. Revăzută și modificată.

DEDICATĂ OSTĂȘILOR ROMÂNIEI, PENTRU A O PURTA ÎN LIBRET

ROMÂNIA KATONÁINAK AJÁNLV, HOGY HORDJÁK A KATONAKÖNYVÜKBEN



Teritoriile colorate din Austro-Ungaria sunt locuite de Români; cele necolorate, de: Unguri, Secui, Sârbi, Svabi, Sasi și Ruteni.

După D-r Weigand.

A színezett helyek Ausztria-Magyarország románok lakta részei: míg a nem színezett, magyarok, székelyek, szerbek, svábok, szászok és rutének.

FIGYELEM!

a térkép **1914-ben** készült. Ekkor Románia a Központi Hatalmak, így **Ausztria-Magyarország szövetségese**.

Figyelmébe ajánlv:

minden magyar hadügyérnek, külügyérnek, MÁÉRT-nak és egyáltalán mindenkinek!